

Έτος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. ΙΑ΄.

Ο ΝΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ

ΗΤΟΙ

ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Η ΕΝ ΤΩ

ΟΙΚΩ ΕΝΟΤΗΣ.

Κύριοι.

Προσκληθείς παρὰ τοῦ ἀξιολύτου συμβουλίου τοῦ Συλλόγου τὸν νεομισμένον κατὰ τὴν ἐπέτειον ταύτην ἡμέραν νὰ εἰπῶ λόγον καὶ ἀπὸ τῶν ναμάτων τῆς πολυχέυμονος κρήνης τοῦ ἀθανάτου τῆς Ἰωνίας αἰοδοῦ ἀξίαν ν' ἀρυσθῶ τῆς παρούσης δημηγύρεως ὑπόθεσιν, ἔπαθον ὅ,τι ἀγύμναστον ὄμμα πρὸς τὸ πολὺ προσέβλεψαν φῶς, ὅ,τι οἱ γυμνοὶ ὀφθαλμοὶ θέλοντες ν' ἀντιπρὐέλθωσι πρὸς τοὺς δι' ἰσχυροτάτων τηλεσκοπίων ἀνερευνάντας τῶν περιλαμπόντων ἡμᾶς ἀστέρων τὸ μέγεθος, καὶ ἐφοβήθησαν μήπως παρελθῶν

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ΄.)

εὖοσμον τοῦ ποικιλωτάτου κ' εὐθαλοῦς Ὀμηρικοῦ λειμῶνος κάλυκα ἐναπομένει εἰς τι τῶν μερῶν ἐκείνων ἄπερ κοιμώμενος, ὡς λέγουσιν, ὁ δαιμόνιος ποιητὴς ἐποίησεν ὁμῶς δὲ ἐνθυμηθεὶς τοῦ Σωκράτους εἰπόντος, ὅταν τις ἐν τοῦτοις ἀγωνίζηται, οἷσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μίγα δοκεῖν εὐ λέγειν (Πλ. Μεν. γ'), ἀνεθάρρησα διότι ἀληθῶς ὁ ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ὀμήρου καὶ ὑπὸ τὴν δμῶνυμον στέγην περὶ Ὀμήρου λέγων, εἰ μὴ τὴν τοῦ ἐφροῦ τύχην ἐξήλωσεν, ἐξάπαντος εὐμενεὶς καὶ οὐδὲν ἀντιλέγοντας τοὺς ἀπρόατὰς ἔξει.

Ἀλλὰ διὰ τί τὸν Ὀμηρον καὶ πάλιν ἐν τοῖς Ὀμηρείοις ἔλαβον ὑπόθεσιν καὶ τί καλὸν εὐρῶν αὐτοῦ θαρρούντως νῦν παρέρχομαι; Ἄν σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας εἶνε ἢ ἐπὶ γῆς ἐφικτὴ εὐδαιμονία, ἥτις ἐν κοινωνικῇ συμβιώσει μάλιστα ἐπιτυγχάνεται, καὶ ἂν ἐν τῷ κοινῷ ἐθνικῷ φρονήματι τὰ ἔθνη ἐδραϊούμενα πράγονται, ὁ Ὀμηρος δικαίως πρῶτος δικαίωματα εὐγνωμοσύνης τῶν αἰῶνων κέ-

κτῆται, καὶ πρῶτος ἐπὶ τῶν διπτύχων γέγραπται τῶν μνημονευομένων ἰδρυτῶν τῆς ἡμετέρας ἐθνικῆς συστάσεως· διότι ὡσπερ ἐν παντὶ οἰκοδομήματι καὶ ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ δὲν τιμῶνται τόσον οἱ στεγάζαντες, οὐδ' οἱ συμπληρώσαντες καὶ τελειοποιήσαντες, ἀλλ' ὅστις πρῶτος τῆς οἰκοδομῆς τὸ σχέδιον συνέλαβε καὶ τύπον ἔδωκεν, καὶ οἵτινες τὰς πρώτας τῶν ἐπιστημῶν ἀρχὰς ἀνεκάλυψαν, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἐθνικῷ ἡμῶν βίῳ πολλοὶ μὲν πολλαχῶς εἰργάσθησαν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἐδραίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πολλοὶ ἐπότισαν καὶ ἐκαλλιέργησαν παντοιοτρόπως τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν δένδρον, ἀλλ' οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ παρέστησεν οἶον ἔπρεπεν. Πρὸ τοῦ Ὀμήρου τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος φυλετικὸν βίον βιοῦν καὶ εἴ τι ἔπραξε πῶς κοινῶς, ἀπαρτήρητον παρήλθεν ἢ μικρὸν ἐπὶ τὸν ὄλον τοῦ ἔθνους βίον ἐπενήργησεν· ἀλλ' ἀπὸ τούτου πάντες ἔλαβον τοῦ ἐθνισμοῦ αὐτῶν συνείδησιν, καὶ ἐν τῇ ποιήσει τούτου πάντες τῆς κοινῆς καταγωγῆς τὰ χαρακτηριστικὰ ἀνεύρισκον. Ὁ Ὀμηρὸς λοιπὸν εἶνε ὁ δημιουργὸς τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τῆς ὑπὸ μὲν τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἀναπτυχθείσης καὶ κρατυνθείσης, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἀσίαν διαδοθείσης, ἐκείνης ἧτις ἔτι καὶ νῦν τρέφει τοῦ λαοῦ τὸ φρόνημα, καὶ κρατύνουσα τὰς ἐθνικὰς πεποιθήσεις πράγει ἐπὶ τὰ κρείσσω· αἱ δὲ ποιήσεις αὐτοῦ εἶνε οἱ πρώτοι τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ δένδρου καρποί.

Ἄλλ' οἱ δεσμοὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος οἱ συνέχοντες τοὺς λαοὺς εἶνε διττοί, πολιτικοὶ καὶ οἰκογενειακοί· διότι πατρίς καὶ οἶκος εἶνε τὰ δύο ἐπὶ γῆς ἀντικείμενα μεθ' ὧν συγγενῆται καὶ συναποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἀνευ μὲν πατρίδος οὔτε σωτηρία οὔτ' εὐδαιμονία δύναται (1), ὁ δὲ οἶκος εἶνε ἡ βῆσις τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, καὶ ἐν αὐτῷ καταφεύγουσι καὶ

(1) Ξενοφ. Ἠερ. ε, 3.

ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν χλαμύδα δικωλύονται πᾶσαι αἱ ἐθνικαὶ ἀρεταί, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐξέρχεται τεθωρακισμένον τὸ ἐξωθεν πολεμούμενον καὶ ἐξησθημένον ἐθνικὸν φρόνημα. Καὶ διὰ τῶν δύο λοιπῶν τούτων δεσμῶν συνέδεσε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὁ Ὀμηρὸς, ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα διαγράψας, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐ τὸν ἀπαραίτητον ἐν τῇ οἰκογενεῖα δεσμόν. Ὁ Ὀμηρὸς πρῶτος παρέστησε τοὺς Ἑλληνας ὁμοῦ πρᾶττοντας ὡς ἔθνος (Ἀχαιοί, Δαναοί, Ἀργεῖοι) καὶ μέχρι λατρίας ἀνύψωσε τὴν *φίλην αἴηρ* καὶ τὸν οἶκον. Ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀνευρίσκονται ὡς ἐν κατόπτρῳ οἷτε ἐθνικὴ καὶ ἀτομικὴ τοῦ Ἑλληνοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐμβλέπονται αἱ ἀρεταὶ καὶ κακίαι, καὶ ἐν αὐτοῖς ὡς εἰς αἰώνιον κώδικα ἐνεγράφησαν ὅ, τε ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος βίος, αἱ ἀγοραί, τὰ μέγαρά, αἱ κλισίαι, ἡ τέχνη καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν γένει πάντα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν προλήψεων. Οὗτοι εἶνε οἱ λόγοι δι' οὓς, τῶν Ὀμηρείων ἀγομῶν, δημοτικῆ προβάλλεται ὑπόθεσις, καὶ δι' αὐτοὺς τούτους εὐκαιρὸν ἡγοῦμαι σήμερον ἐνταῦθα τὴν Ὀδυσσεΐαν ἀνά χειρας λαβῶν νὰ ἐξηγήσω τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκογενειακοὺς τῆς τότε ἐποχῆς χαρακτῆρας, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐνότης τῆς Ὀμηρικῆς ταύτης ποιήσεως.

Περὶ οὐδενὸς πνευματικοῦ προϊόντος ἐγράφησαν ἢ ἐλέχθησαν τσαυτὰ ὅσα περὶ τῶν Ὀμηρικῶν. Τὸ σκότος τῶν αἰώνων τὸ συγκαλύπτον τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ τὸ μέγα ἐνδιαφέρον ὅπερ ἔλαβον ὅλαι αἱ γενεαὶ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν εἰς οὓς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τὰ ἔργα ἀνήκουσιν (διότι οἱ μεγάλοι ἄνδρες εἶνε πάσης χώρας πολῖται καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν εἶνε κοινὸν πάντων κληροδότημα), ταῦτα κατέστησαν τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη κοινὸν ἀνάγνωσμα καὶ εἰς τοσοῦτον ὑπέβαλον ἐλεγχον ὥστε καὶ περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν γενέσεως καὶ ἐνότητος μεγάλοι ἡγέρθησαν διασταγμοί. Ἀλλὰ καίτοι ὄλων τῶν γενεῶν ἢ μέχρι τοῦδε πίστις δύναται

ἰκανὸν νὰ νομισθῇ τῆς ἀληθείας μαρτύριον, οὐχ ἥμιστα οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι καὶ τὸ ἀρχικὸν τοῦ ποιήματος σχέδιον τρανότατα ὁμολογοῦσι τὴν μίαν διάνοιαν καὶ τὴν μίαν καρδίαν ἧτις ἐπενήσσε τὸ δεύτερον τῶν ἐπικῶν ἀριστουργημάτων. Ὅθεν ἂν ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἡ μήνις αὐτοῦ εἴε τὸ σημεῖον, περὶ ὃ πᾶσα περιστρέφεται ἡ Ἰλιάς, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ νόστος αὐτοῦ εἶνε τῆς Ὀδυσσεΐας ἡ ὑπόθεσις· καὶ ἂν ἐν ἐκείνῃ ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην ἐθνικῆς ἐνότητος, τὰ δεινὰ περιγράψας τῆς ἐρίδος, ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῆς ὁμοιοῦς καὶ ἀγάπης σωτηρίας τοῦ οἴκου διδασκατικώτατην ἐνόμισεν. Καὶ τοιαύτην τινὰ ἀληθῶς ποίησιν ἔπρεπε νὰ ποιήσῃ ὁ Ὀμηρὸς· διότι ἡ Ἑλλάς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ μάλιστα τοὺς ἀμέσους μετὰ τὰ Τρωϊκὰ πολλὰς ὑπέστη δοκιμασίας καὶ ἐκινδύνευσε μετὰ τῶν λοιπῶν δρώσεων καὶ τὴν ἐθνικὴν ἄγκυραν, τὸν οἰκογενειακὸν δεσμόν, ἀρδην ν' ἀπολέσῃ. Τὰς παραλίους πόλεις διήρπαζον πειραταί, αἱ δὲ πρὸς λείαν καὶ αἰχμαλωσίαν ἐπιδρομαὶ οὔτε ἀσυνήθεις οὔτε σπάνιαι ἦσαν. Παραδείγματα οὐκ ὀλίγα μαρτυροῦσι τούτο· ἡ Εὐρύκλεια π. χ. ἡγοράσθη αἰχμάλωτος ἀντὶ 20 βοῶν (1)· ὁ Εὐμαῖος ὡσαύτως ἠρπάγη ὑπὸ Φοινίκων ἐκ Σύρου μετὰ τῆς μητρὸς καὶ ἐπωλήθη τῷ Λαέρτῃ (2)· ὁ Μεσαύλιος ἡγοράσθη παρὰ Ταφίων πειρατῶν (ξ 453)· ἀλλὰ καὶ φόνου οὐ σπάνιοι ἐγίνοντο καὶ πολλοὶ διὰ τοῦτο ἐφευγον τὰς πατρίδας. Ἐκ τοῦ Ἀργεῦος καταφεύγει ἰκέτης πρὸς Τηλέμαχον καὶ ἀποπλέει μετ' αὐτοῦ ὁ μάντις Θεοκλύμενος, ὁμοφυλον ἄνδρα φονεύσας (3)· ὁ Ὀδυσσεὺς πλάττει μῦθον πρὸς Εὐμαῖον ὅτι ἐφευγε τὴν πατρίδα Κρήτην φονεύσας τὸν υἱὸν τοῦ Ἰδομενεῶς· τούτο δὲ δὲν θά ἔπραττε, ἂν μὴ τὸ πρᾶγμα ἦν σύνηθες (4). Ἄλλ' ὁ θάνατος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλ'

ἡ διαγωγή τῶν μνηστήρων καὶ ἡ ἀποπειρα τοῦ δολοφονῆσαι τὸν Τηλέμαχον, ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν εἶνε μαρτύρια ἀναρχίας καὶ ἀνωμάλου καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; Πρὸς δὲ τούτοις πλείστοι περιήρχοντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀργοί, ψεύδη πολλὰ διηγοῦμενοι καὶ πλανῶντες πρὸς πορισμὸν π. χ. ὁ Εὐμαῖος δὲν πιστεύει τὸν Ὀδυσσεῖα, διότι ἠπατήθη ἄλλοτε ὑπὸ Αἰτωλοῦ (1), καὶ ἡ Πηνελόπη διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, πολλὰς ἐξαπατηθεῖσα, καὶ βλέπουσα τὸν ἄνδρα δὲν πιστεύει, ἀλλὰ ζητεῖ ἀψευδέστατα τῆς ταυτότητος μαρτύρια (2). Καὶ ἡ ἐπαιτεία δὲ διὰ ταύτην τὴν κατάστασιν κοινὴ τότε ἦτο· παρὰ τοῖς μνηστῆρσι πλὴν ἄλλων ἐπαιτεῖ ὁ ἄϊρος Ἴρος πρὸς δὲν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπάλασεν (3)· ὁ Ὀδυσσεὺς ζητεῖ παρ' Εὐμαίου τὴν ἄδειαν ἵνα ἔλθῃ εἰς Ἰθάκην, εἴ κέρ τις κοτύλην καὶ πύργον ὀρέξας (4)· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπιμαρτυρούμενος τοὺς Ἰθακησίους κατὰ τῶν μνηστήρων προτιμᾷ νὰ καταφάγωσιν αὐτοὶ τὴν περιουσίαν, διότι τότε εἶνε βέβαιος ὅτι ἐπαιτῶν παρ' αὐτοῖς ἐδύνατο νὰ τὴν συνάξῃ (5). Ἡ Ἑλλάς λοιπὸν πολυχρονίῳ ἐξελθοῦσα πολέμου ἀπώλεσε πολλὰ τῶν ἠθῶν, μεθ' ὧν σχεδὸν καὶ τὴν οἰκογενεῖαν. Τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ Ἀγαμέμνονεοῦ οἴκου δύναται νὰ δείξῃ πόσαι παρόμοιοι ἀνατροπαὶ οἴκων ἐγένοντο. Πλείστοι ὠφεληθέντες ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἀπουσίας τῶν δεσποτῶν ἐζήτησαν νὰ καταλάβωσιν αὐτοὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνων, καὶ ποῦ μὲν διὰ τῆς πειθοῦς, ποῦ δὲ διὰ τῆς βίας ἀπεπλάνησαν τὰς ἀσθενεστέρους καρδίας καὶ διήρπασαν τὰς οὐσίας (6). Πλείστοι ἐπανελθόντες ἀπὸ τῆς

(1) ξ. 380. — (2) ξ. 125. — (3) ξ. 378. —

(4) ρ', 42. — (5) β', 72. Πόσοι Ἴροι δὲν ἀσχημίζουσι σήμερον τὴν πατρίδα τοῦ Ὀμήρου, δικαιοματικῶς καὶ συστηματικῶς τὴν ἐπαιτεῖαν μετερχόμενοι. Ἄλλ' ἐπίσω μὲν ὅτι ἴσως ἐπιφανῆσται ποτε καὶ τῶν Ἴρων τούτων τιμωρὸς τις Ὀδυσσεὺς. — (6) λ. 363.

(1) Ὀδ. ε, 427.—(2) δ, 403.—(3) δ, 224.—(4) ο. 260.

Τρωάδος ἢ εὖρον τὸν θάνατον ἐν τῷ κόλπῳ τῶν οἰκογενειῶν ἢ ἐφυγον μακρὰν τῆς πατρικῆς ἐστίας, κατειλημμένας εὐρόντες τὰς ἑαυτῶν ὑπ' ἄλλων. Τοιαύτη λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνώμαλος κατάστασις ἦτο κατάλληλος καὶ ἔπρεπε νὰ ἐμπνεύσῃ τοιοῦτον ποίημα εἰς τὸν Ὅμηρον διότι τὰ πνευματικὰ προϊόντα εἶνε κοινωνικῶν ἀναγκῶν ἀποτελέσματα. Οὕτω λοιπὸν διακειμένης τῆς Ἑλλάδος ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητῆς ἐποίησε τὸ δευτέρον ἐπικὸν ἀριστοῦργημα, ἐν ᾧ ζωγραφίζει παράδειγμα οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ καὶ ἐν ᾧ πάντες οἱ χαρακτῆρες διαγράφονται παλαιότες κατὰ μυρίων κωλυμάτων καὶ δρώντες ἔκκστος ἐν τῷ ἰδίῳ κύκλῳ πρὸς διάσωσιν τοῦ οἴκου καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ποθητῆς ἐνώσεως, ἧτις καὶ βραδέως γενομένη δὲν ἀφίνει αὐτοὺς ἀβραβεύτους. Ἴδωμεν δὲ ἤδη πῶς τὴν ἰδέαν ταύτην ὁ ποιητῆς ἀνέπτυξε καὶ κατὰ τίνας νόμους διέπλεσε τὴν ὕλην ἣν ὁ γόνιμος αὐτοῦ νοῦς συνέλαβεν.

Πρὸς ἐντελῆ καὶ ἀρμονικὴν παντὸς τεχνικοῦ δημιουργήματος ἐπεξεργασίαν ἀπαιτοῦνται δύο τινά, ἀκριβὲς καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν σύμφωνον διάγραμμα καὶ κατάλληλος τῶν μερῶν χρωματισμὸς καὶ διάθεσις. Τοῦτο καλεῖται ἐνόηση καὶ ἐπιτυγχάνεται ἐν τῷ ἔπει διττῶς, πρῶτον μὲν διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀναγκαίας ὄλων τῶν μυθευομένων συναφείας, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοῦ προσήκοντος τῶν δρώντων προσώπων χαρακτηρισμοῦ. Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Ὀμηρικῆς ἐνόητος χαρακτηρηστικὰ ἐξετάσωμεν ἐφεξῆς.

α) Ὑψίστη τῆς Ὀδυσσεΐας ἰδέα εἶνε ὁ νόστος ἧτοι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Ὀδυσσεῦς εἰς τὸν οἶκον. Δι' αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῷ πάντα πράττονται. Θεοὶ καὶ ἄνθρωποι, ἀνὴρ καὶ γυνή, τέκνον καὶ οἰκέται, φίλοι καὶ ἐχθροί, φαινόμενα ἐπὶ γῆς καὶ ἐν Οὐρανῷ, πάντα συνεργάζονται εἰς τὸ ἔργον κατὰ τὴν προσήκουσαν ἑκαστον ταξίν καὶ χαρακτῆρα. Ὁ Ὅμηρος προέρχεται ἀπὸ τῆς

πίστεως ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶνε ὑπεύθυνοι τῶν ἰδίων πράξεων, αἱ δὲ δυστυχίαι ὄσας ὑποφέρουσιν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς τῶν θεῶν νόμων καὶ παραγνωρίσεως, καὶ ὅτι τὸ μὲν θεῖον ἐπιζητεῖ παντοιοτρόπως πάντοτε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὕτως παραγνωρίζων ταῦτα ἐπισπάται τὴν θεῖαν ποινήν. Τοῦτο ἀναπτύσσει ὁ Ζεὺς εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν θεῶν·

οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπέρομον ἄλγε' ἔχουσιν (ι. 34).

διὰ τοῦτο ἡ Ἀθηναῖα ζητεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ὀδυσσεῦς, καὶ τῶν μεγίστων ἐκσώζει κινδύνων διὰ τοῦτο δὲ καὶ τῶν δρώντων προσώπων τὰ μὲν συμπράττουσι ποσάγοντα, τὰ δὲ ἀντιπράττουσι κωλύοντα τοῦ μύθου τὴν πρόοδον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπερχομενὸς τῆς Τρωάδος φέρει μὲν τὴν ἀμαρτίαν δι' ἣν πάντες οἱ Ἕλληνες εἰς πλάνην κατεδικάσθησαν (ε, 408), ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλπίδα ταχέως ἰλασμοῦ, ὅν ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβεια καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ὑπεροχὴ πολὺ δίκαιον καθιστῶσιν (α, 65). Ἀλλ' ὅμως συμβαίνει τὸναντίον ὅσον αἱ ἀμαρτίαι αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων πολλαπλασιάζονται, τοσοῦτον ἔνοχοι καθίστανται καὶ τῆς πατρίδος μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπομακρύνονται, μέχρις οὗ ἰκανοποιηθεῖσα ἡ προσβληθεῖσα θεότης ἀφίησιν γυμνὸν καὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς πατρίδος τὸν μετὰ πολλῶν ἀνδρῶν καὶ πλοίων ἀπελθόντα καὶ δοξασθέντα ἐν ταῖς μάχαις. Καὶ ἀγωνίζεται μὲν προκινδυνεύων ἵνα ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν πατρίδα οὗς παρ' αὐτῆς ἔλαβε καὶ ἐκσώζει πολλαχόθεν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐπὶ τέλος ἀπειπὼν διασώζεται μόνος, μηδὲν περὶ τῶν ἐταίρων δυνήθεις νὰ πράξῃ. Οὕτω κατὰ πρῶτον εὐθὺς ἀπὸ τῆς Τρωάδος προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Ἰσμηρον καὶ διήρπασαν αὐτὴν καὶ ἐδύναντο ἀβλαβῶς νὰ ἀπέλωσιν κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ Ὀδυσσεῦς, ἀλλὰ δὲν ὑπήκουσαν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὴν μέθην·

τότε δη γὰρ κακὴ Διὸς αἴσα παρέστη, καὶ ἐπελθόντες οἱ Κίκονες ἀπόλωσαν ἐξ ἀφ' ἑκάστης νηὸς, τουτέστι 72 (ι. 40). — Ἐντεῦθεν ἐπήγειρεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Ζεὺς βορρῆν, ὅστις παρεπλάνησεν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς παράλια, εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ἔνθα φαγόντες τοῦ λωτοῦ δὲν ἤθελον νὰ ἐπανεέλθωσι διότι ἡ ἡδύτης ἦν τοιαύτη, ὥστε ἐπελάθοντο τοῦ νόστου. Ὅθεν δεδεδεμένους ἀπάγει αὐτοὺς ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐσπευσμένως ἀπῆλθε, μήπω τις λωτοῖο φαγὼν νόστοιο λάθηται (ι, 88).

Καὶ τῷ ὄντι αἱ ζωώδεις ἡδοναὶ ἔχουσι τοιοῦτον δέλεαρ, ὥστε ἀναισθητοῦς καθιστῶσι τοὺς εἰς αὐτὰς παραδεδωμένους. Πόσοι δὲ δὲν εἶνε τοιοῦτοι μέχρι σήμερον λωτοφάγοι, οἵτινες τὸ ἄνθινον εἶδαρ ἔδοντες ἐπιλανθάνονται ἑαυτῶν! ἀλλὰ ποῦ Ὀδυσσεὺς ἵνα ἐρύσσειας δέσῃ ὑπὸ ζυγῶ; (ι, 99).

Ἀπὸ τῆς χώρας τῶν ἡδονῶν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν γῆν τῶν ἀθεμιστῶν καὶ ὑπερφιάλων Κυκλώπων. Ἐνταῦθα πρῶτον ὑπεβλήθη ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν μεγίστην τῶν δοκιμασιῶν, ἀφ' ἧς ἐσώθη μὲν μετὰ μικρᾶς ζημίας, ἀπολέσας ἐξ τῶν ἐταίρων, ἀλλ' ἠθικῶς πολὺ κατέπεσεν διότι ἐντεῦθεν ἐξηγέρθη ἐπ' αὐτὸν τοῦ ἐνοσίχθονος ἡ ὄργη καὶ προώρισται ἡ τιμωρία καὶ ἐξιλέωσις αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων. Διότι ἐξεληθὼν τοῦ σπηλαίου δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἔλαβε παρὰ τοῦ Κύκλωπος τιμωρίαν ἐκτυφλώσας αὐτόν, οὐδὲ φαίνεται κύριος ἑαυτοῦ. Ἡ ἐκδίκησις δὲν ἔχει ὄρια ἀλαζονευόμενος δὲ καὶ ἐγκαυχώμενος λέγει·

Κύκλωψ, αἰ κεν τίς σε καταθνητῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμοῦ ἐρηται ἀεικελίην ἀλαωτῶν φάσθαι Ὀδυσσεῖα πτολιπόρθητον ἐξαλαώσαι
οὐδὲν Λαέρτου Ἰθάκῃ ἐνὶ οἴκῳ ἔχοντα (ι, 503).

Καίτοι δὲ ὁ Κύκλωψ ἀνέχεται τὸ πάθημα, ὡς εἰμαρμένον αὐτῷ καὶ προβάλλει συμφιλίωσιν, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν πράυνεται,

ἀλλὰ τοσοῦτον παραφέρεται ὥστε καὶ τὸν πατέρα ἐκείνου τὸν Ποσειδῶνα ὑβρίζει εἰπὼν ὅτι οὐδὲ ὁ ἐνοσίχθων θέλει τὸν θραπέυσει·

αἶ γὰρ δη ψυχῆς τε καὶ αἰῶνος σὲ δυνάμην
εὖνιν ποιήσας πέμψαι δόμον Ἀιδὸς εἴσω
ὡς οὐκ ὀφθαλμὸν γ' ἴησεται οὐδ' ἐνοσίχθων (ι, 522).

Τότε ὁ Κύκλωψ ἀγανακτῆσας ἐδέθη τὸν Ποσειδῶνος ἵνα μὴ ἐπανεέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα, ἢ τοῦλάχιστον, ἐὰν εἶνε πεπρωμένον, μετὰ πολλὸν χρόνον κακὸς κακῶς, ἀπολέσας ὕλιν τοὺς ἐταίρους καὶ ἐπὶ ξένης νεώς, εὐρὼν παθήματα ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης ὑπέκουσεν αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν τίνει δίκην τῆς ὕβρεως καὶ ἀλαζονείας πρὸς τὸν θεὸν τῶν θαλασσῶν, οὗ τὸν υἱὸν ἀπετύφλωσε καὶ τὴν ἰσχὺν περιεφρόνησεν; ἀλλὰ καὶ ὁ Κύκλωψ ἀποτυφλοῦται διότι παρεβίασε τὰ δίκαια τῆς ξενίας καὶ ἠγήσατο ἑαυτὸν καὶ τῶν μακάρων φέρτερον (ι, 475, 273).

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ εὐμένεια τῶν θεῶν δὲν ἐγκαταλείπει· αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ ἦσαν εἰσέτι ἀνώτεροι τῶν ἀμαρτημάτων, μόνος δὲ τῶν θεῶν ὁ Ποσειδῶν ἀσπερχὲς μετέαιρεν αὐτῷ. Ὅθεν Αἰὼλος ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων εἰς οὗ τὸ κράτος κατέφυγεν ἐδέχθη εὐμενῶς αὐτοὺς καὶ δήσας ἐντὸς ἀσχοῦ τοὺς ἀνέμους ἀπέπεμψεν ἐνδυκέως. Ἡθελον δὲ φθάσει ἀσκηθεῖς εἰς τὴν πατρίδα; ἀλλ' ὅτε ἐπλησίασαν καὶ ἔβλεπον τὰ καιόμενα πυρά, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς καταθαρρήσας ἀπεκοιμήθη, οἱ δὲ ἐταῖροι φρονήσαντες ὅτι πᾶσι φίλος καὶ τίμιος ἦν ἀνθρώποις, ὦρ τιναρ τὴν πόλιν ἵκηται καὶ ὅτι πολλὰ κειμήλια ἄγεται καλὰ ληϊδος, αὐτοὶ δὲ οἴκαδε πορεύονται κενεὰς ξὺν χεῖρας ἔχοντες (α, 40), λύουσι τὸν ἀσκὸν καὶ οἱ ἀνεμοὶ ἐξέρχονται. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξυπνᾷ καὶ ἰδὼν τὸ γενόμενον ἀπελπίζεται καὶ θέλει νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ μεταγνοὺς κατεκλίνθη καλυφθεὶς καὶ ἀφῆκε τὸ πλοῖον

εις τὴν φορὰν τῶν ἀνέμων, ἕως οὗ ἐπανήλθεν εἰς τοῦ Αἰόλου, ὅστις ἀποπέμπει αὐτοὺς ἤδη ὡς ἐχθροὺς τῶν θεῶν (4). Οὕτω λοιπὸν ὁ φθόνος τῶν ἐταίρων καὶ ἡ ῥαθυμία καὶ ἀπελπισία τοῦ Ὀδυσσεύς ἐν ᾧ οὐκ ἔδει ἀπομακρύνουσαι αὐτοὺς τῆς ἤδη φαινομένης πατρίδος· *ἄσασθ' με ἐταῖροι κακοὶ καὶ σχέτλιοι ἕπρος* (κ, 52), λέγει αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν Αἰόλον. Τοιοῦτος δυστυχῶς συνήθως ὁ ἄνθρωπος ὑποτάσσεται μὲν τῷ προέχοντι, ἀλλ' ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκην ὑποταγῆς καὶ συνειδητῶς μόνον ἐν κινδύνῳ παρελθόντος δὲ τούτου συμπαρέρχεται καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἀξίας καὶ τοῦ καθήκοντος· φθόνος δὲ καὶ πικρὰ ἀχαριστία συνήθως ἀνταμείβει τὴν εὐεργετήσαν χεῖρα. Οὐ μὴν ἀλλὰ παρατηρητέον ὅτι ἀγρυπνοῦντες καὶ προσέχοντες κτῶνται καὶ φυλάττουσι τὰ ἀγαθὰ οἱ ἄνθρωποι, νυστάζοντες δὲ καὶ καταμαλακίζόμενοι ἀπολλύουσιν ἐν στιγμῇ χρόνου ὅσα μετὰ πολλῶν πόνων καὶ ἐν πολλῷ ἐξεπονήσαντο.

Μετὰ ταῦτα ἐπέρχεται κατ' ἀναγκαίαν τῆς ἀναρχίας συνέπειαν ἢ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Λαιστρυγόνων ἀπώλεια ὄλων τῶν νεῶν, πλὴν τῆς ἐφ' ἧς αὐτὸς ἐπέβαινε· διότι προσορμισθέντες ἐντὸς στενοτάτου λιμενίσκου ἀπρονοήτως, ἔλαβον τάχιστα ἐλεινὸν θάνατον ὑπὸ τῶν ἀνθρωποφάγων κατοίκων, σωθέντος μόνου τοῦ Ὀδυσσεύς μετὰ τῆς νεῶς ἐκτὸς ὄντος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κίρκης ἐνθα κατ' ἀνάγκην ἀπέβησαν οὐ μικρὸν κίνδυνον διέφυγον. Ἡ θεὰ, λέγει ὁ ποιητής, θέλουσα νὰ λησμονήσῃ τῆς πατρίδος ἐπότιζε λυγρὰ φάρμακα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ μετέβαλεν εἰς χοίρους. Ἀπὸ δὲ τοῦ

(4) Ἐρρ' ἐκ νήσου θάσσον, ἐλέγγιστε ζω-
όντων (λέγει τῷ Ὀδυσσεὶ Αἰόλος)
οὐ γάρ μοι θέμις ἐστὶ κομιζέμεν οὐδ' ἀπο-
πέμπειν
ἄνδρα τὸν ὃς κε θεοῖσιν ἀπέχθηται μακά-
ρῃσιν
ἔρρ', ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπεχθόμενος τὸδ'
ικάνεις!

κινδύνου τούτου σωθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς συμβουλὴν τοῦ Ἑρμοῦ, διέσωσε καὶ τοὺς ἄλλους. Τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην ὀρθότατα ὁ Μ. Βασίλειος ἐρμηνεύει ὡς τὴν ἐσχάτην ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου διαφθοράν, καθ' ἣν ὁμοιότητα τῷ χοίρῳ γίγνεται (Παραίν. πρὸς τοὺς νέους). Καὶ ἀληθῶς οὐδεμίαν κατὰστασιν εἶνε χειροτέρα τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως ἐκείνων οἵτινες παραδοθέντες εἰς τὴν τρουφὴν ἐπιλανθάνονται τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ παρὰ τῇ Κίρκῃ κένων ὁ Ὀδυσσεὺς, καίτοι ἐνετέταλτο αὐτῷ ὑπὸ Ἑρμοῦ νὰ μὴ παραδοθῆ εἰς τὰ ἀπατηλὰ τῆς νόμφης θέλγητρα καὶ μὴ ἀποδοθῆ τὴν ἀρετὴν, ἵνα μὴ ἀπογυμνωθῆται θεῖα κόνις καὶ ἀρήγορα (κ, 273), ἂν καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἔμεινε τὸ πρῶτον ἀκήλητος καὶ ἀβελκτος (328), ὅμως ἐπιλαθόμενος κατ' ὀλίγον τῆς πατρίδος ἔμεινε ἐν ἔτος, καὶ μόνον ὑπὸ τῶν ἐταίρων ἐξελεγχθεὶς συνήλθεν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ. Ἀλλ' ἡ διαμονὴ αὐτῆ ἐν τῷ τόπῳ τῶν ἠδονῶν ἔμελλε πικρότατα νὰ ἐξαγνισθῆ· ἔμελλεν ἕνεκα τούτου νὰ καταβῆ εἰς τὸν Ἄδην ζῶν καὶ νὰ ἴδῃ τὰς σκιὰς τῶν ἠρώων καὶ τῆς μητρὸς ἵνα ἀναλάβῃ θάρρος καὶ ἀντιπαλαίτῃ πρὸς τοὺς μεγάλους κινδύνους, οἵτινες τὸν περιέμενον καὶ τῷ προηγέθησαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔχυσε πικρὰ δάκρυα, ἀλλ' οὐδὲν κατώθωσε· διότι τὰ μεγάλα ἀμπλακήματα μεγάλας ἔχουσι τὰς ποινὰς καὶ πικρὰν ἀποτίουσι τὴν μετάνοιαν (κ, 473). Ἐν τῷ Ἄδῃ ἔμαθε τὰ περὶ τοῦ οἴκου καὶ ἀνεκτίσαστο ἱκανὸν θάρρος, ἵν' ἀντιστῆ πρὸς τὰς Σειρήνας, τὴν Σκύλλην καὶ Κάρυδιν· ἀλλὰ συνάμα ἔμαθε παρὰ τοῦ ἀλαοῦ μάντεως Τειρεσίου αὐτὸς καὶ οἱ ἐταῖροι ὅτι ἀπηγορεύετο αὐτοῖς νὰ φάγωσι τὰς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ἥλιου βοῦς ἐπὶ ποινῇ τοῦ νὰ μὴ ἐπανέλθωσιν οἴκαδ' (λ, 400). Ὁ Ὀδυσσεὺς βιαζόμενος νὰ προσορμισθῆ εἰς αὐτὴν, ὑπεχρέωσε δι' ὄρκου πάντας τοὺς ἐταίρους ὅτι δὲν θέλουσιν ἐγγίσει τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν τοῦ Ἥλιου· ἀλλὰ μετὰ ἓνα μῆνα μὴ

δυνάμενοι νὰ κρατήσωσιν ἑαυτῶν, παρέβησαν τὸν ὄρκον· ἀλλὰ μόνον ἐξ ἡμέρας ἔφαγον, τὴν δὲ ἐβδόμην βληθέντες ὑπὸ κεραυνοῦ τοῦ Διὸς εὗρον τὸν θάνατον ἐν τοῖς κύμασιν (μ. 235—248). ἐσώθη δὲ μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιβάς ἐπὶ τῆς τρύπιος μετὰ 9 ἡμέρας εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς (μ. 325...), ἑπτὰ ἔτη ἔμεινε ἐν ταῦθα ἄκων, ἕως ἂν ἐξιλίωσῃ τὴν θείαν ὄργην καὶ ἀποφασισθῆ ἢ ἐπάνοδος. Τοιοῦτόν τινα ἀναγκαῖον δεσμὸν ἔχουσιν αἱ πλάναι καὶ τὰ παθήματα τοῦ Ὀδυσσεύς πρὸς τὴν ἀρχικὴν τῆς Ὀδυσσεύς ιδέαν καὶ ἐνότητα. Εἶνε τιμωρία καὶ ἐξιλίωσις τῆς περιουρηθείσης θεότητος, εἶνε ἀποτέλεσμα παρακοῆς θείας ἐντολῆς καὶ δι' αὐτὴν τιμωρία. Ἀλλ' αἱ πλάναι αὗται τοῦ Ὀδυσσεύς, ἢ τιμωρία τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πολλὰ διὰ τὴν θείαν ὄργην ὑποστάντος δὲν ἔχει ἄρα γε τινὰ ὁμοιότητα πρὸς τὴν παράβασιν τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἀμφοτέρας τὰς παραδόσεις ἐξαρτάται ἀπὸ τῆς τηρήσεως ἐνός, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἀποχῆς τροφῆς, καὶ ὁ ἀκρατὴς λογίζεται παραβάτης καὶ ἀποθνήσκει. Ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἢ παράβασιν γίνεται δι' ἀλαζονείαν καὶ ἀκρασίαν, καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσεύς ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς τιμωρεῖται δι' ὑπερηφάνειαν καὶ ὕβριν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, οἱ δὲ ἐταῖροι δι' ἀκρασίαν. Ἡ ταυτότης λοιπὸν αὕτη τῆς διηγῆσεως περὶ τῆς ἀνθρωπίνης τύχης σωζομένη εἰς δύο ἀρχαιότατα γραπτὰ διαφόρων λαῶν μνημεῖα εἶνε τυχαία;

Τοιαύτην δὲ οὐ μόνον τὰ μεγάλα γεγονότα ἔχουσι συνάφειαν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕναστον τῶν μερῶν ἀρμολιώτατα συμβάλλουσι πρὸς τὴν ἐνότητα, ὅπως οἱ διάφοροι λίθοι καὶ τὰ ἀνάγλυφα πρὸς τὴν στερεότητα καὶ ὠραιότητα καλλιτεχνικοῦ οἰκοδομήματος. Καὶ ὡς περ ἐν ἐκείνῳ ὅσον ἐπισταμένως τ.ς ἐρευνᾷ τὰ μέρη θαυμάζει τοῦ ἀρχιτέκτονος τὸ σχέδιον, οὕτω καὶ ἐν ταῦθα. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἀθηνᾶς εἰς Ἰθάκην, ἢ μετάβασις τοῦ Τηλεμάχου

εἰς Πύλον καὶ Σπάρτην, ὁ ἰκέτης Θεοκλύμενος ἐξ Ἀργεῶν, ἢ ἀπόπειρα τῶν μνηστήρων, ὁ ἐπαίτης Ἴρος, κλπ. πάντα ταῦτα συγκρούμενα φέρουσι καταλλήλως πρὸς τὸ τέλος· μάλιστα δὲ ἐφ' ὅσον ἐγγίξει ἢ καταστροφή συσπειροῦνται ἀλλεπάλληλα πρόσωπα καὶ γεγονότα καὶ ὁ ἀναγνώστης γίνεται ἀνυπόμονος. Ὁ Τηλέμαχος ἀδιάφορος μένων πρότερον, μετὰ τὴν ἐκ Πύλου ἐπάνοδον ἀποκτᾷ φρόνημα καὶ διατάττει ἢ Πηνελόπη πρότερον ἀόρατος ἐν τῷ ὑπερφῶ μένουσα, καταβαίνει νῦν πρὸς τοὺς μνηστῆρας χάριν τοῦ υἱοῦ καὶ ἐντέχνως πᾶν ἀπαρνέεται τὸν γάμον, μεμνημένη δὴθεν τῶν τελευταίων τοῦ ἀνδρὸς ἐντολῶν (σ. 260). Ὁ Ὀδυσσεὺς παρελθὼν ὡς ἐπαίτης βλάπεται καὶ ὑβρίζεται ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ καὶ ὑπομένει βλέπων τὴν μὲν γυναῖκα κλαίουσαν καὶ θρηνοῦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ, τοὺς δὲ δούλους καὶ θεραπαινὰς ὑβρίζουσας καὶ γελώσας. Ἡ καρδία του ἠγανάκτησεν ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ συνέστειλε τὴν ὄργην εἰπὼν

τέτλαθι δὴ καρδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης (κ. 48).

Ἀλλ' ὁ πιστὸς γέρον κῶων, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως καὶ ἀγάπης, ὅστις πρὸ τῆς θύρας ἐπὶ τῆς κοπρίας ὑπὸ γῆρας κατακείμενος ἀναγνωρίζει τὸν κύριον μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπανελθόντα καὶ ἐκπνέει παρρηθὺς κινήσας τὰ ὦτα καὶ τὴν οὐρὰν μικρὸν, οὗτος δὲν κινεῖ εἰς συμπάθειαν, ὅπως ἐξέβαλεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ὀδυσσεύς τὰ δάκρυα; (ρ. 300—325) Πάντα καὶ τὰ ἐλάχιστα σημεῖα περιέργως ἐξετάζονται καὶ ἐρμηνεύονται ἢ ἐκ κλειψῆς τοῦ Ἥλιου ἤτις συνέπεσε πρὸς τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσεύς (ύ. 356—ξ. 162 στ. 307) ὁ πταρμὸς τοῦ Τηλεμάχου (4) (ρ. 541), ὁ κεραυνὸς τοῦ Διὸς ἐν ἐξηγεῖ γυνὴ ἀλετρις (ύ. 404), οἱ οἰωνοὶ οἱ ἐμφανισθέντες τοῖς μνηστῆρας (ύ. 242), οἱ ὑπ' αἰετοῦ σπαρχθέντες καθ'

(4) Ὁ πταρμὸς ἐτι καὶ σήμερον ἐρμηνεύεται ὡς ἀνάμνησις παρὰ τινος.

ὑπνοῦς εἴκοσι χῆνες (τ'. 536), πάντα τῶν μνηστήρων τὴν ἀπόλειαν προμηνύουσιν. Ἐν γένει καὶ πρόσωπα καὶ γεγονότα οὕτω μετ' ἀλλήλων δρώσιν ὡς ἀντιπαλαιόντα συμπεπικνωμένα στοιχεῖα, ἐξ ὧν καταγιγίς καὶ καταστροφή προμηνύεται. Παντες ἀκουσίως βιάζονται εἰς ἀντίδρασιν, οἷον προορώμενοί τι γενησόμενον. Κύριοι καὶ δοῦλοι ἀντεπεξέρχονται κατὰ μικρὸν μέχρι οὐ ἐπιγίγνεται ἡ καταστροφή καὶ ἡ ἀναγνώρισις. Ἐν ταύτῃ δὲ ὁ ποιητὴς οἷον συμπληρῶν τὸ θαυμαστὸν τῶν γεγονότων μεταβάλλει καὶ τῶν στοιχείων τὴν τάξιν. Ἡ Πηνελόπη δηλ. ἀνεπίστως ἀναγνωρίσασα τὸν ἐπὶ τὸσαῦτα ἔτη περιμενόμενον σύζυγον περιπλέχθη περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἤθελε καταλάβει ἡ ἡμέρα οὕτω περιεπτωγμένους καὶ κλαίοντας ἀμφοτέρους ὑπὸ συγινήσεως, ἂν μὴ ἡ Ἀθηνᾶ ἐκόλυε τὴν Ἥω νὰ ζεύξῃ τοὺς ὠκύποδας ἵππους καὶ ἡ νύξ ἐγίνετο μείζων παρὰ τὸ σῦνθηες (4). Τὸ μέγεθος τῆς συζυγικῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως θέλων νὰ παραστήσῃ ὁ ποιητὴς, εὐχαριστεῖται παρατείνας τὴν νύκτα. Καὶ ἀληθῶς τοιαύτη ὑπερφυσικὴ ἰκανοποίησις ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς ὑπεράνθρωπον ἀρετήν. Τούτῳ φύσει ὁ ἄνθρωπος χαίρει πιστευῶν· διότι εἰθισμένος εἰς τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀνθρωπίνην φαυλότητα δὲν δύναται νὰ μὴ θαυμάσῃ καὶ ἀποδώσῃ εἰς ὑπερφυσικὴν ἐνέργειαν δυνάμεις ἀνωτέρας τοῦ συνήθους καὶ εὐχαριστεῖται πιστευῶν μᾶλλον εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν ἢ ἀρνούμενος. Διὸ αἱ ἀρχαιότατα πάντων τῶν ἐθνῶν θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις ἀγαπῶσι καταβιβάζουσιν τοὺς θεοὺς ἐπὶ γῆς συνεχῶς καὶ ἐνεργοῦντας ἐπὶ γῆς παράγουσαι. Τελευταῖον τὰ διάφορα ἐπινοήματα ἅπερ αἰετοῦ ὁ ποιητὴς ἀντιτάσσει νεώτερα, οἷον ὁ ἀπροσδόκητος τῆς παραδόσεως τοῦ τόξου τρόπος, ἡ ἐπιστροφή τοῦ Τηλεμάχου πρὶν ἰδῆ τὸν Νέστορα καὶ ἄλλα, ταῦτα ἐν τῷ μύθῳ μετὰ τῶν προσώπων,

(4) Παραπλήσιον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ μηχανᾶς τὴν νύκτα, ἵνα κατατροπώσῃ τοὺς ἐχθρούς.

συμπλεκόμενα τέρπουσι καὶ κατέχοντα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου πάντοτε ἀκμαῖον μαρτυροῦσιν ἔτι τὰ μέρη τοῦ ποιήματος πάντα προσκινόντως ἐποικήθησαν καὶ συνδέονται πρὸς τὸ ἀρχικὸν σχέδιον καὶ τὴν τοῦ ἔλου ἐνότητά. Ἰδόμεν δὲ δεῦτερον πόνον κατάλληλος γίγνεται ἡ περιγραφή καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν προσώπων διὰ τὴν ἐνότητά ταύτην τοῦ ποιήματος.

β.) Ἡ Ὀδύσεια δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς μέγα καὶ περιπαθέστατον δρᾶμα, ἐν ᾧ διὰ θαυμασίων χρωμάτων ζωγραφοῦνται τῶν δρώντων προσώπων οἱ χαρακτῆρες μετὰ τερπνοτάτων ἐπεισοδίων. Καὶ πρωταγωνιστεῖ μὲν Ὀδυσσεύς, δευτεραγωνιστοῦσι δὲ Πηνελόπη, Τηλέμαχος καὶ οὐκείται, ἀντιπράττουσι δὲ οἱ μνηστῆρες καὶ τὰ διάφορα κωλύματα ὅσα ἡ προσβληθεῖσα τῶν θεῶν δυσμένεια ἐκασταχοῦ ὑπεγείρει. Καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεύς εἶνε ὁ πολύτροπος ἀνὴρ, ὃς εἰς τὴν θείαν ὑποπεσῶν ὀργὴν πολλὰς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος ὑπέστη πλάνας, ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων, εἶνε ὁ δεσμὸς ἔλου τοῦ μύθου καὶ ὁ ἦρωες τοῦ δράματος· ἡ δὲ Πηνελόπη ἡ τελικὴ αἰτία καὶ τὸ ἀντικείμενον δι' ὃ πάντα γίνονται, εἶνε ὁ λιμὴν εἰς ὃν θέλουσι νὰ καταπλεύσωσι, καὶ ἡ εὐδαιμονία ἦν πάντες ἐπιδιώκουσι. Κεκοσμημένη διὰ σπανίων σωματικῶν καὶ πνευματικῶν θελημάτων καθίσταται ἄξιον ἀντικείμενον τῆς λατρείας τοῦ συζύγου καὶ πολλῶν μνηστήρων καὶ ἀντάξιον τῶν πολλῶν τοῦ Ὀδυσσεῶς ἀγῶνων ἐπαθλον. Οὐδεμία ὑπόθεσις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπλουστέρα ταύτης ἣτις περιγράφει ἄνδρα παλαιόντα ἐπὶ δεκαετιᾶν ἵνα ἐπανίδῃ πατρίδα καὶ οἶκον, νόστον κεχηρημένον ἠδὲ γυναικὸς (ἀ. 14). Πλανηθεὶς ὁ Ὀδυσσεύς τρία ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν, κατακρατεῖται ἐπὶ τῆ νήσῳ τῆς Καλυψίδος, εἴματ' αἰεὶ δάκρυσι δέων καὶ τὸ ὄγδοον ἀφειθεὶς ἐξέρχεται ναυαγῆσας εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων (ἐ. 130), ἔνθεν μετὰ τιμῶν καὶ δώρων

ἀποπέμπεται εἰς Ἴθάκην καὶ ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Τηλεμάχου ἐπανελθόντος διαπραξάμενος τὸν φόνον τῶν μνηστήρων ἀνακτάται τὴν Πηνελόπην καὶ τὸν οἶκον. Τόσον ἀπλούστατος εἶνε ὁ μῦθος ἐν ᾧ ἐπωκοδομήθη, οὕτως εἰπεῖν, ὅλη ἡ Ὀδύσεια, καταλληλότατα τῶν προσώπων δρώντων. Ὁ Ὀδυσσεύς διαγράφεται ἔχων πάσας τὰς ἀρετάς· διότι οὐδεμία πρᾶξις μεγάλη ἄνευ αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸν περίπυστον ἐκείνον πόλεμον διεῖπον οὐχ ἤττον ὁ νοῦς τοῦ Ὀδυσσεῶς ἢ αἱ χεῖρες τοῦ Ἀχιλλέως. Κατὴν ἐν Ἰλιάδι περιγραφὴν εἶχε μὲν τὴν κεφαλὴν μικροτέραν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλ' εὐρυτέρους ὦμους καὶ στέρνα, καὶ παρομοιάζεται πρὸς κριὸν δασύμαλλον ἐξέχοντα μετὰ τῶν ἄλλων προβάτων τοῦ δὲ Μενελάου εἶχε μὲν στενοτέρους ὦμους, καὶ καθήμενος ἦτο ἐντιμότερος· ἀλλ' ὅτε ὠμίλου ὁ μὲν Μενέλαος ἠγόρευε παῦρα καὶ λιγέως, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς κρατῶν σκῆπτρον ἀμετακίνητον καὶ προσηλωμένους ἔχων εἰς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέβαλλε μεγάλην φωνὴν καὶ ἔλεγεν ἔπεα ριψάθεσσιρ εἰκότα χειμερήσιρ καὶ κατὰ τοῦτο οὐδεὶς ἄλλος ἐδύνατο νὰ ἐρίσῃ πρὸς αὐτὸν (Γ, 191 — 202, 224). εἶχε λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεύς τὰς δύο κατὰ τὸν ἥρωϊκὸν αἰῶνα τοῦ τελείου πολίτου ἀρετάς, τουτέστι καὶ λόγων ἦν ρητῆρ καὶ ἔργων πρακτῆρ. Ἡ χάρις τῶν λόγων αὐτοῦ συνοδεύουσα τὴν φρόνησιν ἀπέκτα μεγίστην ἰσχὺν καὶ ἀκατανόητον πειθῶ (λ. 366)

σοὶ ἐπὶ μὲν μορφή ἐπέων, ἐνὶ δὲ φρένες ἐσθλίαι.

μῦθον δ' αἰοιδὸς ὡς ὅτ' ἐπισταμένως κατέλεξας.

Ὅθεν οὐδέποτε ἀπ' οὐδεμιᾶς προσβείας ἐπέστρεψεν ἄπρακτος. Γλυκὺς καὶ ἥπιος πρὸς πάντας ἐτιματο ὡς πατήρ· διότι ἦν πρόφρων, ἀγαθός, ἥπιος, φρεσὶν αἰσιμα εἰδώς, λαοῖσι δ' οἷσιν ἄρασσε πατήρ ὡς ἦπος (Ε', 230 — ε. 8) καὶ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ΄.)

ὀνομάζεται κεδνὸς ἀναξ ὑπὸ τοῦ συβώτου (ζ. 472). Οἱ οἰκεῖοι καὶ φίλοι ἀγαπῶσιν αὐτὸν μέχρι λατρείας καὶ τὸ ὄνομα μετὰ δακρύων ἀναφέρουσιν. Ὁ Μενέλαος διηγούμενος τῷ Τηλεμάχῳ τὸν φόνον τοῦ Ἀγαμέμνονος δόλω οὐλομένης ἀλόχου, ποθεῖ τὸν Ὀδυσσεῶ περισσότερον πάντων τῶν ἐν Τροίᾳ ἀπολεσθέντων καὶ λέγει ὅτι ἀναμνησκόμενος αὐτοῦ δὲν δύναται οὔτε νὰ κοιμηθῇ οὔτε νὰ φάγῃ· διότι οὐδεὶς τοσοῦτον ἐμόχθησεν ὅσον αὐτός, καὶ μάλιστα ὅταν ἀναλογίζηται πόσιν ἢ στέρησι· αὐτοῦ θλίψιν παρέρχει τῷ Λαέρτῃ, τῇ Πηνελόπῃ καὶ τῷ Τηλεμάχῳ (δ. 415). Διηγεῖται δὲ ὅσα ἐποίησεν ἐν ᾧ ἦσαν κεκλεισμένοι ἐν τῷ δουρείῳ ἵππῳ (δ. 270) καὶ πῶς ἐπάλασεν ἐν Λέσβῳ πρὸς Φιλομηλείδην καὶ κατέβαλεν αὐτὸν (δ. 333). Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλένη μέμνηται αὐτοῦ διηγουμένη τὴν κατασκοπὴν, ὅτε ὡς ἐπαίτης εἰσελθὼν εἰς Τροίαν διεῖδε πάντα καὶ γνωσθεὶς ὑπὸ μόνῃς αὐτῆς ἐξῆλλθε πολλοὺς κτείνας (δ. 243 — 258). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἠδυπεπὴς Νέστωρ μετ' ἐπαίνων μνημονεύει αὐτοῦ, ὁμολογῶν ὅτι πάντοτε ὁμόφρονες ἦσαν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῶν Ἀχαιῶν

οὔτε ποτ' εἰν ἀγορῇ δίχ' ἐβάζομεν, οὔτ' ἐνὶ βουλή, ἀλλ' ἕνα θυμὸν ἔχοντε, νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλή φραζόμεθ' Ἀργείοισιν ὅπως ὄχ' ἄριστα γένοιτο (γ. 429).

Διὰ τῶν ἠθικῶν τούτων ἀρετῶν ἀναδεικνύεται πανταχοῦ δι' αὐτὰς καθίσταται ζηλωτὸς παρὰ τοῖς Φαίαισιν, οὔτινες εἰς τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν καὶ εὐδαιμονίαν πεποιθότες ὑβριστικῶς πρὸς τοὺς ξένους ἐφέροντο (ή, 300, 312) καὶ ἀγαπᾶται ὑπὸ τῆς Ναυσικῆς καὶ τῶν γονέων αὐτῆς, ὥστε καὶ γαμβρὸς αὐτῶν ἐὰν ἤθελε νὰ γείνη ἠδύνατο (ζ. 240), καὶ δι' αὐτὰς ἀγνωστος καὶ ἐκ ναυαγίου περιωθειὶς μετὰ πολλῶν ἀποπέμπεται δώρων παρὰ πάντων εὐλογούμενος. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ συνεργήσαντος πλείστα

56.

ἐν Τρωάδι καὶ ὑπὲρ πάντας ὑποπεσόντος εἰς τὴν ὄργην τῶν θεῶν, οἱ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀγωνες καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ τε καὶ τοῦ οἴκου ψαλλόμενα ὑπὸ τῶν αἰοιδῶν ἐν τοῖς συμποσίοις, διήγειραν τὴν περιέργειαν πάντων καὶ ἐναγωνίως μετὰ τῆς Πηνελόπης ἢ Ἑλλάς περιέμενε τὸν πολυμήχανον αὐτῆς ἄνδρα νὰ ἐπανεέλθῃ· διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος τσοσῦτα ὑπὲρ ἄλλων κατώρθωσε καὶ ἔν ὑπερφείλει καὶ προεστάτευεν ἢ Παλλὰς, ἢ ἀγαπητὴ τοῦ ὑπάτου τῶν θεῶν κόρη, ὅτι οὗτος ἠδύνατο νὰ ἀπολεσθῇ ἀκλεῶς, ἀναρπασθεὶς ὑπὸ τῆς θυέλλης καὶ τῶν κυμάτων (γ. 216). Τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐμολογοῦσι καὶ τὴν μνήμην σέβονται καὶ οἱ μετριώτεροι τῶν ὑπερφιάλων μνηστήρων. Δικαίως λοιπὸν καὶ ἡ ποίησις ἐκλείσκει καὶ ἡ συμπάθεια πάντων δὲν ἐγκατέλιπε τὸν ἄνδρα ὅστις κατὰ μὲν τὴν φρόνησιν ἦν ὅμοιος τῷ Νέστορι (γ. 429), εἰς δὲ τὰ ἔργα ἐμόχθησε πάντων περισσώτερον, ὥπως Ἀργείοισιν ὄχ' ἄριστα γένοιτο. Ὁρθότατα δὲ καὶ ὁ Μ. Βασίλειος παραινῶν τοὺς νέους εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ποιητῶν προσθέτει τὰς· «Πᾶσα μὲν ἡ ποίησις τῷ Ὁμήρῳ ἀρετῆς ἐστὶν ἐπαινος καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο φέρει· οὐχ ἥμισυ δὲ ἐν οἷς τὸν στρατηγὸν τῶν Κεφαλλήνων πεποίηκε γυμνὸν ἐκ τοῦ ναυαγίου περισώθεντα, πρῶτον μὲν αἰδουμένῳ τὴν βασιλίδαν φανέντα μόνον. Τοσούτου δεῖν αἰσχύνῃ ἐφληται γυμνὸν ἐφθέντα μόνον, ἐπειδὴ περ αὐτὸν ἀρετῆ ἀντὶ ἱματίων κεκοσμημένον ἐποίησεν· ἐπειτα μέντοι καὶ τοῖς λοιποῖς Φαίαισι τοσούτου ἄξιον νομισθῆναι, ὥστε ἀφέντας τὴν τρυφὴν ἢ συνέζων, ἐκείνον ἀποβλέπειν καὶ ζήλοισιν ἀπαντας καὶ μηδένα Φαίαιων ἐν τῷ τότε εἶναι ἄλλο τι ἂν εὐξασθαι ἢ Ὀδυσσεῖα γενέσθαι καὶ ταῦτα ἐκ ναυαγίου περισώθεντα.»

Ἄλλὰ πλὴν τούτων εἶχε καὶ πάντα τὰ χαρίσματα δι' ὧν ἀντιτεχνώμενος καὶ παλαιῶν ἐκράτει καὶ ἐσώζετο. Ἦτο γεν-

ναῖος καὶ ἐπιχειρηματίας παράτολμος (λ. 473), μηδέποτε πρὸς οὐδὲν ἀποδειλιῶν κίνδυνον, καὶ ἀμυνόμενος δὲν ἐνέδιδεν οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀθανάτους (μ. 115) καὶ τὸ θάρρος αὐτοῦ θέλει πολλαχοῦ νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἑταίρους (μ. 212)· εἶνε ἀκάματος καὶ ἀκαταπόνητος, σιδήρεα ἔχωρ γυῖα, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς (μ. 280) καὶ διὰ τὰ παθήματα καὶ τὸ καρτερικὸν λέγεται *ταλασίφρων, δαίφρων, πολέτας, μεγαλήτωρ, περὶ πάντων κάμμορος βροτῶν*. Ἄλλὰ μάλιστα ὑπερεῖχε διὰ τὸ πολυμήχανον καὶ ἐπινοητικόν, καθ' ὃ οὐδεὶς ἠδύνατο ὁμοιωθῆναι αὐτῷ ἄρτην, ἐπειδὴ μάλα *πολλὰ ἐνίκα παρτίοισι δόλοισι* (γ. 919)· διότι ἦτο ἐπιτακτικὸς καὶ ὑποκρῦπτη σχεδὸν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου νὰ πλάττῃ μεγάλῃν διήγησιν πιστικωτάτην (ξ. 200 — 361, ρ. 419 — 444 — 256 — 286). Ὅθεν καὶ ὁ ποιητὴς πρὸς τὴν Ἀθηναίαν παραβάλλει· διότι ὡσπερ ἐκεῖνη ἐδοξάζετο *μητι καὶ κέρδεσιν* (ν. 295), οὕτω καὶ αὐτὸς ὑπερεῖχε τῶν ἀνθρώπων *βουλῇ καὶ λόγῳ* καὶ ἀποκαλεῖ τούτου ἕνεκα *ἐπητήν, ἀρχίνοα καὶ ἐχέφρονα, ποικιλομήτην, πολέτροπον, ἀλιτῶν καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδότα* (ε. 482), *μητιν ἀμύμορα* (β. 225), *πολυμήχανον* (κ. 504), *κερδαλέον καὶ ἐπίκλοπον* (ν. 294), ὅστις ἐν στήθεσι *νόον πολυκερδέα νόμῳ* (ν. 455), *ἀντίθεον* καὶ θεοῖς *ἐγαλίχιον*. Τὸ δὲ τοιοῦτον πνεῦμα δὲν ἀρέσκει μὲν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, ἀλλ' εἶνε σωστικὸν ἐν κινδύνοις καὶ πολέμοις· εἶνε ἡ ὑψίστη πολιτικὴ καὶ στρατηγικὴ τέχνη, δι' ὧν τις κρύπτων τὰ ἴδια ἀντιτεχνᾷται ἄλλα καὶ προκαταλαμβάνει τὸν πολέμιον· εἶνε τὸ διορατικὸν πνεῦμα ὅπερ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς φρονήσεως ὀδηγούμενον δὲν ἀφίσταται εἰς τὴν τύχην, ἀλλὰ προβλέπει ὅσα αἰ συνήθεις ὕψις δὲν δύνανται, καὶ παρεκκλίνει ἀφανεῖς τοῖς πολλοῖς ὑφάλους. Τοιαύτη ἡ λατρευομένη παρ' Ἑλλησιν Ἀθηναίκα καὶ τοιοῦτος ὁ ἀγαπητότατος αὐτῆ τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἔν ὃ Ἑλληνικὸς χαρακτήρ δὲν φαίνεται

ἀλλότριος, μᾶλλον δὲ πρὸς ἔν πάντα τὰ μεγάλα πνεύματα κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς παραπλήσια φαίνονται. Ἡ δὲ ἀρχαιοτέρα καὶ σύγχρονος ἱστορία οὐκ ἐλίγα παρέχει μαρτύρια τοιαύτης στρατηγικῆς καὶ πολιτικῆς φρονήσεως. Ὁ χαρακτήρ δὲ οὗτος τοῦ Ὀδυσσεῖος καταφαίνεται μάλιστα ἐν τῷ βίῳ τῶν Ἀθηναίων τῷ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· διότι τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ δραστήριον, ἢ αὐταπάρησις ὑπὲρ πατρίδος καὶ τὸ προβουλεύεσθαι καὶ προκινδυνεύειν ὑπὲρ Ἑλλήνων χαρακτηρίζουσι τὸν αὐτὸν χαρακτήρα ἔν ὃ Ὀμηρὸς διετύπωνεν. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶνε ὁ παρὰ Θουκυδίδῃ Ἴων (α, 70), εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρότζου ὁ δμῶνυμος τῆς Γραβίας ἤρωος, εἶνε ὁ ἀδιάφορος τὴν καρδίαν Ἀλικυιάδης· διότι ἄφραξε ἀπὸ τούτου τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν ὧν ἕνεκα ἐγένετο πωραΐτιος ὄλων τῶν τε ἑαυτοῦ καὶ τῆς πατρίδος δυστυχημάτων, καὶ θέλει εὐρεῖ πανταχοῦ τὸν Ὀδυσσεῖα, τὸν Ὀμηρικὸν Ἕλληνα, τούτεστι κοσμοπολίτην ἄμα καὶ φιλόπατριν, ναυτιλούμενον καὶ τολμηρὸν, παρεκκλίνοντα μὲν ἔστιν ὅτε τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς, ἀλλὰ ζηλότυπον καὶ αὐστηρὸν τῆς οἰκιακῆς τιμῆς φύλακα, νοθρὸν καὶ ὑπερφοροῦντα ἐν εἰρήνῃ, ἀλλ' οὐδέποτε ἀποτεθαρρηκότα ἐν κινδύνοις καὶ ἱκανὸν νὰ ἀντιμηχανευθῇ καὶ ὑποστῇ τὰ πάντα καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις θαρροῦντα. Ἐν τούτοις δὲ διεσώθη ὁ ἐθνισμὸς ἡμῶν ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀλλοφύλων ἐπιδρομῶν καὶ ἐν τούτοις ἐναποτίθενται αἱ χρηστότεροι τοῦ μέλλοντος ἐλπίδες.

Ἄλλὰ πάντων μάλιστα ἐξαίρετοι ἢ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἀγάπη. Ἡ πατρίς εἶνε τὸ διηνεκὲς μέλημα κατὰ τὴν μακροχρόνιον ἀποδημίαν· εὐχεται ν' ἀποθάνῃ καὶ μόνον κἀπὶν ἀπ' αὐτῆς ἀφοῦ ἴδῃ ἀποθνήσκοντα (α, 68). Παρὰ ταῖς Φαίαισι εὐρισκόμενος καὶ ποιούμενος λόγον περὶ τῆς Ἰθάκης διηγείται λεπτομερῶς τὰ κατ' αὐτὴν, τὴν θέσιν, τὰς πέριξ νήσους, τὸ ἀριπρε-

πὲς ὄρος, καὶ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἀρετὴν· λέγει ὅτι εἶνε *τραχεῖα, ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος* καὶ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἀναφωνεῖ·

οὔτοι ἔγωγε
ἦς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο
ιδέσθαι (ι, 28)

καὶ πάλιν

ὡς οὐδὲν γλύκιον ἦς πατρίδος ἠδὲ
τοκῶν
γίγνεται, εἴπερ καὶ τις ἀπάνευθε πίο-
να οἶκον
γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ ναίῃ ἀπόπροθι
τοκῶν (ι, 34)

Ἐπιβὰς δὲ ἐπὶ τῆς Ἰθάκης καὶ γνοὺς ὅτι ἦν αὐτῇ μετὰ δακρύων κατεφίλησεν·

γῆθησε

χαίρων ἢ γαίῃ, κύσε δὲ ζεῖδωρον ἄ-
ρουραν (ν, 353)

Τὴν πατρίδα λοιπὸν μετὰ τῶν γονέων λατρεύει ὡς τὰ πολυτιμώτατα τῶν ἐν τῷ βίῳ καὶ τοῦ ἐν τῇ ζήνῃ πλοῦτος ὅθεν οὐδ' ἐντρέπεται ἀποκαλῶν αὐτὴν *τραχεῖαν*, ἀλλὰ σιμνύεται διότι παράγει ἄνδρας ἀγαθοὺς. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐλεγει καὶ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος, ὅτι ἦρ *λεπτόργως μὲν, ἀλλ' εὐ-ἀνδρος*.

Οὐχ ἦτονα δὲ ἔχει καὶ τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγάπην. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τηλεμάχου ὀρίζεται ἐν Τροίᾳ καὶ τιμᾶ ἴσα τῷ ζῆν (ε, 258)· καὶ σιμνύμενος ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ·

ὄψεαι Τηλεμάχοιο φίλον πατέρα προμά-
χοισι μιγέντα

Τρώων Ἴπποδάμων (Δ, 353)· εἰκότως· διότι ὡσπερ ὁ καλὸς υἱὸς συνεχίζει τὸν βίον τοῦ πατρὸς καὶ εἶνε ὁ νόμιμος τῶν εὐχῶν αὐτοῦ ἐκτελεστής, οὕτω καὶ οἱ γονεῖς ἀποθανόντες ἐν τοῖς καλοῖς ζῶσιν υἱοῖς. Περιπαθέστατα δὲ ἠγάπα καὶ τοὺς γονεῖς. Τρεῖς ἐφωρμήθη ἵνα περιπτυχθῇ τὴν ψυχὴν τῆς μητρὸς ἐν Ἄδου καὶ τρεῖς ἀπέπτη ἀπ' αὐτοῦ ὡς σκιά ἢ ὄνειρον, ὅξυ ἄχος ἐν τῇ καρδίᾳ προξενήσασα (δ. 205)· καὶ

ὁ γέρον Λαέρτης ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ υἱοῦ λειποθυμεῖ ἀναγνωρίσας αὐτόν (ω. 345). Ἡ δὲ πρὸς τὴν Πηνελόπην ἀγάπη καταφαίνεται μὲν πανταχοῦ τοῦ ποιήματος, μάλιστα δὲ ὅτε κατεκρατεῖτο ἐν Ὠγυγίᾳ.

Ἡ Καλυψὼ κωλύει αὐτὸν ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι *Μελαιομέρη πόσιν εἶραι* (κ. 15) καὶ ὑποσχόμενη ἀθανασίαν ἀπαριθμεῖ αὐτῷ τὰ τε δεινὰ πάντα ὅσα μέλλει νὰ ὑποστῇ πρὶν ἐπανελθῆ οἴκαδε καὶ τὰγαθὰ ὅσα θ' ἀπολαύσῃ μετ' αὐτῆς μένων' ἀλλ' οὕτος καὶ τὰς θείας αὐτῆς χάριτας δὲν προτιμᾷ τῶν θνητῶν τῆς Πηνελόπης καὶ τὴν ἀθανασίαν δὲν δέχεται' ἀλλ' ἐθέλει καὶ ἐέλθεται ἡματα πάντα οἴκαδ' ἐλθέμεναι καὶ ῥόστιμον ἡμᾶρ ἰδέσθαι. Καίτοι καὶ ἂν ἤθελε κατασυντρίψει αὐτὸν θεὸς τις ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τοῦτο προτιμᾷ νὰ ὑπομείνῃ, ἀρκεῖ ὅτι θέλει ἐπανελθεῖν εἰ δ' αὖ τις βραίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι

πόντω,
τλήσομαι, ἐν στήθεσιν ἔχων ταλαπεν-
θέα θυμὸν'
ἤδη γὰρ μάλα πόλλ' ἔπαθον καὶ
πόλλ' ἐμόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ μετὰ καὶ τόδε
τοῖσι γενέσθω (ε. 220).

οὔτε εὐτυχία οὐδεμία δελεάζει αὐτὸν οὔτε δυστυχία τὸν ἐκπλήττει. Παρέχονται θεὰ σύζυγος ἀντὶ θνητῆς, καὶ ἀντὶ μερίμνων καὶ κινδύνων ἀθανασία καὶ εὐδαιμονία, ἀλλ' ὀπορρίπτει πάντα πρὸς τὴν θνητὴν καὶ δι' αὐτὸν ζῶσαν ἐνάρετον Πηνελόπην καὶ προτιμᾷ τὸν μετὰ κινδύνων ἐνεργητικὸν καὶ βραχὺν βίον τοῦ ἀπράγμονος καὶ ἀγήρω' διότι ἐν τῇ πάλῃ ἡ νίκη καὶ ἡ δόξα. Καλὰ μὲν καὶ τὰ πρόσκρητα ἀγαθὰ, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχοντα εἶνε ὡς ὁ πρόσθετος ἐπὶ τῶν δυσμύρων σωματίων κόσμος, ὅστις καὶ φυλαττόμενος καὶ ἀφαιρούμενος τὴν τοῦ φέροντος ἀσχημίαν καταφανεστέρην δείκνυσιν. Ὁ Ὀμηρος ἐν ταύτῃ διδάσκει ὅτι ὅπου-δήποτε καὶ ἂν πλανηθῇ τις, ὅσα-δήποτε καὶ ἂν ὑποστῇ, οὐ' ἐν προτιμότερον τῆς πατρίδος, οὐδὲν ἐνδοξότερον τῆς ἐν κινδύνοις σωτη-

ρίας. Πρὸς Ὀμήρω πρῶτον ὑποτυποῦται ὅ,τι ἅπας ὁ μετ' ἔπειτα Ἑλληνικὸς βίος ἀνέπτυσεν. Ὁ ἀληθὴς Ἑλληὴν δὴλ. ἔζησεν οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸν οἶκον' ὑπὲρ τούτων ἐθυσίασε καὶ περιουσίαν καὶ ζῶν καὶ τοῦτο ἐθεώρησεν εὐδαιμονίαν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ εὐδαιμόνες τοῦ Σόλωνος' διότι τὰ χρηστά τέκνα καὶ ὁ ἐνδοξὸς ὑπὲρ πατρίδος θάνατος ἦσαν ἡ εὐδαιμονία τοῦ Τέλλου καὶ τῶν υἱῶν τῆς Ἀργείας ἱερείας (Ηρ. Α. 30). Βίος δὲ ἰδιωτελής καὶ ἐγωϊστικὸς, βίος ἀδρανῆς καὶ βάρυτος εἶνε ἀλλότριος τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ χαρακτῆρος (1). Ἡ ἐπικούρειος εὐδαιμονία, ἥς τὸ τέλος ἡδονὴ ἀμέριμνος, ταῦτα κακία ἐλογίζετο. Καὶ οὗτοι δὲ οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων καταβαίνουσι καὶ δρῶσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀναστρέφόμενοι. Ὁ Ἀχιλλεὺς ζῆ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐν τοῖς πρώτοις τιμώμενος' ἀλλ' οὐδὲν τοιαύτη κατάστασις εὐχαριστεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ προτιμᾷ τῆς ἐν Ἄδῃ ἀπραγμοσύνης τὴν ἐν τῷ βίῳ ἐνέργειαν καὶ μᾶλλον νὰ εἶνε δούλος ἀκτῆμονός τινος ἐπὶ γῆς ἢ τῶν ὑπὸ γῆν πρῶτος (λ. 489).

Τοιοῦτος ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τοιαῦτα πάσχει ὑπὲρ τοῦ οἴκου' ἀλλ' οἱ οἰκτεῖοι φαίνονται ὅμοιοι αὐτῷ; Αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ σταθερότης τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ εὐρίσκουσι τὴν αὐτὴν παρ' ἐκείνοις σταθερότητα; Ἀναμένουσιν ἐκείνοι τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀνυπομονησίας ὅσον ἐκεῖνος σπεύδει; Ἀληθῶς ἡ εἰκὼν ἐξωγραφῆθη τελεία. Καὶ τῶν οἰκτεῖων ἡ πρὸς τὸν Ὀδυσσεῆ ἀγάπη ἀσθενεστέρα δὲν διαγράφεται' καὶ οὗτοι ἐπιμένουσιν ἀμυνόμενοι κατὰ τῶν ἀντιπραττόντων καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ διασώσωσι τὸν οἶκον οὐχ ἦτον ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς πλανώμενος ἵνα ἐπανελθῇ. Ἐκατὸν δέκα ἔκτω νέοι (ὦν

(1) Οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι (λέγει ὁ Τηλέμαχος), ὅς κεν ἐμῆς γε χροῖκος ἔπηται, καὶ τηλόθεν εἰληλουθῶς (τ. 27). Τοῦτο δὲ εἶνε παραπλήσιον τῷ τοῦ Ἡσιόδου ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίῃ δ' ὄνειδος.

ἔκτω ὑπέρταται, εἰς κῆρυξ καὶ εἰς αἰοδὸς) οἱ ἄριστοι ἐκ τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν περὶ νήσων τὸ παράδειγμα τοῦ Αἰγίσθου μιμούμενοι συνῆλθον καὶ ἔμενον τριετίαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς γάμον τὴν Πηνελόπην βιάζοντες. Ἡ δὲ αὐθάδεια καὶ ἡ ὕβρις τῶν μνηστῆρων τούτων, μάλιστα ἀφ' οὗ ἀνεκάλυψαν ὅτι ἡ Πηνελόπη τοὺς ἡπάτα χρόνον θέλουσα νὰ κερδίσῃ, ὑπερέβη πᾶν ὄριον. Καθ' ἐκάστην ἦσαν παραδεδωμένοι εἰς εὐωχίας καὶ συμπόσια καὶ γινώσκοντες τὴν ἀγάπην τῆς Πηνελόπης πρὸς τὸν Τηλέμαχον καὶ διατήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, διαφοροτρόπως ἐφθεῖρον νομίζοντες ὅτι οὕτως ἤθελον ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ ἐκλέξῃ ἓνα (β. 85—128). Καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπέρταται ἀπελπισθέντες πολλοὶ ἐκοινωνοῦν τοῖς μνηστῆρσι. Ὁ αἰπόλος ἔπραττε τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς' δώδεκα δὲ θεραπαινίδες ἐκ τῶν πενήτηκοντα ὕβριζον τὸν οἶκον τοῦ κυρίου, παρεουζόμεναι τοῖς μνηστῆρσιν. Πρόσθετος δὲ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν μνηστῆρων ἀπέβλεπον καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀξιώματος καὶ τοῦ πλοῦτος τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἡ βασιλικὴ ἐξουσία, ἂν καὶ περιωρισμένη, εἶχεν ἱκανὰ θέλητρα καὶ οὐ μικρὰ τὰ γέρα. Μετὰ δὲ τῶν ἀγαθῶν τῆς βασιλείας ἐπήρχετο ἡ προίξ τῆς Πηνελόπης, ἥς ὁ πατήρ ἦν πλούσιος. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ περιουσία τοῦ Ὀδυσσεῶς οὐ ὁ οἶκος πλὴν τῶν πολλῶν πολυτίμων κειμηλίων καὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας, τῶν ἀγρῶν, ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων ἀφ' ὧν ἔγεμον αἱ ἀποθήκαι σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου, εἶχεν ἀγέλας καὶ ποιμνία ὅσα ὀλίγοι ἄλλοι' διότι κατὰ τὴν ἀπαριθμῆσιν τοῦ σωβότου ἦσαν ἐπὶ μὲν τῆς ἡπείρου 42 ἀγέλαι βοῶν, 12 ποιμνία προβάτων, 12 αἰπόλια, ἐν δὲ τῇ Ἰθάκῃ 42 αἰπόλια καὶ σαρκοὶ ἐν ᾧ περιείχοντο 600 σῦς θήλειαι τοκάδες καὶ 360 ἄρσενες, καὶ ἀπὸ τούτων καθ' ἐκάστην οἱ μνηστῆρες λαμβάνοντες ἔτρωγον. Ἐνεκα δὲ τούτων ἔσπευσαν νὰ δολοφονήσωσι καὶ τὸν Τηλέμαχον, ἔμα εἶδον ὅτι ἐφάνη συν-

αιθανόμενος τὴν δυστυχίαν τοῦ οἴκου καὶ ὅτι ἤθελε ν' ἀπαλλαγθῇ αὐτῶν. (ν. 377) Ἀλλὰ πρὸς τούτους τίς ἀντίστατο καὶ τίς ὁ ὑπὲρ τοῦ οἴκου ἀμυνόμενος; Τί δὲ ἠδύνατο εἰς κηδεμῶν Νέστωρ κατὰ τοσοῦτων καὶ τοιούτων; ὁ δὲ Τηλέμαχος ἦν εἰσέτι νέος. Μόνη ἡ Πηνελόπη ἀμύνεται' διότι μόνη ἡ γυνὴ εἶνε ὁ φύλαξ τοῦ οἴκου εἰς τὴν καὶ περιουσία καὶ τέκνα καὶ τιμὴ παρακατατίθενται. Κεκλεισμένη ἐν αὐτῷ μετὰ τῶν θεραπαίνων, ἃς διεύθυνε ἰσθὸν καὶ ἡλακάτην παρέχουσα καὶ συνεργαζομένη, οὐ μόνον τὰ τοῦ οἴκου καλῶς ὠκονόμησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀτασθάλων μνηστῆρων τὰς ὕβρεις καὶ τὴν βίαν ἐπιτηδεύει κατέστειλεν. Ἡ Πηνελόπη εἶνε ὁ τύπος τῆς γυναικείας ἀρετῆς. Ὑπερέχε πασῶν κατὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν φρόνησιν' *περὶ ἐστὶ γυναικῶν εἶδος τε μέγεθος τε ἰδὲ φρένας ἐνδον ἴσας* καὶ διὰ τὴν ἐξείρετον αὐτῆς ταύτην φρόνησιν καλεῖται *περίφρων, ἐχέφρων, πολύφρων, κεδρὰ εἶδυα, λίαν πικυτή* ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ἐξείρει αὐτὴν ἡ συζυγικὴ πίστις. Μήτε ἀρνούμενη τὸν γάμον τοῖς μνηστῆρσιν μήτε ἀνεχομένη νὰ προδώσῃ τὸν πρῶτον ὑμεναῖον παρεπλάνα τριετίαν λέγουσα ὅτι ἤθελε νὰ ἐκταλέσῃ τὸ ταγήϊον φάρος διὰ τὸν Λαέρτην (β. 80.). Προδοθεῖσα δὲ ὑπὸ τινος τῶν θεραπαινίδων καὶ στενοχωρηθεῖσα πολὺ, ἔβρεχε δι' ἀφθόνων δακρύων ἡμέρας καὶ νυκτὸς τοῦ ἀνδρὸς τὴν μνήμην καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ οἴκου καὶ ἔδέετο τῆς Ἀρτέμιδος ἢ νὰ τὴν ἀναρπάσῃ θέλλα καὶ τὴν βίψῃ εἰς τὸν Ὀκεανόν, ἢ νὰ τὴν φονεύσῃ διὰ τῶν βελῶν αὐτῆς καὶ τὴν ἀφανίσῃ πρὶν παραδοθῆ εἰς χειρότερον ἄνδρα (ν. 81) καὶ βιασθῆ νὰ παραβῆ τὸν συζυγικὸν ὄρκον τῆς πίστεως. Ἡ ἀρνήσις τῆς Πηνελόπης καὶ τὰ παθήματα τοῦ οἴκου κατέστησαν ἀντικείμενον δημοσίων ἐγκωμίων καὶ ὑπόθεσις τῶν ραψωδῶν ἀπαραλλάκτως ὅπως τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν Ἑλλήνων. Τὰς ἀρετὰς αὐτῆς

καὶ οἱ μνηστῆρες ἐκτιμῶντες ἀπέειχον πάσης βίας.

εἴνεκα τῆς ἀρετῆς ἐριδαίνομεν (ἔλεγον),
οὐδὲ μετ' ἄλλας
ἔρχομεθα, ἀς ἐπεικῆς ὅποιέμεν ἐστὶν
ἐκάστῳ (β, 205).

Πόσον δὲ ἐξαίρεται ὁ χαρακτήρ καὶ αἱ ἀρεταὶ τῆς Πηνελόπης ἐνθα παραβάλλονται αἱ κακίαι τῆς Κλυταιμνήστρας, καὶ διαγράφεται ἡ ἀσθενὴς γυνὴ ἧτις θέλει ν' αὐξήσῃ τὸν οἶκον τοῦ νέου ἀνδρὸς μᾶλλον, μηδαιμῶς μεμνημένη τοῦ ἀποθανόντος καὶ τῶν προτέρων τέκνων (0, 20), καὶ ἐκφάνεται ἡ βραεὶς κατὰ τῶν γυναικῶν τὸ ποιητοῦ ἀπόφανσις μὴ πιστεύειν αὐταῖς, ἐπεὶ οὐκέτι πιστὰ γυναιξί (λ. 455). Καὶ ἀληθῶς ἐξαίρετος ζωγράφος ἐξαίρετον εἰκόνα ἐξαίρετῶς ἀπεικόνισεν. Νέα γυνὴ ὠρασιότατη χωρισθεῖσα τοῦ ἀνδρὸς μόλις ὑπανδρευθεῖσα (διότι ὅτε ἀπῆλθον εἰς Τρωάδα εἶχε τὸν Τηλέμαχον νήπιον ἐπιμάστιον λ. 416), πλουσία καὶ περιζήτητος ἀντέχει εἰκοσιν ἔτη πρὸς παντοίους πειρασμοὺς ἑκατὸν περίπου μνηστῆρων· τοῦτο εἶνε σπανιωτάτη γυναικεῖα ἀρετὴ καὶ σπανιώτατον συζυγικῆς πίστεως παράδειγμα (ψ, 216). Καίτοι δὲ τὰ ἔτη παρέρχονται, ὁ οἶκος φθείρεται καὶ πολλαπλασιάζονται τὰ κακά, ἡ Πηνελόπη ἐμμένει ἀδιάσειστος ἐν τῇ πίστι. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀποικομένου ἀνδρὸς ἐστράφη πᾶσα πρὸς τὴν υἱόν. Τοῦτον βλέπει καθ' ἐκάστην ὥσπερ ἔρνος αὐξόντα, καὶ ὑπὲρ τούτου μεριμνᾷ, μὴ ἀφίνουσα ν' ἀπομακρυνθῇ ὑπὸ φόβου. Ἄλλ' ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ μὲν Τηλέμαχος ἀπέπλευσε πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς, οἱ δὲ μνηστῆρες ἠτοίμασαν αὐτῷ ἐνεδραν, τότε δὴς ὑπὸ ἀκελπισίας καταληφθεῖσα πίπτει ἡμιθανὴς ἐνθα περὶ τοῦ υἱοῦ ἤκουσε· ἀναληφθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν θερακινίδων ἐν τῷ ὑπερφῶ ἤρξατο μετ' αὐτῶν θρήνου ὡς ἐπὶ ἀποθγόντι καὶ ἄπαστος ἐδητύος ἠδὲ ποιητος μένουσα καταρᾶται τὰ ἔσχατα τοῖς μνηστῆρσιν (δ, 700 — 788). Τὰς φωνὰς

τῆς Πηνελόπης οὗτοι ἐξήγησαν ὡς ἐνδειξιν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης καὶ ἔχαιρον, νομίζοντες ὅτι ἠτοίμαζεν αὐτοῖς γάμον. Πόσον θαυμασία καὶ τερπνοτάτη τῶν χαρακτήρων αὕτη ἡ ἀντίθεσις! ἡ μὲν κλαίει καὶ καταρᾶται, οὗτοι δὲ χαίρουσι καὶ ἐλπίζουσιν ἀγάπην παρ' ἐκείνης ἧς τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύουσι. Τηλικαύτην πολλαχῶς ὁ ἡμέτερος ποιητὴς ποιεῖται ἀντίθεσιν τῆς κακίας πρὸς τὴν ἀρετὴν ὥστε ἄκων ὁ ἀναγνώστης ποῦ μὲν συγκλαίει, ποῦ δὲ συναγανακτεῖ μετὰ τῶν πασχόντων. Ἐν τούτοις ἀγγέλλεται ἡ ἐπάνοδος τοῦ Τηλεμάχου, ἡ δὲ Πηνελόπη ἠπεύδει νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τοὺς μνηστῆρας, ἵνα τὸν μὲν υἱὸν νουθετήσῃ νὰ φυλάττηται, ἐπιβάλῃ δὲ καὶ εἰς ἐκείνους κοσμιότητά τινα ἐφθεύσῃ (σ. 160). Ἐπὶ τούτῳ Εὐρύνομη ἡ οἰκονόμος προτρέπει αὐτὴν ν' ἀποβάλλῃ πλεόν τὰ πένθημα καὶ κεκοσμημένη ἐπιχρίσασα παρειάς, νὰ παρέλθῃ· διότι ἤδη εἶχεν υἱὸν γενεήσαντα. Ἄλλ' ἡ Πηνελόπη ἀρνείται καὶ ἐλέγχουσα αὐτὴν λέγει ὅτι ὁ κόσμος αὐτῆς ἀπωλέσθη, ἀφ' οὗτο ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπῆλθεν εἰς Τρωάδα·

ἀγλαίην γὰρ ἐμοίγε θεοὶ
ῶλεσαν, ἐξ οὗ κείνος ἔβη κοίλης ἐνὶ
νησί (σ. 180)

καὶ ὅτι ἀγλαΐσμα, ἀρετὴ καὶ ὄλθος αὐτῆς εἶνε ὁ ἀνὴρ καὶ δι' αὐτοῦ μόνου ἐπανεληθόντος τὸ κλέος θὰ εἶνε μείζον καὶ κάλλιον, καὶ προτιμᾷ τὸν θάνατον ἵνα μὴ μένη ποθοῦσα παντοῖαν ἀρετὴν φίλου ἀνδρὸς (σ. 180, 204, 250). Πόσον μεγαλοπρεπῆς εἶνε ἡ ἀπάντησις αὐτῆς τῆς Πηνελόπης καὶ ἀξία νὰ τὴν μιμηθῇ πᾶσα Ἑλληνὶς οἰκοδέσποινα, μάλιστα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ὅτε κατέλαθεν ἡμᾶς ὁ ἐξωθεν ἐπίπλαστος κόσμος, καὶ πᾶσα μὲν ἐθνικὴ ἀρετὴ κινδυνεύει ν' ἀπολεσθῇ, πᾶσαι δὲ αἱ Ἑλληνίδες νὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς π. λαγῶνας ἀς οἱ κοροπλάθοι καθ' ἐκάστην ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλοῦσιν! Τί μείζον ἀγλαί-

σμα γυναικεῖ ἢ ἀνδρὶ; Τίς δὲ τιμὴ καὶ ὕψαιρος μείζων ἀνδρὶ ἢ πιστῇ γυνὴ, οἰκουροῦσα καὶ τοῦ οἴκου μεριμνώσα; Τοιαύτην τῆς ἀληθοῦς Ἑλληνίδος εἰκόνα ὁ Ὀμηρος ἐποίησε καὶ τοιαύτην ἀείποτε νῆφον τὸ ἡμέτερον ἔθνος προσήκουσαν αὐτῷ ἐνόμισεν.

Οὕτω μὲν διαγράφεται πῶς καὶ ἡ Πηνελόπη· ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος, ὃν ὁ πατὴρ νήπιον κατέλιπε ἀπερχόμενος, ὁποῖός τις πεποῖηται; Ἄν καὶ δὲν ἐγνώρισεν τὸν πατέρα, ἂν καὶ δὲν νύτῳχσε νὰ τραπῇ, συσχεπτόμενος καὶ συμπράττων ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐκείνου, ἀλλὰ τούναντιον τὰ κάκιστα τῶν παραδειγμάτων καθ' ἡμέραν ἔβλεπεν, ὅμως δὲν ἐξεραυλίσθη Αἰ ἀρεταὶ τῆς μητρὸς καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς πατρικῆς δόξης, καὶ αὐταὶ τῶν μνηστῆρων αἱ ὕβρεις ἐξύπνισαν αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν ὥστε ἐνωρίς ἤρξατο νὰ σέπτηται περὶ τε τοῦ ἀπολεσθέντος πατρὸς καὶ τοῦ καταφθειρομένου οἴκου. Προκαρτερῶν δὲ αἰ μετὰ τῆς μητρὸς ἐλυπεῖτο λίαν ἀναμιμνησκόμενος ὅτι τοιοῦτου γενόμενος οὐδένα εἶχε βοηθὸν καὶ οὐδὲν ἠδύνατο μόνος καὶ νέος πρὸς πολλοὺς ἰσχύοντας. Ἠγεῖται ἀρετώτερον νὰ ἦτο πατὴρ ἀκτῆμονος ἀποθανόντος ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τοσοῦτον ἐνδόξου ἀδόξως ἀπολεσθέντος. Τί ὄφελος (ἔλεγε πρὸς τὸν Μενέλαον καὶ τὴν Ἑλένην ἀπαριθμοῦντας τὰς ἀρετὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς), τί ὄφελος πρὸς τὸν πατέρα μου πᾶσαι αὐταὶ αἱ ἀρεταί; Τοῦτο εἶνε λυπηρότερον, διότι τοιοῦτος ὢν οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἵνα σώσῃ αὐτόν (δ. 290). Καὶ λυπεῖται ὅτι δὲν ἀπέθανεν ἐν Τροίᾳ ἐνθα οἱ Ἀχαιοὶ ἤθελον τιμήσει αὐτὸν κτερεῖα κτερέζοντες καὶ ἐγειρόντες τάφον, ὥστε καὶ ἰσομένοισι πυθέσθαι, ἀλλ' ὦχετο αἴστος, ἄπυστος, αὐτῷ δὲ ὀδύνας τε γόους τε κάλλιπεν (α, 218, 242). Εἶχε μεγάλην πρὸς τὸν πατέρα ὁμοιότητα. Αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, αἱ βολαὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ κεφαλὴ καὶ κόσμη, τὰ πάντα ὁμοιάζον ἐκείνῳ (δ. 448). Παρίστα-

ται αἰδήμων μὲν καὶ σώφρων ἐπεισοδίου ἀναγαίνειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀλλὰ μεγαλήτωρ καὶ μεγάλθυμος καὶ μάλα πολύμυθος ἐν τῷ δήμῳ, ὑπερασπιζόμενος ἑαυτὸν καὶ τὸν οἶκον πρὸς τοὺς μνηστῆρας· ὅθεν καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ μάλα εἰκότες τῷ πατρὶ λέγονται καὶ ὁμιλῶν εἶχε μελεδήματα θυμῷ (δ. 643). Ἡ ἀπώλεια τοῦ πατρὸς, ἡ φόβος τοῦ οἴκου καὶ ἡ ἐξωσις τῶν μνηστῆρων, ταῦτα τὰ τρία καταθλίβουσιν αὐτὸν ἔνεκα τοῦ στυγεροῦ γάμου ὃν ἡ μήτηρ οὐτ' ἠρεῖτο οὔτε τελευτῆν ποιῆσ' ἠδύνατο (α. 245). Μόλις ἐξεληθὼν τῆς ἥθης φαίνεται ὅτι κέκτηται τὰς ἀρετὰς τῶν νέων τῆς ἠρωϊκῆς γενεᾶς. Τὸ πεπνυμένα βάσειν καὶ οὔποτε ἐνὶ πληθῷ μένειν ἀνδρῶν, εἶνε ἀρεταὶ ζηλωταὶ καὶ ἀξιολύμητοι. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν τῷ Ἄδῃ μαθὼν ὅτι ὁ Νεοπτόλεμος καὶ ἐν βουλή καὶ ἐν πολέμῳ πρῶτος ἦν (λ. 510) καὶ ὅτι εἰσελθόντα εἰς τὸν δούρειον ἵππον οὔτε δειλία, οὔτε δάκρυα κατέλαβον ὥσπερ ἄλλους, οὔτε ὠγρήσαντα χροῖα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν δάκρυ' ὁμορξάμενον (λ. 526), ἐχάρη καὶ ἀπῆλθε γηθόσυνος εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν. Ἄλλὰ καὶ ὁ Μενέλαος ἐκ τῶν λόγων καὶ τῆς συμπεριφορᾶς συμπεραίνει ὅτι ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Ἀντίλοχος εἶνε βασιλέων παῖδες (δ. 64). Ὁ δυνάμενος λοιπὸν καὶ ἐν τοῖς πρώτοις νὰ βουλευθῆται καὶ ἐν τοῖς πρώτοις νὰ πράττῃ, οὗτος γόνος ἀριστός, οὗτος τιμᾷ τὸ γένος, οὗτος ὁ Ἑλληνικός τῆς εὐγενείας χαρακτήρ. Τοιαύτην πρὸς τὸν πατέρα λόγῳ καὶ ἔργῳ ὁμοιότητα ἔχων ὁ Τηλέμαχος ὡς θεὸν σωτῆρα ἠσπασθη ἐπανεληθόντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τοὺς μνηστῆρας ἀπέκτεινεν.

Ἄλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν ἡ πρὸς τὸν ἀπολεσθέντα δεσπότην καὶ τὸν οἶκον πίστις καὶ ἀνάμνησις θαυμασιώτατα ἐν Ὀδυσσεῖα περιγράφεται. Μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων διακρίνονται ἡ τροφὴ τοῦ Ὀδυσ-

σέως και θαλαμηπόλος Εὐρύκλεια (1) και ὁ συβώτης Εὐμαιός. Ἡ μὲν διατελεῖ πιστὴ φύλαξ και οἰκονόμος τοῦ οἴκου, ὁ δὲ ἐπιμελούμενος τῶν χοίρων. Ἀμφότεροι ἀποστρέφονται τὰ σχέτλια τῶν μνηστῆρων ἔργα, κατακρίνουσι τοὺς συμφωνοῦντας ἐκείνοις συνδούλους, ἀλλὰ και μισοῦνται διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν μνηστῆρων. Ταῦτίσαντες δὲ τὴν ἑαυτῶν τύχην πρὸς τὴν τοῦ κυρίου, συμπενθοῦσι μετὰ τῆς γυναικὸς και εὐχονται ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ. Οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ οἰκέτου ἀφοσίωσις μείζων τῆς τοῦ συβώτου, ὅστις ἀναμιμνησκόμενος τῶν ἀρετῶν τοῦ κυρίου κλαίει ὑπὲρ αὐτοῦ και τοῦ οἴκου, τῆς Πηνελόπης, τοῦ Λαέρτου και τοῦ Τηλεμάχου και καταράττει τῆς γενεᾶς τῆς Ἑλένης, ἥς ἕνεκα ἀπῆλθεν εἰς Τροίαν (ξ. 70), και ἔχει πεποιθῆσιν ὅτι οἱ θεοὶ ἀγαπῶντες τὴν δικαιοσύνην οὐδέποτε ἀφήσουσιν ἀτιμωρήτους τῶν μνηστῆρων τὰς κακίας.

οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσι
ἀλλὰ δίκην τίουσι και αἴσιμα ἔργα ἀνθρώπων (ξ. 85).

Εὐχαριστεῖται δὲ περισσότερο ἂν ἔβλεπεν ἐπανελθόντα τὸν κύριον ἢ ἂν ἀνελάμβανε τὴν ἐλευθερίαν και ἐπέστρεφεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον (ξ. 140). Ἀλλὰ και τῆς Εὐρυκλείας ἡ λύπη διὰ τὸν ἀπόπλου τοῦ Τηλεμάχου και ἡ χαρὰ διὰ

(1) 6, 343 Ψ 289—293, χ, 396. Πουσ. γ. 12.

τὴν ἐπάνοδον και τὴν ἀναγνώρισιν, ἔτι δὲ και ἡ ἐχεμύθεια αὐτῆς ἐν ταῖς χαλεπωτάταις περιστάσεσι, ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλοις εἶνε ἀρὰ γε μικρὰ πίστεως και ἀφοσίωσης μαρτύρια;

Τοιοῦτόν τινα δεσμὸν ἔχουσι τῆς Ὀδυσσεύς πάντα τὰ ἐπεισόδια και οὕτω καταλλήλως οἱ χαρακτῆρες τῶν δρώντων προσώπων χαρακτηρίζονται. Τοιοῦτοι δὲ που εἶνε και οἱ ἐθνικοὶ και οἰκογενειακοὶ ἡμῶν δεσμοί, οὗ; πρῶτος ὁ Ὀμηρος ποιήσας μετέδωκε και διὰ τῆς ἀθανάτου Μούσης δικαιώσας, και ὧν οὐδέποτε τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀπῆλλοτριώθη. Ἐν αὐταῖς και δι' αὐτῶν διέσωσεν εἴ τι καλὸν ἔχει ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν αἰῶνων. Πλανηθέντες και ὑποστάντες οἱ πατέρες ἡμῶν οὐχ ἤττω τοῦ Ὀδυσσεύς, οὐδέποτε ἐδειλίασαν πρὸς τοὺς Κύκλωπας, τὰς Χαρύβδεις και τοὺς μνηστῆρας, και οὐδέποτε ἐλησμόνησαν τῆς *φίλης αἵης*, πρὸς δὲ τὴν πατρικὴν ἐστίν ὡς ὑπὸ μαγνήτου συνείχοντο. Ἡ ποίησις τοῦ Ὀμήρου ἦτο και εἶνε πάντοτε ὁ ἀκρογωνιαίος τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν οἰκοδομήματος λίθος και ἡ ἀένναος πηγὴ ἀφ' ἧς τὸ ἔθνος ἀρύεται. *Τούτων οὖν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς τοὺς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τοὺς τε νεωτέρους πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένους παῖδας, πειρᾶσθαι μὴ αἰσχῶναι τὰς προσηκούσας ἀρετὰς* (Θουκ. Δ. 92—Ὀδύσσ. ω, 506). (*)

Κ. Εὐσταθίου.

(*) Ἡ ἀνωτέρω ὁμιλία ἀπηγγέλη κατά τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἑορτῆν, τὴν 6ην τοῦ παρόντος μηνός.

ΤΩ: ΟΜΗΡΩ:

Ἀπηγγέλη κατά τὴν ἑορτῆν τῶν Ὀμηρείων, 6 Ὀκτωβρίου 1874

ὑπὸ τοῦ Κυρίου Φ. Α. BOYTZINA.

Τῆς νυκτὸς τὰ σκότῃ λυεὶ φεγγοβόλος ἡ πρωία·
Διανοίγ' εἰς τὸν αἰθέρα τ' οὐρανοῦ ὁ ὀφθαλμός,
Βλέπει πύρινος τὸ Σύμπαν, και ἀκτὶς ἡλίου μία
Τόσων κόσμων ζωογόνος μετατρέπεται παλμός.

Νῦξ ἡπλοῦτο ἀμαθείας ἐπὶ ὄχλων ἀνηλίκων,
Ὅτε ἔτι ἡ ἰδέα ἦτο ἀγνωστος Θεός·
Και ἰδοὺ τὸ πᾶν ἀστράπτει και βροντῆ Διὸς ὑπέικων,
Ἀνατέλλει, φωτοβόλος, ἀναμορφωτῆς λαός.

ὦ Ἑλλάς! Τοῦ λόγου εἶσαι ἡ προβαίνουσα ἡμέρα!
Ἡ ἡὼς τῆς διανοίας, τοῦ ὠραίου ἡ ἀκτὶς!
Και ἀστράπτων ἡλῖός σου, διαυγῆ κοσμῶν αἰθέρα,
Ὅ τυφλὸς τῆς Ἰωνίας σελαγίζων ποιητῆς.

Κάτοπτρον τοῦ κόσμου ὅλου! Ἀμφιλύκη τῆς ἰδέας!
Μεγαθύμων αἰσθημάτων ἀχανῆ Ὀκεανέ!
Εἶσαι, Ὀμηρε, ὁ πλάστης γενεᾶς ἀνθρώπων νέας,
Σὺ, τοῦ κόσμου τῶν γραμμάτων ἀστεροεῖς Οὐρανέ!

Οὐρανός τῳ ὄντι εἶσαι! Και μαρμαίροντας ἀστέρας,
Ἐχεις κόσμους ἄλλων κόσμων καταβάντας ἐπὶ γῆς,
Και βροντᾶς, ἀστράπτεις, ρίπτεις κερανοῦς εἰς τοὺς ἀέρας,
Και αἰθρίας ἀποστάσεις μαργαρίτας διαυγεῖς.

Ἰορδάνη μελωδίας!—Εἰς τ' αἰέρροά σου ρεῖθρα
Καταδύεται ὁ λόγος και βαπτίζεται ὁ νοῦς!
Τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀγία κ' αἰωνία κολυμβήθρα,
Ἐν ἧ πᾶς ὁ ἀτενίζων διαβλέπει οὐρανοῦς!

Τῆς ψυχῆς γλυκεῖα αὔρα! Δρόσος, ἥτις τὰς καρδίας
Καταρδεύεις μετὰ τὸ γάλα τῶν ἀλκίμων σταλαγμῶν,
Τὸ ἀειθαλὲς τὸ ρόδον ιδεώδους εὐωδίας
Και τῆς γλώσσης μυροβόλος και πολύχυμος λειμῶν.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ'.)

Ἐν αὐτῷ ὁ νοῦς συλλέγει τοὺς εὐώδεις τοῦ ναρκίσσου·
 Ὁ ἀπαιδευτὸς μορφοῦται, τελειοῦται ὁ σοφός,
 Καὶ ὁ Δάντης δρέπει Ἄδεις καὶ ὁ Μίλτων Παραδείσους,
 Κ' εἰς τυφλός, — τῆς ὑψηλίου ὄλης γίγνεται τὸ φῶς!

Ἐξ αὐτοῦ ὁ Σόλων τρέφει τὰς ψυχὰς τῶν Ἀθηναίων·
 Ὁ Λυκούργος τὰς καρδίας τῶν γενναίων μαχητῶν,
 Κ' ἡ ἡχώ μετὰ αἰῶνας τρέπει μέχρι τῶν Ῥωμαίων,
 Ἐν σου ἄσμα εἰς κυφέλας μελιρρύτων ποιητῶν.

Ὅτε δὲ ζοφώδης πέπλος τὴν Εὐρώπην ὄλην σκέπει
 Καὶ ἀμάθεια τὰ πάντα παραδίδει εἰς τὸ πῦρ,
 Ἄνευρίσκουν ἐν τῇ τέφρᾳ τὰ οὐράνια σου ἔπη,
 Καὶ ἀναπηδᾷ τοῦ κόσμου ὁ σωτήριος σπινθὴρ!

Καὶ ἀείφωτος ἐστία τοῦ πυρός τῆς διανοίας,
 Νέα φῶτα δαψιλεύεις εἰς τυφλοὺς καὶ ἀμαθεῖς,
 Ἐξ αὐτῶν ἀνάπτουν δᾶδας οἱ ἐργάται τῆς παιδείας,
 Καὶ χαλκεῖον νέων κόσμων, πλάττεις νέους Προμηθεῖς.

Λύρα φύσεως ἀπάσης! Παραδείσων ὕμνωδία!
 Τοὺς Θεοὺς καταβιβάζεις μὲ ὀλίγους σου ψαλμοὺς,
 Κ' ἵνα φθάσῃ τὸ ἄσμα τοῦ τυφλοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ,
 Πανταχόθεν ἐξορύττουν ἀηδόνων ὀφθαλμοὺς!

Σὺ, ἀδάμας κορυφαῖος τοῦ στεφάνου τῆς Ἑλλάδος,
 Λαμπηδόνας μεταδίδεις νοερῶν μαργαριτῶν·
 Καὶ ὁ Πῶπ, ἀφοῦ ἀνέγνω τὰς ᾠδὰς τῆς Ἰλιάδος,
 Τρέχ' εἰς κάτοπτρον νὰ ἴδῃ, ἂν ὑψώθῃ δι' αὐτῶν!

Σὺ, Τιτὰν οὐρανοβάμων, λόγου κλίμακας ἐκτείνεις,
 Μὲ τὴν μίαν ἄκραν, κόσμους, μὲ τὴν ἄλλην, οὐρανοῦς·
 Καὶ τὰ ἔθνη γαλουχήσας, ἀγνωμόνων ὄξος πίνεις,
 Εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἄρτου δίδων πνεύματος φανούς!

Σὺ τοῦ Μέλητος τὰς ὄχθας ἀγιάζεις εἰς αἰῶνας!
 Τοὺς πλατάνους τοῦ βαπτίζεις εἰς Ὁδεῖον ἱερὸν·
 Ἄν δ' ἐκεῖθεν τις διέλθῃ, θὰ ἀκούσῃ ἀηδόνας,
 Κελαδούσας καὶ νῦν ἐτι ἄσμα ἄλλων ἡμερῶν.

Σὲ ἡ φύσις ἐκτυφλόνει, ἵνα ζώσας περικλείσῃ
 Εἰς τὸν νοῦν σου τὰς εἰκόνας ρωμαλέας ἐποχῆς,
 Καὶ τοῦ λίκνου σου ὁ Βύρων θέλει ράκος νὰ φιλήσῃ,
 Ἴσως ἴδῃ ὅ,τι εἶδες ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ψυχῆς!

Ἐν σοὶ ψάλλουν οἱ ἀστέρες! Καὶ τὸ ἄπειρον συψάλλει·
 Οἱ ἀθάνατοι ἐρίζουν πρὸς μονάρχας Ἀχαιοὺς,
 Καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ὑπὸ τὴν στρωμνὴν τοῦ βάλλει
 Ἰλιάδας, ἵνα βλέπῃ ἐν ὄνειρῳ τοὺς Θεοὺς!

Ἐν σοὶ ἄσματα Ὁρφέων ἀντηχοῦν ἐκ κόσμων ἄλλων!
 Ἡλεκτρίζεται τὸ Σύμπαν· καὶ τρελλοὶ ἐκ θαυμασμοῦ,
 Ναυσιπόροι, τοῦ Αἰγαίου διασχίζοντες τὸν σάλον,
 Τὰς ᾠδὰς σου ὡς σημαίας ἀναρτοῦν Ἑλληνισμοῦ!

Κύχνει τοῦ Μαιάνδρου, ὅστις, μακρυνθεὶς τῆς φωλεᾶς σου,
 Ἐκελάδεις ἀναγγέλλων νέαν πνεύματος ζωὴν,
 Καὶ ἀρπάζουσα ἡ αὔρα μίαν, μίαν, τὰς ᾠδὰς σου,
 Τὰς διένειμεν ἐν κόσμῳ, τοῦ πολιτισμοῦ πνοήν!

Τῶν Θεῶν ἐλάλεις γλῶσσαν, ραψωδῶν τὴν Ἰλιάδα!
 Τὴν Ὀδύσειαν, ταμεῖον τῶν ὀρίμων ἰδεῶν·
 Τῶν φανῶν τῆς ὑψηλίου τὴν ἀθάνατον δυάδα,
 Δεκαλόγους ἡμιθέων, Εὐαγγέλια Θεῶν!

Ἐκεῖ ἕκαστος ἐγκύπτων εἰς τὰ ρεῖθρα τῶν ᾠδῶν σου,
 Τὴν ἰδίαν τοῦ εἰκόνα βλέπ' εἰς μέλιτος βυθόν·
 Καὶ ὁ ἄγριος θηλάζει εἰς τὸ ζεῦγος τῶν μαστῶν σου,
 Γάλα, ὅπερ ἀποστάζει ἐξημέρωσιν ἡθῶν.

Ἐκεῖ τύπους πληρεστέρους ἢ αὐτὴ ἡ φύσις πλάττεις!
 Πᾶν σου ρῆμα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας ἀντηχεῖ·
 Καὶ τῆς ὕλης τὰ ζοφώδη ἐκτινάσσουσα δεσμὰ τῆς,
 Εἰς τὸ φῶς σφριγῶσα θέλει νὰ ἐξέλθῃ ἡ ψυχὴ!

Καὶ τὸν κόσμον μελετήσας καὶ τὸν κόσμον ἐννοήσας,
 Ναυαγεῖ ἐπὶ τοῦ βράχου ὁ δαιμόνιος σου νοῦς!
 Ἀποθνήσκει, ἀλιέων φροῦδον πρόβλημα μὴ λύσας,
 Σὺ ὁ λύσας, ἂν μετρήται νοῦς ἀνθρώπου μὲ Θεοῦς!

Οὕτως ἄνωθεν ὠρίσθη· ν' ἀπλωθῆ, ὡς σάβανόν σου,
 Ὁ μυστηριώδης πέπλος, ὅστις εἶχεν ἀπλωθῆ
 Εἰς τὸ φῶτα καὶ ἰδέας ἀπαυγάσαν σπάργανόν σου,
 Καὶ διπλοῦν τὸ αἰνιγμά σου, αἰωνίως μὴ λυθῆ!

Σκιά, ἥτις πρὸ αἰώνων ἐκ τῆς πλάνης μᾶς φυλάττεις!
 Ἄν ἀπέπτῃς, ἢ ψυχὴ σου μένει ἐτι μεθ' ἡμῶν.
 Τῶν ἀγίων μας ἀγώνων ἔσο ἄγγελος προστάτης,
 Ἐπισκέπων τὸν τοῦ λόγου ἱερόν αὐτὸν βωμόν!

Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ.

Ἄμα ἀποβάς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἠσθάνθη, ὅτι ἤμην ἐν μέσῳ λαοῦ ἀρτιγενοῦς. Ἄξιον τῶν ὄντων παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἐν νεαρᾷ ἔτι ἡλικίᾳ ἀπετέλεσεν ὅλως διακεκριμένον τύπον· φαίνονται μὲν μεγάλαι διαφοραὶ μεταξύ τῶν Βορείων καὶ τῶν Μεσημβρινῶν, τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Ἀμερικανῶν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἐν γένει ὑπάρχει διατετυπωμένος κοινὸς ἐθνικὸς χαρακτήρ. Τὸν Ἀμερικανὸν δύναται τις ν' ἀναγνωρίσῃ ἐκ τῆς λαλιᾶς του, ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν τρόπων του, ἅτινα ἐμπνέει αὐτῷ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος του καὶ ἡ ἀτομικὴ αὐτοῦ ἀνάμιξις εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς· ἀναγνωρίζει τις αὐτὸν ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ προσώπου του, ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ κατατομῆς, τοῦ διορατικοῦ βλέμματός του καὶ τοῦ ὀξέως αὐτοῦ πώγωνος. Τὰ δ' αἴτια ταῦτα φέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ ἐπὶ τῶν ἀενάως ἐγκαθισταμένων εἰς τὰς

διαφόρους Πολιτείας ξένων. Παράδοξον τῶν ὄντων πόσον ταχέως ὁ ἰρλανδικὸς, ὁ σκωτικὸς καὶ ὁ γερμανικὸς χαρακτήρ ἀφομοιοῦνται πρὸς τὸν ἀμερικανικόν.

Ἄξιοθαύμαστος ἐπίσης εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ζωηρὰ κίνησις ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν, ἰδίως δὲ ἐν Νέα Ὑόρκῃ, ἄκων τις ταχύνει τὸ βῆμα, ὥσει φοβούμενος μὴ μείνας ὀπίσω καταπατηθῆ ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων. Τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἐν μικροτέρῳ βαθμῷ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις. Οἱ κάτοικοι ἐγείρονται λίαν πρῶτ, ἀνοίγουσι τὰ ἐργαστήρια, αἱ ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ ἐργασίαι ἀρχίζουσιν, οἱ κώδωνες τῶν ἀτμοπλοίων προσκαλοῦσι τοὺς ἐπιβάτας, αἱ δημόσιοι ἄμαζαι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἀκάτια εἰσι πλήρη, καθ' ἣν ὥραν ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ οἰκίαι εἰσὶν ἔτι κεκλεισμέναι καὶ αἱ ὁδοὶ ἔρημοι· ἄπας ὁ λαὸς κινεῖται καὶ σπεύδει, τίς πρῶτος νὰ φθάσῃ καὶ ἐργασθῆ πλείοτερον. Ἐν τοῖς σχολείοις πάντοτε νομίζει τις, ὅτι εἶναι ἡμέρα ἐξετάσεων ἐν ταῖς ἀγοραῖς πᾶσα συναλλαγὴ, καὶ αὐτὰς ἔτι αἱ σπουδαιότεραι, περατοῦνται ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν. Ἐκατοντάδες δὲ χιλιάδων κοιλῶν σίτου πωλοῦνται διὰ δύο λέξεων.

Τὸ ἐνεργεῖν ταχέως καὶ μὴ εἰς μάτην δαπανᾶν τὸν χρόνον εἰς λεπτολογίας ἐστὶ

γενικὸς κανὼν ἐν Ἀμερικῇ, ἐφαρμοζόμενος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τροφῇ. Τὸ γεῦμα θεωρεῖται σωματικὴ ἀνάγκη καὶ οὐχὶ ἡδονή. Κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ φάγωσι καὶ ὄχι διὰ νὰ συνομιλήσωσιν. Εἶδον ἐν Ἀμερικῇ ἐμπόρους γευματίσωντων καὶ ἐπιστρέφοντας εἰς τὸ γραφεῖόν των ἐντὸς τοσούτου χρόνου, ἔσος ἀπαιτεῖται εἰς τὸν Ἀγγλὸν νὰ βεβαιωθῆ, ἂν τὰ μαχαίρια ἦναι καλῶς ἠκονημένα, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ, ἂν ἦναι καλλίτερον νὰ κόψῃ πρῶτον τὴν πτέρυγα ἢ τὸν πόδα τῆς ὄρνιθος.

Τὸ κλίμα ἔχει βεβαίως μεγάλην ἐπιρροὴν κατὰ τοῦτο· καὶ αὐτὸς ὁ περιηγητὴς αἰσθάνεται ταχέως τὴν ζωογόνον ἐνεργεῖαν τῆς ἀτμοσφαιρας ἐκείνης. Πέντε ἢ ἕξ ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἀφιξίν του αἰσθάνεται τὸν σφυγμὸν αὐτοῦ ζωηρότερον πάλλοντα, καὶ οὐ μόνον ἔχει διαθέσιν νὰ ἐργάζεται περισσότερον καὶ ταχύτερον, ἀλλὰ καὶ ὠθεῖται εἰς τὴν ἐργασίαν ὑπὸ ἀκατασχέτου δυνάμεως. Ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι ὑπὸ τὴν ἀτμοσφαιραν ἐκείνην ζῆ ταχύτερον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ πλείοτερον ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ.

Ἐκτὸς τοῦ κλίματος οὐχ ἦττον μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐνεργητικότητος ταύτης τῶν κατοίκων ἔχει καὶ ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῆς χώρας, ἥτις μὴ οὐσα ὀλόκληρος κατοικημένη προσφέρει στάδιον πλουτισμοῦ εἰς τοὺς καλλιεργούντας αὐτήν. Ὅτε μὲν ἡ Illinois διὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἰλύος σχηματιζομένων νέων γαιῶν παραχωρεῖ εἰς τοὺς ἀποίκους τόπον κατοικίας καὶ εὐζωίας. Ὅτε δὲ ἡ Καλλιφορνία διὰ τῶν μεταλλείων τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἔτι γονιμωτέρου ἐδάφους αὐτῆς, ὑπερ ἀποφέρει εἴκοσι μέχρι τσσαράκοντα μεδίμνους σίτου ἢ κριθῆς ἐπὶ πενήκοντα στρεμμάτων (acre) γῆς καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας εἰσοδίας ἐκ μιᾶς μόνης σπορᾶς, προσφέρει αὐτοῖς ἄφθονον πόρον ζωῆς. Ἄλλοτε πάλιν ἡ Κανσᾶς, ἡ Ἰόβα, ἢ ἡ Μενεζότα προσελκύουσιν εἰς

τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους αὐτῶν οὐ μόνον ἀπίρους ἐκ τοῦ ἀρχαίου κόσμου μετανάστας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πολιτειῶν χιλιάδας Ἀμερικανῶν, ὧν ἡ μετανάστευσις ἀφήνει μεγαλεῖτερα κέρδη εἰς τοὺς μένοντας.

Ἄλλὰ καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα οὐκ ὀλίγον συντείνει εἰς τὸ νὰ ἀναρριπίζῃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τῶν Ἀμερικανῶν. Ἀνεξάντλητοί εἰσιν οἱ πόροι τῆς κερδοσκοπίας καὶ τῆς βιομηχανίας· αἱ ἀνώταται θέσεις εἰσὶν ἀναικταὶ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ καθαριστοῦ τῶν ὑποδημάτων ἐπίσης, ὅπως καὶ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀρχιεπισκόπου, τοῦ βουλευτοῦ ἢ τοῦ ἑκατομμυριούχου. Ὁ μαθητὴς τοῦ ἐπιδιδροθωτοῦ τῶν ὑποδημάτων ἔχει τὴν ἐλπίδα νὰ γείνη ποτὲ διοικητὴς Πολιτείας. Ὁ σήμερον γραμματοκομιστὴς παῖς δύναται μετὰ τινα ἔτη νὰ γείνη Πρόεδρος τῆς Συμπολιτείας, καὶ νὰ συντάσῃ ὁ ἴδιος διακοινώσεις πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ συνέδρια, ἢ νὰ διατηρῆ διπλωματικὰς ἀλληλογραφίας μετὰ τῶν ἐστεμμένων κερφαλῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ Γράντ ἦτο διφθεροπόλης, ὁ Ἰόνσον ράπτῃς, καὶ δατοφύλαξ ὁ Λίγκολν.

Πάντες οἱ νέοι ἔχουσι τὴν ἐλπίδα ταύτην, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσημότατοι εὐρίσκουσι φιλοδοξίας στάδιον. Οἱ γονεῖς ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὡς καὶ τὰ τέκνα τῶν ἐλπίδας, τοῦθ' ὅπερ ἐνθαρρύνει τοὺς πατέρας νὰ δίδωσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀνατροφῆν παραχωροῦσιν αὐτοῖς ἐλπίδας προαγωγῆς· ἰδίως ὅμως αἱ σπάνια εὐκολία τοῦ νὰ κερδίωσι χρήματα ἀναρριπίζει τὴν ἀτομικὴν φιλοδοξίαν. Ἐν ὀλίγοις, πᾶσαι αἱ προρρηθεῖσαι αἰτίαι συντείνουσιν, ὥστε ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς νὰ ἦναι ὁ ἐνεργητικώτατος, ἐπιχειρηματικώτατος καὶ τὰ μάλιστα φιλόδοξος τῶν λαῶν τῆς ὑφῆλιου.

Ἡ πρὸς τὸ πλουτεῖν κλίσις (the money-making instinct) ἐστὶ γενικὴ. Αἱ νεάνιδες κερδοσκοποῦσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν γράφων· οἱ παῖδες διαπραγματεύονται

ἐν τῇ νεαρῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ. Τὴν φράσιν θὰ διαπραγματευθῶ μαζὶ σου διὰ τοῦτο (*I'll trade with you for that*) συνηθέστατα ἀκούει τις ἐκ τοῦ στόματος τῶν μαθητῶν καὶ τῶν μαθητριῶν ἐνίοτε. Συχνάκις βλέπει τις ἐξαετῆ νεάνιδα δεικνύουσαν ἀθυρμάτιον εἰς τὴν συμμαθήτριάν της καὶ λέγουσαν αὐτῇ μετὰ σοβαρότητος: «Θέλεις νὰ συμφωνήσωμεν;» Ἄλλὰ πόσους τρόπους κερδοσκοπίας δὲν μεταχειρίζονται, οὓς ἡμεῖς οἱ ἐντεῦθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ οὐδὲ κἀν φανταζόμεθα! Καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἀενάως μεταξὺ Βρούκλυν (*Brooklyn*) καὶ Νέας Ὑόρκης διαπερῶντων ἀτμοπλοίων μικροὶ παῖδες τρέχοντες περιέρχονται τὸ σκάφος ἐλόκληρον κρατοῦντες φακέλους εἰκονογραφημένων ἐφημερίδων καὶ προσφέροντες ἀνὰ μίαν εἰς ἕκαστον τῶν ἐπιβατῶν καίτοι δὲ τὸ ταξίδιον δὲν διαρκεῖ πλέον τῶν τεσσάρων ἢ πέντε λεπτῶν, καίτοι ὑπάρχουσι πλείονες τῶν ἑκατὸν ἐπιβατῶν, οἱ παῖδες οὗτοι προφθάνουσι νὰ περιέλθωσιν ὡς ἀστραπὴ καὶ δευτέραν φοράν, καὶ νὰ εἰσπράξωσι τὰ χρήματα πρὶν ἢ τὸ ἀτμόπλοιο φθάσῃ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην.

Οἱ κάτοικοι τῶν μεσημβρινῶν Πολιτειῶν σκόπιοντες τοὺς *Γιάγκεις* (1) διὰ τὴν σφοδρὰν ταύτην ἐμπορικὴν κλίσιν των, λέγουσιν ὅτι ἂν ὁ νεκρὸς *Γιάγκεις* διήρχετο τὴν Στύγα ἐπὶ τοῦ πορθμείου τοῦ Χάρωνος, ἤθελε μεταποιήσῃ τὰς κώπας τοῦ γέροντος ναυτικοῦ εἰς ὀδοντογλυφίδας καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια ἀθυρμάτια, ἵνα πωλήσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἠλυσιῶν Πεδίων. Οὐδεμίαν ἐν τῷ κόσμῳ ὕλην ὑπάρχει, ἐξ ἧς ὁ Ἀμερικανὸς δὲν δύναται νὰ μὴ κερδίζῃ χρήματα, ἀρκεῖ νὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του.

(1) *Yankee* σκωπτικὴ παρωνυμία, ἣν οἱ Ἄγγλοι δίδουσι εἰς τοὺς κατοίκους τῶν βορείων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ ἐκεῖ αὐτόχθονες προσφέρουσι τὴν λέξιν *English* (ἄγγλος). Σ. Μ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ Σάκερ (*Shakers*), ἡ μάλλον ἀφιλοκερδῆς φυλὴ, κατασκευάζουσι πάχος ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἰδίως ὅμως ἐκπλήττει τὸν περιηγούμενον ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ξένον τοῦτο: ἂν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἀμερικανοῦ δὲν ἐπασχολῇ ἐλόκληρον αὐτοῦ τὸν καιρὸν, δίδεται εἰς δύο, τρία καὶ πολλάκις τέσσαρα ἐπαγγέλματα, ὅσον ἀσυμβίβαστα καὶ ἂν ἦναι, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ κέρδος. Εἶδον ἱερεῖς καὶ διδασκάλους ἀναλαμβάνοντας ἐπιχειρήσεις μεταλλείων, δικηγόρους ἔχοντας ἐμπορικὰ ἐργαστήρια, διευθυντὰς ἐφημερίδων πωλοῦντας ἀθυρμάτια διὰ τοὺς παῖδας. Ἐγνώρισα Ἀμερικανὸν τοσοῦτον δραστήριον, ὥστε ἦτο ταυτοχρόνως μαχαιοποιὸς, διευθυντῆς ἀσφαλείας, φαρμακοποιὸς, ἐμποροσιτηρῶν καὶ διευθυντῆς ταχυδρομικοῦ γραφείου.

Ἐκτὸς τούτου οἶονδῆποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἀμερικανοῦ, αἰετοῦ ποτε εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ἄλλο ἐπικερδέστερον. Νέος τις ἐμπορὸς ἐκ Νέας Ὑόρκης ἐπιστρέφων ἐσπέραν τινὰ ἐπὶ δημοσίου ἀμάξης εἰς τὴν οἰκίαν του ἠναγκάσθη ἐνεκεν ἐλλείψεως χώρου νὰ καθίσῃ παρὰ τῷ ἀμαξηλάτῃ, μεθ' οὗ ἐλθὼν εἰς συνδιάλεξιν, καὶ ἰδὼν ὅτι ἦτο ἄνθρωπος εὐφυῆς καὶ κατάλληλος διὰ τὸ ἐμπόριόν του, κατέπεισεν αὐτὸν, πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν μάστιγα τοῦ ἀμαξηλάτου, καὶ νὰ προσέλθῃ παρ' αὐτῷ καὶ τῶντι τὴν ἐπιούσαν ἤρχισε τὸ ἔργον του παρὰ τῷ ἐμπόρῳ.

Ἐν τῇ Δεμοάνῃ, ἐπαρχίᾳ τῆς Ἰόδας, ὁ διευθυντῆς λυκείου τινὸς μᾶς προσεκάλεσε νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ σχολεῖόν του· καίτοι δὲ ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὴν παιδαγωγίαν, ἀφοῦ ἐδειξεν ἡμῖν πάσας τὰς τάξεις τῶν μαθητῶν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἀνεκάλυψε νέον εἶδος γραφείου διὰ τὸ ὅποιον ἐβραβεύθη.

« Ἀπέριψα, εἶπε, δύο χιλιάδας δολ-

λάρια, ἅτινα μοὶ προσήνεγκαν, ἵνα παραχωρήσω τὸ δίπλωμά μου, διότι ἐλπίζω νὰ κάμω μεγάλην περιουσίαν, ἂν συστήσω ἐργοστάσιον γραφείων εἰς μεγάλην τινὰ πόλιν.»

ΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΕΣ.

Ἀπερχόμενος εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἤμην προκατειλημμένος ἐναντίον τοῦ ὠραίου φύλου αὐτῶν, θεωρῶν τὰς ἐκεῖ γυναῖκας ὡς ἐχούσας καρδίαν ἐστερημένην πάσης εὐαισθησίας, χαρακτηρὰ ψυχρὸν καὶ ὄλωσ ἀτίθασσον. Καὶ ὅμως ἠπατώμην. Ἀπήντησα τῶντι σποράδην τύπους τινὰς τοῦ ἐξαιρετικοῦ τούτου χαρακτηρῶς. Ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ Ἀμερικῇ, καὶ μάλιστα πλείονες ἢ ἀλλαχοῦ, γυναῖκες μετερχόμεναι ἔργα, ἅτινα ἐν Εὐρώπῃ εἶναι τὸ μονοπώλιον τῶν ἀνδρῶν. Παραλείπω τὸ περὶ διδασκαλίας ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις, διότι ἡ φύσις ἐδώρησεν εἰς τὴν γυναῖκα ἰδίαν ἰκανότητα διὰ τὴν ἀνατροφήν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἀπήντησα ἐν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ διδάκτορά τινα γυναῖκα, τὴν Κυρίαν Φάουλερ, φέρουσαν τὸν τίτλον ἱατροῦ, ἀπολαύουσαν φήμης μεγάλης ἰκανότητος, καὶ ἔχουσαν τὴν μεγίστην καὶ κερδαλεωτάτην πελατεῖαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς.

Εἰς διαφόρους πόλεις ἤκουσα περὶ γυναικῶν ἀγορευουσῶν δημοσίως, ἂν μάλιστα ἡ δεσποσύνη Δίκινσον ἀπολαύει μεγάλης δημοτικότητος. Ἐν τῇ Μασαχουσέτῃ ἤκουσα περὶ γυναικὸς τινος κληρικῆς (*clergyman*) τῆς σεβασμίας Ὀλυμπίας Βράουν, ἣτις προεδρεύει πολυαριθμοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου, κηρύττει τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἱεραουργεῖ ἐν ταῖς κηδείαις, βαπτίζει, καὶ ἐν γένει ἐκπληροῖ πάσας τὰς λειτουργίας τοῦ ἱερέως. Εἰς Νορθουέστην μοὶ εἶπον περὶ ἐτέρας τινὸς γυναικὸς, τῆς σεβασμίας μὲν Χαπὶν (*Charin*), ἱερέας τῆς ἐταιρίας *Milwaukee*, ἐχούσης μισθὸν δύο χιλιάδων δολλαρίων.

Ἐν τῷ δημοτικῷ διδασκαλείῳ τῆς ἐπαρ-

χίας Ἀλβανίας εἶδον μετὰ γῆρας τινὰ νεάνιδα νεαρῆς ἔτι ἡλικίης διδάσκουσαν τὰ μαθηματικά. Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἑδρας, ἀκρωμένη μυστακοφόρου αὐτῆς, ἀναλύοντος πρόβλημα ἐπὶ τοῦ πίνακος, καὶ ἐπιπλήττουσα αὐτὸν δασάκις ἔσφαλλον. Ὅτε ἤμην εἰς τὴν *Chicago*, γενικὴ συντάκτις τῆς *Δικαστικῆς Ἐφημερίδος* (*the legal News*) ἦτο κυρία τις, ἐτέρα δὲ κυρία ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἑδρας τῶν ἐξεταστῶν τοῦ ἀνωτέρου σχολείου τῆς ἐπαρχίας.

Καίτοι δὲ συνηθέστερα ἢ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, οὐχ ἥττον εἰσι σπάνια τοιαῦτα παραδείγματα. Αἱ Ἀμερικανίδες ἐν γένει εἰσὶν ἐπίσης χαρίσσαι, γλυκεῖαι, καλοκάγαθοι, ἐπίσης προσηνεῖς καὶ ἀξίεραστοι ὅσον καὶ αἱ Ἀγγλίδες αὐταί. Ἐχουσι χαρακτηρὰς συμμετρικωτάτους, δέρμα λεπτότατον, ὀφθαλμοὺς ἐξαστράπτοντας καὶ ζωηροὺς, σῶμα ἐλαφρὸν καὶ χάρειν. Ἄλλ' αἱ νεάνιδες εἰσὶν ἐν γένει ὄχραι καὶ λεπτοφυεῖς, ἢ μᾶλλον ὑπὲρ τὸ δέον ὄχραι καὶ ἰσχναί. Καὶ αὐταὶ δὲ δὲν φαίνονται πολὺ εὐχαριστημέναι ἐκ τῆς ἰσχνότητος αὐτῶν, διότι συνεχεῶς ζυγίζονται· πᾶσα δὲ οὐγγία προστιθεμένη εἰς τὸ βῆρος αὐτῶν χαιρετᾶται ἐνθουσιωδῶς.

« Πῶς ἐπεράσατε ἀφ' οὗτου δὲν σᾶς εἶδον; » ἠρώτησα ὠραίαν τινὰ νεάνιδα ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονεκτικούττης.

« ὦ! ἄριστα, μοὶ ἀπεκρίθη, ζυγίζω δεκαοκτὼ λίτρας περισσότερον παρὰ τὸν Ἀπρίλιον. »

Τοῦτο φαίνεται βεβαίως παράδοξον εἰς τοὺς ξένους. Καὶ ὅμως εἶναι ἀληθέστατον, ὅτι ἐκάστη Ἀμερικανὶς γινώσκει ἀκριβέστατα μέχρι μιᾶς οὐγγίας πόσον ζυγίζει, καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ τὸ εἶπῃ ἄνευ δισταγμοῦ, διότι τὸ θεωρεῖ σπουδαιότατον. Μία τῶν κυριωτέρων πράξεων διὰ τὸ βρέφος, ἅμα ἐξέληθ τῶν σπαργάνων αὐτοῦ, εἶναι νὰ τὸ ζυγίσωσι καὶ νὰ καταγράψωσι τὸ βῆρος του. Τοῦτο δ' ἐπανα-

λαμβάνουσιν ἐκάστοτε ἐφ' ὅλης τῆς βρεφικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, μέχρις οὗ αὐξήθη δυνήθη νὰ ζυγίζηται μόνον του.

Ἡ ὠχρότης τῶν Ἀμερικανίδων εἶναι γενική. Ὁ ποιητὴς Λόουελ (*Lowell*), πρὸς ἕνα ἔκαμα τὴν παρατήρησιν, μοι εἶπεν ὅτι αἰτία τῆς ὠχρότητος ταύτης εἶναι τὸ κλίμα, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν μερῶν ἤθελον ἰδεῖ καὶ παρειὰς ροδίνους. Τὸ κατ' ἐμὲ φρονῶ, ὅτι μετὰ τὸ κλίμα ἢ κυριωτέρα αἰτία τῆς ὠχρότητος ταύτης εἶναι ἡ μεταφυσικὴ, ὃ θερμὸς ἄρτος καὶ τὰ πλακούντια καὶ πρὸ πάντων τὰ πλακούντια, ἅτινά εἰσι τὸ ἀναπόφευκτον φαγητὸν τῶν Ἀμερικανῶν. Πιθανὸν ἡ ἀμερικανικὴ νομοθεσία νὰ κατορθώσῃ τὴν κατάργησιν τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἄλλ' ἤθελεν ἐκτραγῆ ἐπανάστασις, ἂν ἐπέβαλλε καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν πλακουντίων.

Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι μοι εἶπον πολυλάκις, ὅτι ἡ δυσκολία δὲν εἶναι νὰ παρακινήσῃ τις τὰς νεάνιδας νὰ ἀναπτυχθῶσι διανοητικῶς, ἀλλὰ μᾶλλον πῶς νὰ ἀναχαιτίσῃ αὐτάς. Ἐν τῷ προγράμματι τῶν κορασιακῶν λυκείων ἐκτὸς τῶν διαφορῶν μαθημάτων τῆς συνήθους ἀνατροφῆς βλέτις ἠθικὴν φιλοσοφίαν, γεωμετρίαν καὶ ἀλλγεθραν, ἀνατομίαν καὶ ὑγιεινὴν. Ἐκτὸς τούτου θέματα, ἐξήγησιν ἐκ τοῦ λατινικοῦ μεθ' ἐρμηνείας εἰς τὸν Ὁράτιον καὶ Βιργίλιον. Ἄν εἰς ταῦτα προσθήσῃ τις τὸν θερμὸν ἄρτον καὶ τὴν κατάχρησιν τῶν πλακουντίων, δὲν θαυμάζει διὰ τὴν μεγάλην ὠχρότητα τῶν Ἀμερικανίδων.

Ἐν γένει ὅμως αἱ Ἀμερικανίδες εἰσὶν ἄριστα ἀνατετραμμέναι ὑπερέχουσαι καὶ τῶν Ἀγγλίδων αὐτῶν κατὰ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν. Πρέπει νὰ δμολογήσωμεν ὅτι αἱ ἀγγλίδες ἐλαττοῦνται κατὰ πολὺ, ἀγνοοῦσαι πολλὰ πράγματα καὶ ἐπομένως ἐν ταῖς συναναστροφαῖς πολλάκις περιπίπτουσαι εἰς ἀμηχανίαν. Εὐτυχῶς γινώσκουσι νὰ κυμβαλίζωσι, καὶ καταφεύγουσιν εἰς τοῦτο δασάκις περιπέσωσιν εἰς σύγχυσιν. Αἱ Ἀμε-

ρικανίδες δὲν ἀπαξιοῦσι μὲν τὴν μουσικὴν, ἀλλ' ἐν ταῖς συναναστροφαῖς δύνανται νὰ ἀντικαταστήσωσιν αὐτὴν διὰ τῶν ποικίλων γνώσεων, ὧν εἰσι κάτοικοι, χάρις εἰς τὸ ἀξιόλογον σύστημα τῆς ἀνατροφῆς, ὑπερκαθιστᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν κοινὴν εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις. Οὐ μόνον γινώσκουσι νὰ συνδιαλέγωνται περὶ ἀπείρων πραγμάτων μᾶλλον ἢ ἤττον σπουδαίων, ἀλλὰ καὶ αἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμέναι αὐτῶν εὐχαριστοῦνται νὰ μανθάνωσιν ἀκόμη. Δι' ὃ ἢ μετ' αὐτῶν συναναστροφή εἶναι πάντοτε ζωηρά.

Μὴ νομίση τις ὅμως, ὅτι παραδιδόμεναι εἰς τὰς διανοητικὰς ἀσκήσεις παραμελοῦσι τὰ οἰκιακὰ αὐτῶν χρέη. Ἄπ' ἐναντίας πᾶσαι ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης τάξεως εἶναι αἱ καλλίτεροι οἰκονόμοι τῆς ὑψηλίου. Αἱ νέαι Ἀμερικανίδες γινώσκουσι νὰ στρώνωσι τὴν κλίνην ἐπίσης καλῶς ὅσον καὶ νὰ ἀποδεικνύωσι γεωμετρικὸν πρόβλημα, καὶ αἱ μᾶλλον ἐντριβεῖς εἰς τὴν θεολογίαν κατασκευάζουσι καὶ τὰ ὠραιότερα πλακούντια. Ὁ Δόκτωρ Σαμουήλ Ἰόνσον εἶλεγεν, ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ἔχη τις γυναῖκα γνωρίζουσαν νὰ μαγειρεύῃ παρά ἐντριβῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν δὲν ἐραντάσθῃ ὅμως, ὅτι ἤθελεν ὑπάρξει χώρα, ἐν ἣ ἢ γυνὴ ἤθελεν εἶσθαι συνάμα καλὴ μάγειρος καὶ Ἑλληνιστῆς, οἷα λόγου χάριν ἡ Κυρία Δασιέ.

ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ.

Ἄξιον θαυμασμοῦ εἶναι πόσον πρωίμως ἀναπτύσσονται σωματικῶς καὶ διανοητικῶς τὰ τέκνα τῶν Ἀμερικανῶν. Ἰδίως ἐθαύμασα διὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῆς τροφῆς, ἣν τρώγουσιν. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι γευματίσας πλησίον τετραστούς τινος παιδὸς εἶδον αὐτὸ νὰ φάγη τὸν ζυμὸν του, μίαν μερίδα γανομήλων, μίαν μερίδα πουδίγγας καὶ μίαν σταφυλῶν καὶ δὲν ἠδύνατο μὲν ὁ ἴδιος νὰ κόψῃ τὸ κρέας του, ἀλλ' ἅμα τοῦ τὸ ἐκο-

πτον, τὸ κατεβρόχθιζεν δλόκληρον. Κυρία τις ἐκ τῆς πόλεως Οὐάσιγκτῶνος μοι ἔλεγε ποτε περὶ τοῦ διετοῦς αὐτῆς τέκνου: «Δὲν θέλει νὰ κοιμηθῇ, ἂν δὲν φάγη πρῶτον μίαν μερίδα ἰνδικῆς ὄρνιθος.

Ἡ διπλῆ πρωιμότης τῆς ὀρέξεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διανοίας χρεωστεῖται εἰς τὴν συνήθειαν, ἣν ἔχουσι νὰ καθίζωσι τοὺς παῖδας εἰς τὴν τράπεζαν ἀπὸ τῆς βρεφικῆς αὐτῶν ἡλικίας, ἅμα δύνανται νὰ κρατῶσι τὴν περὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν πρωίμως μανθάνουσι ν' ἀποκτῶσιν ἰδέας καὶ νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Θεολόγος τις ἐλθὼν ποτε εἰς ἐπίσκεψιν κυρίας εὔρεν αὐτὴν ἀσχολουμένην εἰς τὸ νὰ ἐνδύηται ἢ κυρία ἐπεμψεν αὐτῷ τὴν μικρὰν θυγατέρα τῆς, ἵνα τὸν ἐπασχολῇ, μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ ἴδια. Μεταξὺ δὲ ἄλλων ἢ μικρὰ κόρη εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶχε συνθέσει παρωδίαν τινὰ τοῦ ποιήματος τῶν *Τριῶν Αἰλιῶν* τοῦ Κίγκσλεῦ, ἥτις δυστυχῶς ἐπεσεν εἰς τὸ πῦρ καὶ ἐκάη. Ὁ θεολόγος εἰς ἀπάντησιν ἠθέλησε νὰ τὴν κολακεύσῃ λέγων αὐτῇ: «*Ἄ! Κυρία, ἂν ἐγὼ ἤμην τὸ πῦρ, δὲν ἤθελά ποτε ἀφήσει τὰς φλόγας μου νὰ καύσωσι τὸ πολῦτιμον ἐκεῖνο ἔγγραφο.*» — Ὅχι, κύριε δόκτωρ, ἀπήντησεν ἡ νεαρὰ κόρη μετὰ σοβαρότητος ἤτο ἀδύνατον νὰ τὸ κάμετε· διότι «οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι ἀμετάβλητοι.»

Ἐν γένει οἱ Ἀμερικανοὶ ἀνατρέφουσι τὰ τέκνα τῶν ἐν μεγάλῃ ἐλευθερίᾳ, ἀποφεύγοντες τὰς βαναύσους τιμωρίας, καὶ προσπαθοῦντες μᾶλλον νὰ ἀναπτύξωσι πρωίμως τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν. Ἡ δὲ πρωιμότης τῶν παίδων καὶ ἡ περὶ δημοκρατίας ἰδέα, εἰς ἣν μυθῶνται ἐγκαίρως, ἐξηγοῦσι τὰ τρία ταῦτα φαινόμενα: 1ον Ὅτι οἱ γονεῖς, οἱ παιδαγωγοὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι δὲν ἀπαιτοῦσι παρά τῶν παίδων τὴν ὑποταγὴν καὶ τὸν φόβον, ἅπερ ἐπιβάλλονται αὐτοῖς ἐν Ἀγγλίᾳ. 2ον Ὅτι τὰ τέκνα δὲν στέργουσι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν βίαν καὶ τὴν αὐστη-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ')

ρότητα. 3ον Ὅτι τὰ τέκνα τῶν Ἀμερικανῶν ὑπακούουσιν ἐκ τῆς νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Ἡ ἰδέα δηλαδὴ τῶν Ἀμερικανῶν εἶναι, ὅτι οἱ παῖδες πρέπει νὰ ὑπακούωσιν οὐχὶ εἰς πρόσωπα ἀλλ' εἰς ἀρχάς.

Οἱ ὑπηρεταί.

Ἡ οἰκιακὴ ὑπηρεσία ἐν Ἀμερικῇ εὐρίσκειται εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· αἰτία δὲ τούτου εἰσὶν αἱ ὑπηρετρίαι. Ἡ ὑπηρετρία λαμβάνει μνησίων μισθὸν ἀπὸ 10 μέχρις 20 δολλάρια κατὰ μῆνα, ἔχει τὴν διέυθυνσιν τῆς ἀποθήκης τῶν τροφίμων, ἀπαιτεῖ ἑτέραν ὑπηρετρίαν ὡς βοηθὸν, λαμβάνει, ὡσάκις θελήσῃ, ἄδειαν ἀπουσίας ἐπὶ ἡμίσειαν ἢ καὶ ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμέραν, δέχεται ἐπισκέψεις τῶν φίλων τῆς εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς αἴθουσαν, δὲν καθαρίζει τὰ ὑποδήματα, δὲν ὑπάγει νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ ἐν γένει ἔχει τόσην ἐλευθερίαν, ὥστε διὰ τὴν ἐλαχίστην αἰτίαν περιέρχεται εἰς ἐρίδας μετὰ τῆς κυρίας τῆς καὶ ἀποσύρεται βεβαία οὔσα, ὅτι μετὰ 24 ἢ τὸ πολὺ 48 ὥρας θέλει εὐρεῖ ἄλλην θέσιν καὶ ἐπικερδέστεραν ἴσως. Φαντασθῆτε, πόσον δυσάρεστον εἶναι διὰ τὴν οἰκονομῶσιν τὴν ἔχουσαν τοιαύτην ὑπηρετρίαν. Ἐνεκα δὲ τούτου πάμπολλαι οἰκογένειαι, καίτοι δυνάμεναι νὰ ἔχωσι δύο καὶ τρεῖς ὑπηρετρίαις, προτιμῶσι νὰ ἐκτελῶσιν αἱ ἴδιαι τὴν οἰκιακὴν ὑπηρεσίαν μᾶλλον ἢ νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τοιαύτας ὑπηρετρίαις. Ἄλλαι πάλιν κατοικοῦσιν εἰς ξενοδοχεῖα. Ὅτε ἀπῆλθον εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἀπήντησα ἐν τινι ξενοδοχείῳ κατοικοῦντα οἰκογενειακῶς φίλον μου τινα, ὅστις βλέπων με θαυμάζοντα διὰ τοῦτο, μοι εἶπεν: «Ἄλλοτε εἶχον τὴν οἰκίαν μου, ἀλλὰ πρὸ δύο ἐτῶν ἠναγκάσθην νὰ τὴν ἐγκαταλίπω, διότι ἐβαρύνθην ν' ἀνάπτω ὁ ἴδιος τὸ πῦρ τὴν πρωῖαν, νὰ καθαρίζω τὰ ὑποδήματά μου, καὶ νὰ κάμνω μυστηρίαις ἄλλας ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν χρέος τῶν ὑπηρετῶν. Ἐπὶ τέλους ἡμέραν τινὰ,

καθ' ἣν προσεκάλεσά τινος τῶν φίλων μου νὰ γευματίσωσιν, εὔρον τὴν σύζυγόν μου μόνην μετὰ τῶν τέκνων μας, ἐνῶ πάντες οἱ ὑπηρετῆται εἶχον φύγει δι' ἓνα προσβλητικὸν λόγον· ἐσκέφθην λοιπὸν, ὅτι ἦτο καλλίτερον νὰ φύγωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἔκτοτε κατοικοῦμεν ἐνταῦθα.»

Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς οἰκιακῆς ὑπηρεσίας ἐξηγεῖ καὶ τὸ ἐπόμενον τῶν Ἀμερικανῶν ἔθιμον. Ἀντὶ νὰ δίδωσι γεύματα, πολλὰ οἰκογένεια δίδουσι ἐσπερίδας ἢ μᾶλλον διασκεδάσεις ὅπως πνευματικῆς, οὐδὲν φραγτὸν οὐδὲ ποτὸν προσφέρουσαι. Ὁ οἰκοδεσπότης ὁ βουλόμενος νὰ δώσῃ ἐσπερίδα τοιαύτην προσκαλεῖ τοὺς φίλους του μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν, οἵτινες ἔρχονται, ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ ὥρα τοῦ τείου, ὅπερ εἶναι τὸ τελευταῖον τῶν Ἀμερικανῶν γεῦμα. Οὐδεμίαν ἔθιμοτυπία ἀπαιτεῖται, ἕκαστος ἔρχεται φέρων οἰονδήποτε ἐνδυμα θέλη, εἴτε ἐν στολῇ εἴτε ἀτμηλετήτως, ἐν γένει ὅμως ἐν στολῇ κοσμίᾳ, ὅπως συνηθίζουσι νὰ ἐνδύονται οἱ Ἀμερικανοί. Αἱ κυρίαί φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὸ πλέξιμον ἢ τὸ κέντημά των, τινὲς δὲ καὶ τὸ τετράδιον τῆς μουσικῆς, ἵνα παίξωσιν ἢ ψάλλωσιν, ἂν τυχὸν ἢ συνδιάλεξις ἤθελε χαλαρωθῆ, ὅπερ ὅμως σπανίως συμβαίνει, διότι οἱ Ἀμερικανοί εἰσιν ἰκανότατοι εἰς τὰς συνδιαλέξεις. Ἐνίοτε ἀσχολοῦνται εἰς λύσιν αἰνιγμάτων, ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὰς συναναστροφὰς ταύτας, γερουσιασταί, ἔμποροι, δικασταί, δικηγόροι, ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπικρατεῖ ἐντελής ἰσότης. Αἱ δὲ εὐχάριστοι αὐταὶ συναναστροφῆι χρεωστοῦνται κατὰ μέρος εἰς τὴν ἀμέλειαν τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες ἀφήνουσι τὴν οἰκοδεσποινίαν νὰ ὑπηρετῇ ἐν τῷ μαγειρείῳ καὶ νὰ ἐπιστατῇ καὶ εἰς τὴν τράπεζαν.

Εἰς πολλὰς οἰκίας ὁ κώδων τῆς ἐξωτερικῆς θύρας ἔχει δύο σήμαντρα, τὸ μὲν

ἀντηχοῦν εἰς τὰ δωμάτια τῶν ὑπηρετῶν, τὸ δ' ἕτερον εἰς τὸ ἄνω πάτωμα· ἐν τούτοις παρετήρησα, ὅτι ἡ ὑπηρετρία οὐδέποτε σπεύδει νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰμὴ, ἀφοῦ μετὰ ἐπανειλημμένα κρούσματα βεβαιωθῇ, ὅτι οὐδεὶς τῶν οἰκοδεσποτῶν ἀπῆλθε νὰ ὑποδεχθῇ τὸν κρούοντα ξένον.

Οἱ ὑπηρετῆται ἐν Ἀμερικῇ οὐδὲν ὡς παραδέχονται νὰ ὀνομάζωσιν αὐτοὺς ὑπηρετῆται, ἀλλὰ θέλουσι νὰ λέγωνται «βοηθοὶ» (*helps*), «σύντροφοι» (*companions*) καὶ αἱ ὑπηρετρίαι «κυρίαί» (*ladies*). Ἡμέραν τινὰ εὐρεθίς εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς τῶν φίλων μου ἤκουσα τὸν ἐπόμενον διάλογον μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ τινος ὑπηρετρίαις προτιθεμένης νὰ ἔλθῃ ὡς «βοηθοῦ.» — Ὅθι μού παραχωρήσετε ἰδιαιτέραν αἴθουσαν; — Ποσάκις τῆς ἐβδομάδος θὰ ἐξέρχωμαι; — Ποίαν ὥραν θὰ σπικνωμαι τὸ πρῶτον; — Ποίαν ὥραν θὰ ἀποσύρωμαι τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ δωμάτιόν μου; — Πόσα τέκνα ἔχει ἡ κυρία; κτλ.

Ὁ διάλογος οὗτος τοσοῦτον ἐπὶ τέλους ἠρέθισε τὸν φίλον μου, ὅστις ἦτο εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὥστε παρουσιασθεὶς ἠρώτησε τὴν «βοηθόν.» — «Κυρία, θέλετε νὰ γείνητε βοηθὸς μας; — Μάλιστα, κύριε. — Κυρία, γνωρίζετε νὰ ἐλαιογραφῆτε; — Ὁχι, κύριε. — Κυρία, γνωρίζετε τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν; — Ὁχι, κύριε. — Κυρία, γνωρίζετε τὴν ἀστρονομίαν; — Ὁχι, κύριε. — Τότε λοιπὸν, Κυρία, δὲν δύνασθε νὰ μᾶς χρησιμεύσητε. Χαίρετε.»

Ἡ Νέα Ὑόρκη εἶναι πόλις ἀπέραντος ὀνημέραι ἀξίανον. Κατέχει τὸ μεγαλύτερον μέρος νήσου τινὸς καὶ ἐξαπλοῦται ἀδιακόπως πρὸς τὸ ἕτερον μέρος, ἐνθα κεῖται ἡ Νέα Ἀρλεμ, ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον θέλει ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῆς Νέας Ὑόρκης, καὶ τότε ἡ νήσος ὀλόκληρος θέλει εἶσθαι ἀπέραντον κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Ἡ Νέα Ὑόρκη ἐξηπλώθη ἤδη πέραν τοῦ ποταμοῦ κτίσασα δύο με-

γάλας πόλεις, τὴν Νέαν Ἰερσέυ πρὸς ἀνατολάς καὶ τὴν Βροῦκλυν πρὸς δυσμὰς ἀριθμοῦσαν 300,000 κατοίκους.

Ἐν Νέᾳ Ὑόρκη συνκεντροῦται πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ κακὸν ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ. Φέρετε εἰς τὸ αὐτὸ τὴν Τύρον καὶ τὴν Σιδόνην, τὴν Νέαν Ἰερουσαλήμ, τὰ Σόδωμα καὶ τὰ Γόμορρα, τὸν οὐρανὸν ἐν ὀλίγοις καὶ τὸν ἄδην, καὶ μόλις θέλετε λάβει ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς νέας ταύτης Βαβυλώνης, τοῦ κέντρον τούτου τοῦ κολοσαίου πλοῦτου καὶ τῆς φρικωδεστέρης πενίας, τοῦ καταγωγίου τούτου τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εἰδεχθεστέρης κακίας. Ἀμφιβάλλει τις, ἂν πρέπη νὰ ὀνομάσῃ τὴν Νέαν Ὑόρκην πόλιν ἀμερικανικήν, ἀφοῦ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς σύγκειται ἐκ ξένων. Μόνοι οἱ ἐν αὐτῇ Γερμανοὶ ἀριθμοῦνται εἰς 400,000, ἐνῶ εἰς οὐδεμίαν πόλιν τῆς Γερμανίας ὑπάρχουσι τοσοῦτοι, ἐξαιρουμένου τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Βιέννης, οἱ δὲ Ἴρλανδοὶ εἰσι πολυαριθμότεροι ἢ ἐν οὐδεμίᾳ πόλει τῆς Ἰρλανδίας, ἐξαιρουμένου τοῦ Δουβλίνου. Πανταχοῦ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ ἐν ταῖς ἀμάξαις, καὶ ἐν ταῖς ἀτμοπλοίοις ἀκούει τις λαλουμένην τὴν γερμανικὴν. Ὑπάρχουσι Ἐκκλησίαι γερμανικαί, θέατρα γερμανικά, ἐφημερίδες γερμανικαί· ἀλλ' ἡ ἀγγλικὴ εἶναι ἡ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενη γλῶσσα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς γερμανικαῖς συνοικίαις. Ἡ Ἀμερικῇ φρονίμως ποιοῦσα ἐθεώρησε τὴν ἀγγλικὴν ὡς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, τὸ οὐσιώδες κέντρον τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος.

Θεωρῶν τις τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ξένου στοιχείου καὶ τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀένναον συγκέντρωσιν πάσης ἀμαθείας, κακίας καὶ παντοειδῶν ἐγκλημάτων· θεωρῶν ὅτι ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἀποσιθιζομένων ἀπέριων μεταναστῶν οἱ φιλεργότεροι ἀπέρχονται εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καὶ μόνοι οἱ κακοῦργοι μένουσιν ἐν Νέᾳ Ὑόρκη, καὶ ὅτι οἱ κακοῦργοι καὶ ἐγκληματῆται οὗτοι λαμβάνουσι τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἐκπλήττεται,

πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ κυβέρνησις ἰσχύουσα ἐν τοιαύτῃ πόλει. Καὶ ὅμως ὁ νόμος καὶ ἡ τάξις βασιλεύουσιν ἐν αὐτῇ, ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν κατοίκων εἶναι ἐν ἀσφαλείᾳ, αἱ κολοσσαῖαι ἐμπορικαὶ πράξεις ἀξιάνουσι καὶ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις βελτιοῦται. Ταῦτα πάντα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν Νέᾳ Ὑόρκη, ὡς περ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῆς Συμπολιτείας, ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ νομοθεσίᾳ στοιχεῖα ζωῆς καὶ παγιότητος καταβάλλοντα πάντα τὰ ἐξωτερικὰ προσκόμματα.

Τὰ τρόφιμα ἐν γένει ὑπερετιμήθησαν ὑπερβαλλόντως μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια. Φίλος μού τις ἐκ τῆς μεσαιᾶς τάξεως μοι ἔλεγεν, ὅτι ἐπλήρωσεν εἰς Βροῦκλυν 12,000 δολλάρια δι' ἐνοίκιον οἰκίας τινὸς, ἣν ἄλλοτε τῷ εἶχον προσφέρει ἀντὶ 4,500. Ἐν γένει ὅμως αἱ ἀμερικανικαὶ οἰκίαι εἰσιν εὐρύχωροι, εὐχρηστοί, ὡραῖαι, οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ θυσιάζουσι πολλάκις τὸ τρίτον, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ ἐτησίου αὐτῶν εἰσοδήματος διὰ τὸ ἐνοίκιον. Ἐπίσης ὅμως ὑπερετιμήθησαν καὶ τὰ ἡμερομίσθια, ὥστε οἱ ἔχοντες τακτικὴν ἐργασίαν ἐργάται ζῶσιν ἀνέτως. Ὅτε ἤμην ἐν Νέᾳ Ὑόρκη οἱ τέκτονες ἐκέρδιζον ὅ δολλάρια τὴν ἡμέραν, ἐπίσης οἱ λεπτοῦργοι, οἱ ξυλουργοὶ, οἱ βαφεῖς τῶν πλοίων κλ. οἱ δὲ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν δύο δολλάρια τὴν ἡμέραν. Ἐγνώρισα ἐργάτας τινὰς τυπογραφείων κερδίζοντας εἴκοσι δολλάρια καθ' ἐβδομάδα. Ὡς ἐκ τούτου ὅσοι αὐτῶν εἰσιν οἰκονόμοι εὐκόλως δύνανται νὰ ἔχωσι περισσεύμα. Εἰς τὰ διάφορα ταμιευτήρια (*Caisse d'épargne*) τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπάρχουσι παρακατατεθειμένα 80 ἑκατομμύρια δολλάρων ἀνήκοντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν.

(Ἐκ τῆς Βρεττανικῆς Ἐπιθεωρήσεως)

ὑπὸ Π. Περράκη.

λαμβάνω τὴν ἀρχαίαν εἶναι τῆς πόλεως ἀγορᾶν ἐν δὲ μιᾷ τῶν κογχῶν ἀνέκειτο πάντως καὶ ὁ ἀνδριὰς τοῦ τοσαύτας νίκας νενικηκότος Κῶου ἀθλητοῦ. Γνωστὸν γὰρ ὅτι τῶν ἀρχαίων αἱ ἀγοραὶ, πρὸς τοῖς ἄλλοις θεῶν καὶ ἥρώων ἀγάλμασιν, ἐκοσμοῦντο καὶ τοῖς τῶν ἐν ἀγῶσι νικησάντων ἀνδριᾶσιν. Αὐτόθι ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν καὶ παραστάδες λίθου λευκοῦ μετὰ θριγκῶν γλυφᾶς φερόντων, ἔτι γεμῆν καὶ ψηφοθέτημα βρωμαῖκόν, ἅπερ ἀνήκουσι πάντως εἰς θεοῦ τινας ναὸν ἢ ἥρωος ἱερὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἰδρυμένον, καθάπερ εἶθιστο τοῖς ἀρχαίοις. Εὐκτόν δ' ἂν εἴη εἶτις τῶν εὐπορούντων ἀστῶν ἐπεχείρει τὴν ἀνασκαφὴν ὄλου τοῦ χώρου τούτου πρὸς διαφώτισιν ἐν γένει μὲν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἐν μέρει δὲ τῆς τοπογραφίας τῆς ἀρχαίας πόλεως, τῆς σκάλλιστα πασῶν συγκοσμημένης, καὶ ιδέσθαι τοῖς καταπλείουσιν ἡδίστην. Τούτου δὲ γενομένου, τῶν ἐνδεχομένων ἐστὶν ἀνευρεθῆναι καὶ τὸ τῆς δε τῆς ἐπιγραφῆς ἀπόθραυσμα, ἐξ οὗπερ γνωσθήσεται τὸ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀθλητοῦ ὄνομα.

Ἔστι μὲν οὖν ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ λίθου ὑποραίου μήκ. 0, 81 καὶ πλ. 0, 73· τὰ δὲ γράμματά εἰσι γλαφυρῶς κεχαραγμένα, ἀναγόμενα, ὡς εἰσιν, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Α' τελευτώσης τῶν π. χ. ἑκατονταετηρίδων καὶ τῆς ἐπιούσης ἀρχομένης χρονικὸν διάστημα· ἀκρωτηριασμῶ δὲ τοῦ λίθου ἐξηφάνισται τὰ γράμματα δύο ἢ καὶ τριῶν ἴσως ἐκ τῆς ἀρχῆς στίχων, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ ὅστις οὖν ἀθλητῆς, τοῦ ὀλετῆρος χρόνου φρονήσαντος αὐτῷ τοῦ ὀνόματος.

Στ. 6) Ἐλευσίνα νοητέον ἐνταῦθα, ὡς δοκεῖ, οὐχὶ τὰ ἐν Ἀθήναις ἢ Ἐλευσίνοι ἀγόμενα, ἀλλὰ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ Κῷ, παρ' ὅσον μάλιστα καὶ Δήμητρος ἱερὸν ἦν αὐτόθι *Δαμάτριον* καλούμενον, ἐν ᾧ καὶ ἄλλην ἦγον οἱ Κῶοι ἑορτὴν τὰ *Θαλίσια*, καθὰ ἐν ταῖς προεκδοθείσαις ἐπιγραφαῖς εσσημειώται μοι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν

ἄλλαις ἐλληνικαῖς πόλεσιν ἦγοντο Ἐλευσίνα, οἷον ἐν Ἐφέσῳ, ἐν Φενεῶ τῆς Ἀρκαδίας, ἐν Ἐλεῖ τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐν Κρήτῃ, κατὰ Μεύρσιον.

Στ. 7.) Ἀθήναια. Οὕτως ἔκρινα ἀναπληρῶσαι τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου λελογημένα τέσσαρα γράμματα, ἐξ ὧν τοῦ τελευταίου μόνον, ἦγον τοῦ Ν, ἀπέμεινεν ἢ δεξιόθεν ὀρθῇ κεραία· καὶ ἐξ ἄλλης γὰρ κωκῆς ἐπιγραφῆς; μανθάνομεν ὅτι καὶ Ἀθηναῖς ἱερὸν ἦν ἐν τῇ νήσῳ. Ἦγοντο δὲ ταῦτα, ὡς εἰκάζεται, οὐχὶ κοινῇ τῶν Κῶων συντελεία, ἀλλ' ἰδίᾳ τοῦ ἐν τῷ ἄσκει δήμου· τοῦτο γὰρ ἴσως νοεῖ ἡ φράσις: τὰ τιθέμενα ὑπὸ τοῦ δάμου (ὡς ἔχει καὶ ἐν στίχ. 9 καὶ 21), ἀντιδισσταλμένως δηλ. πρὸς τὰς ἀπολύτως καταλεγόμενας ἄλλας ἑορτάς, οἷα τὰ Ἐλευσίνα, Καισάρεια καὶ Ἐλευθέρια (στίχ. 6, 8 καὶ 19), ὧν καὶ τοῖς λοιποῖς δήμοις τῆς νήσου ἦν μετουσία.

Στ. 7—8) Παῖδας Ὀλυμπικοὺς καὶ Ἰσθμικοὺς (στ. 10) νοεῖ ἡ ἐπιγραφὴ, ὡς εἰκάζω ἔγωγε, τοὺς κατὰ λόγον τῆς ἡλικίας ἐνησκημένους τοῖς τῶν Ὀλυμπίων καὶ Ἰσθμίων ἀγωνίσμασι, δηλονότι τῶν Ἰσθμῶν καὶ Ὀλυμπιάσιν, οὐχὶ δὲ τῶν ἰδίᾳ ἐν τισὶ τῶν πόλεων τελούμενων. Καὶ ἐν ἄλλαις γὰρ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων Ὀλύμπια ἦγοντο καὶ Πύθια κατὰ αἰμῆσιν τῶν πρωτοσυστάτων.

Αὐτ. Εἰ μὲν καὶ ἄλλοθί που ἀπαντᾷ ἑορτὴ Καισάρεια, ἐμοὶ γοῦν ἀδελφον ἐν τῷ παρόντι· τοῦτο δὲ μόνον διδάσκομαι ἐξ ὧν ὁ σεβαστὸς μοι φίλος Σ. Κουμζνούδης ἔφθη σημειωσάμενος ἐν τῷ Ἀθηναίῳ, ὅτι Καισάρεια μεγάλη ἦγοντο ἐν Σπάρτῃ. Πιθανῶ δὲ τῷ λόγῳ ἀνεφέρετο ἢ παρὰ Κῶοις ἑορτὴ αὕτη εἰς Ἰούλιον τὸν Καίσαρα ἢ καὶ τὸν θετὸν αὐτοῦ υἱὸν Σεβαστόν. Καθάπαξ γὰρ τῶν τῆς Ρώμης Καισάρων ὑπ' αἰσχρᾶς ἀποθεωθέντων κολακείας, καὶ ἱερὰ, οἷα εἰκός, αὐτοῖς ἰδρυντο. Οὕτως ἐν παραδείγματι, Ἰουλίου μὲν Καίσαρος ἱερὸν ἦν ἐν Ρώμῃ αὐτοῦ δὲ τούτου κάλιν καὶ τοῦ Σεβαστοῦ ἐπὶ τῆς ἐν

Σπάρτῃ ἀγορᾶς· τοῦ δ' αὐτοῦ Σεβαστοῦ ἐν τῇ Ἀθήνησιν ἀκροπόλει. Καὶ ἐν Κῷ τοῖνον τοιοῦτόν τι ἦν ἱερὸν, ὡς ἐκ τε τῆς νομοθετηθείσης ἑορτῆς συνάγεται καὶ τῆς ὑπὸ Ῥοσίου ἐκδοθείσης ἐπιγραφῆς τῆςδε: Ὁ δάμο[ς] Σ[εβα]στ[ο]τοῖς θεοῖς τὸ βᾶμα (2), εἰ καὶ ἀναφέρεται αὕτη εἰς τοὺς μετὰ τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα, ὡς ἐστὶν εἰκάζειν. Ἀντὶ δὲ τίνων εὐεργεσιῶν τοὺς Καίσαρας ἀμφοτέρους, ὡς ἔγωγε ὑπονοῶ, τιμῶν θεῶν οἱ Κῶοι ἤξισαν, τοῦτο ἀποκρύπτεται τέως ἐν τῷ τοῦ χρόνου σκότει. Ἀλλ' ἴσως οὐχ ὄλως ἄσχετα πρὸς τὸ πρᾶγμα δόξοιεν τὰ ἐξῆς εἰκοτολογούμενα.

Ἦ παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ τοῖς Κῶοις γενομένη ἄφρασις ἑκατὸν ταλάντων ἐκ τοῦ προσταχθέντος φόρου, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ περιφῆμῳ Ἀσκληπιεῖο ἀνακειμένης τοῦ Ἀπελλοῦ (3) εἰκόνας, τῆς Ἀναδυομένης Ἀφροδίτης, ἣν ἐκεῖνος ἀνέθετο τῷ πατρὶ αὐτοῦ Καίσαρι εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ ἱερὸν αὐτοῦ, ὡς τοῦ γένους αὐτοῦ ἀρχηγέτιν (4), εἰκάζειν ἔμοιγε παρέχει οὐχὶ δυναστικὴν τινα ἀποστέρησιν τοῦ ἀριστοτεχνήματος,

(2) Φακέλ. Β', ἀριθ. 477. Αὐτόθι δὲ παραπέμπει ὁ ἀνὴρ εἰς ἄλλην Κωκῆν ἐπιγραφὴν, ἐν τῇ περιπέτῳ τοῦ Βοικχίου Συνατάγματι τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν, ἀριθ. 2508, τεθησαυρισμένην, σχεῖσιν δὲ πρὸς ταύτην ἔχουσαν, ἣν ἀτυχῶς οὐκ ἔχω τὰ νῦν πρὸ ὀφθαλμῶν πρὸς πληροφορήσιν μου.

(3) Ἀμφίβολος ἡ πατρις τοῦ θαυμασίου ἀριστοτέχνου. Οἱ μὲν γὰρ, ὡς Πλίνιος (ἐνθ. ἀνωτ.) καὶ Ὀβίδιος (Περὶ τέχνη. ἐρωτ. III. 401, καὶ Ποντ. IV. 4, 29) Κῶον αὐτὸν λέγουσιν· οἱ δὲ, ὡς Στράβων (ΙΔ'. 2, §. 25.) καὶ Λουκιανός (Περὶ διαβολ. 2, Ἐρέσιον· ὁ δ' αὖ Σουΐδας Κολοσσώνιον, θέσει δὲ Ἐφέσιον.

(4) Στ. ΙΔ'. β', §. 49. Τῆς δ' αὖ ἀναθέσεως τούτης μὲννηται καὶ Πλίνιος (ἐνθ. ἀνωτ.), προστιθεὶς ὅτι καὶ ἔπη ἐλληνικὰ ἐπεποιήθητο εἰς ἔπαινον τοῦ, κατὰ Προπέρτιον (Ἐλεγ. III. 7. 14.), πρωτεύοντος τούτου ἔργου τοῦ Ἀπελλοῦ, ἐννοῶν δ' ἴσως τὰ καὶ νῦν ἔτι σωζόμενα ἐν τῇ Πλανουδείῳ Ἀνθολογίᾳ (ἴδε ἀριθ. 478, 479, 480, 482) ἐπιγράμματα Λεωνίδου τοῦ Ταρναντίου (π. χ. 273), Ἀντιπάτρου Σιδωνίου (π. χ. 104), καὶ Ἀργίου τοῦ Ἀντισιοῦ (π. χ. 63), ἅτινα διὰ τὸ κάλλος παρατίθημι ὡς:

ὡς φαίνεται νομίζων ὁ φίλος Σ. Κ. Παντελίδης (5), ἀλλ' ἐκούσιον τῶν Κῶων προσφορᾶν, ἵνα τὴν παρ' ἐκείνου εὐνοιαν ἐαυτοῖς ἐπισπάσωνται· οὐ ἔνεκα βασιλικῶς δὲ Καίσαρ ἀντιφιλοτιμούμενος ἀφῆκεν αὐτοῖς τὸ ἑκατοντάλαντον ποσόν. Ἄλλως γὰρ οὐχ ὄρω ὅτι εἴη τὸ ἐμποδὸν αὐτῷ, πᾶν τὸ ἀρέσκον ἀριστούργημα τῆς τῶν ἡμετέρων προγόνων τέχνης ἐν ἀδείᾳ ἀφαιρεῖσθαι τοὺς δυναστευομένους. Μὴ οὐκ ἀπεσύλησαν προῖκα οἱ τῆς Ρώμης στρατηγοὶ καὶ αυτοκράτορες τὸν ἀτίμητον τῆς Ἑλλάδος πάσης κόσμον, μηδενὸς ἐνισταμένου μηδ' ἀντιλέγοντος; Εἴτα, καὶ αὐτὸ τὸ παρὰ τοῦ Παντελίδου ὡς ἀπὸ τοῦ Πολυβίου [51 (?), 8] καὶ τοῦ Βαλερίου Μκ-

Λεωνίδου Ταρναντίου.

Τὴν ἐκφυγοῦσαν ματρός ἐκ κόλπων ἔτι, Ἄφρο· τε μορμόρουσαν εὐλεχῆ Κόπριν, Ἰδὼν Ἀπελλῆς κάλλος ἱερώτατον, Οὐ γραπτόν, ἀλλ' ἐμφυχὸν ἐξεμάτατο. Εὐ μὲν γὰρ ἄκραις χερσὶν ἐκθλίβει κόμαν, Εὐ δ' ὀμμάτων γαλήνῳ ἐκλάμπει πόθος, Καὶ μαζῶν, ἀκμῆς ἄγγελος, κυδωνίᾳ· Αὐτὰ δ' Ἀθάνα καὶ Διὸς στυγερόντις Φάσουσιν, ὦ Ζεῦ, λειπόμιστα τῇ κρίσει.

Ἀντιπάτρου Σιδωνίου.

Τὴν ἀναδυομένην ἀπὸ ματέρως ἄρτι θαλάσσης Κύπριν, Ἀπελλεῖο μύθηον ὄρα γραφίδος, Ὡς χερὶ συμμάρψασα διάδρογον ὕδατι χαιτάν· Ἐκθλίβει νοσπερὶν ἀφρόν ἀπὸ πλοκάμων. Αὐταὶ νῦν ἱέρουσιν Ἀθηναίῃ τε καὶ Ἡρῇ, Οὐκίτι σοὶ μορφᾶς εἰς ἔριν ἐργόμεθα.

Ἀργίου.

Αὐτὰν ἐκ πόντοιο τιθηνητῆρος Ἀπελλῆς Τὴν Κύπριν γυμνὰν εἶδε λοχουομένην, Καὶ τοῖαν ἐτύπωσε, διάδρογον ὕδατος ἀφρῶ Ἐθλίβουσαν θαλαραῖς χερσὶν ἔτι πλόκαμον.

Ἔστι καὶ ἕτερον Ἰουλιανῶς τοῦ Αἰγυπτίου, πολλὴν κάκεινα τὴν γάρην ἀποστάζον· ὕπερ ὅμως παραλείπω, ἅτε δὴ τοῦ ποιητοῦ τούτου πολλῶ τῷ χρόνῳ νεωτέρου ὄντος (μεταξὺ τοῦ 491—518 μ. χ.). Λέγεται δ' ὁ Ἀπελλῆς ἀπὸ Φρόνης τῆς περιφῆμου ἑταίρας ἀπομάζεσθαι τὴν τῆς εἰκόνας ἰδέαν. Καὶ γὰρ ἐκείνη· Ἐτῆ τῶν Ἐλευσινίων πανηγύρεαι καὶ τῆ τῶν Ποσειδωνίων ἐν ὄψει τῶν Πανελληνίων πάντων, ἀποτιθεμένη βοιμάτια, καὶ λύσσασι τὰς κόμας, ἀνέβαινε τῇ θαλάττῃ· καὶ ἀπ' αὐτῆς Ἀπελλῆς τὴν Ἀναδυομένην Ἀφροδίτην ἀνεγράφατο (Ἀθῆν. Π'. 59).

(5) ἴδε Πανδ. Τόμ. ΙΖ', σελ. 428.

ξίμου [1, 19] αναφερόμενον, ὅτι τὸν Πόπλιον Τουρούνιον, ἄνδρα συγλητικόν, ἀπέκτεινεν ὁ Σεβαστός, ὡς ἱεροσύλος τὸ τοῦ Ἀσκληπείου ἄλσος δεινδοτομήσαντα εἰς κατασκευὴν νηῶν, πῶς ἂν τις συμβιάσει τῇ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἀποστερήσει τῆς Ἀραδυομένης Ἀφροδίτης; (6). Ὁ αὐτὸς ἄρα τῇ ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ τὴν ἱεροσυλίαν ἐκδικῶν, ὁ αὐτὸς πάλιν καὶ ἱεροσυλῶν; Ἀεὶκὲς τοῦτο νῆ Δία γα. Εὐεργεσίαν τοίνυν ἔγωγε λέγω τὴν μεγαλοδωρίαν ταύτην τοῦ Σεβαστοῦ.

Ἄλλ' ἔστι καὶ ἄλλο τι, κατ' ἐμὲ, ὁπερ τοὺς Κῶους διέθηκεν εὐγνωμόνως πρὸς τὸν Σεβαστὸν ἔχειν. Κῶων ἐτυράννησε Νικίας ἀνὴρ τῶν αὐτοχθόνων, σύγχρονος αὐτῷ τε τῷ Σεβαστῷ καὶ τῷ γεωγράφῳ Στράβωνι γενόμενος, ὃς ἔσχεν ἀντιπολιτευόμενον Θεόμνηστον τὸν ὀνομαστὸν ψάλτην, Κῶων καὶ τοῦτον (7). Τοῦ τυράννου οὖν τούτου τὴν κατάλυσιν διὰ τοῦ Σε-

(6) Ἐτραγήμενος φαίνεται ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ φίλος τίθει τὸ γεγονός τοῦτο, ἦτοι τὸ 50 πρὸ τῆς σωτηρίου ἐποχῆς· τοῦτο μὲν γὰρ ἔστι τὸ ἄ τῆς Ἰουλίου Καίσαρος αὐταρχίας· ἢ δὲ τοῦ Σεβαστοῦ μοναρχία ἤρξατο μὲν τῷ 31 π. χ., τέλος δ' ἔσχε τῷ 13 μ. χ.

(7) Στρ. ΙΑ'. β', §. 49. Εἰ δ' ὁ Θεόμνηστος οὗτος ἔστιν ὁ αὐτὸς τῷ παρὰ Πλουτάρχῳ [Βροῦτ. κδ'] μνημονευόμενῳ ἀκαδηματικῷ, ἄλλοι σκοπεῖτωσαν. Τὸν γε μὴν τυράννον ἐσφαλμένως, ἢ κρίνουσι τῶν ἐκδοτῶν τινες, Νικίππον ὀνομάζει ὁ Αἰλιανός· διὰ καὶ παρανοοῦσι γράφειν Νικίαν. Ἔστι δὲ τὸ παρ' Αἰλιανὸς ἱστορούμενον τοῦτο: «Λέγουσι Κῶων παῖδες ἐν Κῶ τεκεῖν, ἐν τινὶ ποίμνῃ Νικίππου τοῦ τυράννου, ὃν τεκεῖν δὲ οὐκ ἔβρα, ἀλλὰ λέοντα. Καὶ οὖν τὸ σημεῖον τοῦτο τῷ Νικίππῳ τὴν τυραννίδα τὴν μέλλουσαν αὐτῷ μαντεύσασθαι, ἰδιώτῃ ἔτι ὄντι.» [Ποικ. ἱστορ. Α'. κθ'] Ἡμικρημένη δὲ πάντως ἔστιν ἡ παρ' Αἰλιανῷ γραφὴ τοῦ ὀνόματος, οὐ μόνον ὅτι ἀξιοπιστότερος δοκεῖ ὁ τῷ τυράννῳ συγχρονήσας γεωγράφος, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ αὐτὸ ὄνομα μετὰ προτομῆς φέρεται ἐν νομισματικῇ χαλκῷ, τοῦ τυράννου ἀναμνηρίστως, ὃ εἶχον ἐγὼ ἐν τῇ νήσῳ εὐρών· προσήνεγκα δ' αὐτὸ τῷ παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐν ἔτει 1844 εἰς Πάτριον ἀποσταλέντι χάριν ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης ὁμογενεῖ Μηνῆ Μινωίδῃ, ὃπερ ἴσως ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ νομισματικῷ τῶν Παρισίων μουσείῳ.

βαστοῦ γενέσθαι ὑπολαμβάνω, τῶν Κῶων ἐπὶ τούτῳ πρεσβευσασμένων πρὸς αὐτόν. Οὕτως οὖν τῆς ἐλευθερίας τυχόντες, νέαν ἐπὶ τούτῳ ἐνομοθέτησαν ἑορτὴν, τὰ Ἐλευθέρια τὰ καὶ Καισάρεια (στίχ. 19—20) προσονομαζόμενα, εἰς μνήμην μὲν τοῦ πράγματος, ἐνδειξίν δὲ αἰδίου πρὸς τὸν Καίσαρα εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰκοτολογίαι εἰσίν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τοῦ βεβαίου οὕτω δυσθηράτου τυγχάνοντος ἐν τῷ τοῦ παρελθόντος καχυλῶ ζῳφῷ. Παρατηρητέα δ' ἔστιν ἡ ἐν ταῖς λέξεσι Καισάρεια, τρίς, καὶ Στρατονίκεια, δις ἀπαντῶσα γοαφῇ τοῦ Η ἀντὶ τῆς διφθόγγου ΕΙ (στίχ. 8, 12, 17, 20, 21). Ἔστω δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῶν μυρίων παραδειγμάτων τῆς ὁμοιοφθόγγου ἐκφωνήσεως ἐκατέρου, τῶν μαρτυρούντων τὸ γνήσιον τῆς εἰς ἡμᾶς ἄνωθεν ἐκ διαδοχῆς κατελθούσης προφητῆς τῆς πατρίου γλώσσης. Ἄλλ' οἱ περὶ τὸν Ἐρασμον καινοτόμοι τῆς ἀλλοθρόου καὶ ἐκμελοῦς προφορῆς τῆς τῶν γλωσσῶν ἡδίστης, Κρονικαῖς γλώμαις ἠμῶντες τὰς φρένας, κατὰ τὸν κωμικὸν εἰπεῖν, οὐκ ἀποδέχονται ταῦτα, μαρτύρια ἀπὸ τῶν Περικλέους χρόνων ἀπαιτοῦντες. Καὶ ὅμως οἱ ταῦτα ἐγχαράξαντες ἦσαν πολλῶ τῷ χρόνῳ τοῦ Περικλέους πλησιέστεροι ἢ ὁ δισχιλίους ὄλους ἐνιαυτοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνου ἀφιστάμενος σοφὸς τῆς Ῥοτροδάμης, ὁ τὸ κοινῇ φερόμενον παροιμιώδες: «Ἐλα πάππε μου γὰ σοῦ δείξω τὰ γονικά σου» εἰς αὐτὸν προσφωῶς ἐφαρμόσας.

Στ. 9.) Νέα μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἑορτὴ τὰ Ῥωμαῖα, ἀπὸ τῆς Ῥώμης ὡς θεότητος νοουμένης, ἣς ἱερὸν ἦν, ὥσπερ εἶκός, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς νήσου, ὡς ὑπῆρχε τοιοῦτον καὶ τῇ Ἀθήνησιν ἀκροπόλει. Ἡ δ' αὐτὴ ἤγετο καὶ ἐν Ῥόδῳ, ὡς δηλοῦται ἐν ἐπιγραφῇ Ῥοδιακῇ ὑπὸ Ῥοσσίου δημοσιευθεῖσῃ· Ῥωμαῖα γὰρ ἀναγνωστέον οἰμαι κάκει τὰ: Τριετηρίς Ῥωμαῖα, καὶ: Ῥωμαῖα τριετηρίς (στίχ. 16, 21, 28), ὡς ἔγραψεν ὁ σοφὸς ἀνὴρ, ὡς ἐπίθετον τοῦ τριετηρὶς ἐκλαβὼν τὸ Ῥωμαῖα, ὅπερ ἀ-

κατάληπτον ἀποβαίνει οὕτως ἀναγνωσκόμενον. Βεβιασμένη δ' ἔστι καὶ ὅλως ἄτοπος καὶ ἡ ἐν στίχῳ 7 ὑπ' αὐτοῦ γονομένη ἀναπλήρωσις: (Τριετηρίς Ῥωμαῖα, διότι τὸ τῆς ἐπιγραφῆς ὁμοιοτύπον ἐνὸς μόνον γράμματος, τοῦ Ρ, λῶθην δεικνύει, ἦτοι Ῥωμαῖα, ἄνευ τοῦ τριετηρὶς· τοῦτο δὲ κείται ἐν τοῖς σημειωθεῖσι στίχοις ἐλλειπτικῶς τοῦ ἑορτῆ, οἶον: Ῥωμαῖα, τριετηρὶς [ἑορτῆ], τουτέστι κατὰ τριετηρίδα ἀγομένη, ὡς ἔχει καὶ ἐν στίχῳ 21, ἐνθα καὶ ἑτέρα συγκαταλέλεκται ἑορτῆ, τὰ Διπαράμια, οἶον: Ῥωμαῖα, τριετηρὶς. Δι[παράμια].

Στίχ. 11.) Πόλις ἦν τῆς Καρίας ἡ Στρατονίκεια, οὕτω κληθεῖσα ἀπὸ Στρατονίκης τῆς Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος γυναικὸς, κατὰ τὸν συγγραφέα τῶν Ἐθνικῶν, ὑπὸ Μακεδόνων δὲ κατοικουμένη, καὶ κατασκευαῖς πολυτελεῖσιν ὑπὸ τῶν βασιλέων (τῆς Συρίας) κοσμηθεῖσα, κατὰ τὸν γεωγράφον. Τανῦν δ' ἔστι σωρὸς ἐρειπίων, Ἐσκι-χισσάρ τουρκοβαρβάρως καλουμένη. Ἐν οὖν Λαγίνοις τῆς τῶν Στρατονικέων χώρας ἱερὸν ἦν τῆς Ἐκάτης ἐπιφανέστατον, πανηγύριος μεγάλας συνάγον κατ' ἐνιαυτὸν, ὅποτε ἤγοντο πάντως τὰ ἐνταῦθα μνημονευόμενα Ἐκατήσια. Ἐτετίμητο δὲ ποτε ἡ Στρατονίκεια καὶ θρόνῳ ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Σταυρουπόλεως μητροπολίτην.

Στίχ. 13.) Τὰ Θεογάμια, ὅσα γ' ἐμὲ εἰδέναι, μόνον παρὰ τοῖς Σικελιώταις Ἐλληνισιν ἐωρτάζοντο εἰς τιμὴν τῶν μετὰ τοῦ Πλούτωνος γάμων τῆς Περσεφόνης. Ἐκ ταύτης μέντοι τῆς ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι καὶ ἐν Νύσῃ τῇ Καρικῇ ἤγετο ἡ αὐτὴ ἑορτῆ. Καλεῖται δὲ σήμερον ἡ Νύσα τουρκοβαρβάρως Σουλτάν-χισσάρ, ὑπ' ὀλίγων Ὀθωμανῶν κατοικουμένη. Ἦν δὲ καὶ αὕτη ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Ἐφέσου μητροπολίτην.

Στίχ. 14.) Ἀπόλλωνος Κλαρίου ἱερὸν καὶ μαντεῖον παλαιότατον ἦν ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἰωνικῆς πόλεως Κολοφῶνος ἄλσει, ἐνθα ὁ Κάλυκας μάντις, κατὰ τὴν ἐκ Τροίας

ἐπάνοδον περὶ ἀφικόμενος μετ' Ἀμφιλόχου τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ κρείττονι ἑαυτοῦ μάντι περιτυχῶν, Μόψῳ τῷ Μαντοῦς τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς, διὰ λύπην ἀποθανεῖν λέγεται. Ἡ δ' ἐνταῦθα μνημονευομένη ἑορτῆ, τὰ Κλάρια, ἄγνωστος μοί ἐστιν ἀλλαχόθεν. Ἐτετίμητο δὲ καὶ ἡ Κολοφῶν θρόνῳ ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Ἐφέσου μητροπολίτην. Ἐρειπίων δ' ἔστι σωρὸς τανῦν.

Στίχ. 15—16.) Καινοφανὴς δοκεῖ καὶ ἡ ἑορτῆ Ἀρχηγέσια. Ἀρχηγέται ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ δύο βασιλεῖς αὐτῶν. Ἀρχηγέται καὶ οἱ προπάτορες ἦτοι γενάρχαι, ὡς καλεῖ ὁ Οἰδίκους Λάτιον τὸν ἑαυτοῦ πατέρα: «οἱ ἀνὴρ ἀρχηγέτης» (8)· οὕτω καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἡρακλῆ ἀρχηγέτην εἶπον τῶν Λακεδαιμονίων (9). Ἰδιαιτέρον δὲ ἀρχηγέται ἐκαλοῦντο οἱ τῶν ἀποικίων ἡγεμόνες, οἵτινες πολυλάκις οὐχ ἑαυτοῖς, ἀλλὰ τοῖς πατράσι θεοῖς ἐπεγράφοντο τὴν ἀποικίαν. Οὕτως ἐν παραδείγματι, οἱ ἀπὸ τῆς νήσου Νάξου μετὰ Θεοκλέους καὶ Χαλκιδέων τὴν ἐν Σικελίᾳ Νάξον κτίσαντες, καθ' Ἐλληνικὸν (10), Ἀπόλλων τὴν ἀποικίαν ἐπεγράψαντο, περὶ ἧς καὶ ὁ Ἀππιανὸς ταῦτα λέγει: «Ὁ δὲ Ἀρχηγέτης Ἀπόλλωνος ἀγαλμάτιόν ἐστιν, ὁ πρῶτος ἐστήσατο Νάξω οἱ εἰς Σικελίαν ἀποικισμένοι» (11). Τοῦτ' αὐτὸ καὶ Βάττος ἐποίησεν ὁ Θηραῖος, ὁ τὴν Κυρήνην τῆς Λιβύης οἰκίσας, ὡς ἔστι μαθεῖν ἀπὸ τοῦ Πινδαρικοῦ: «Ἀρ-

(8) Σοφ. Οἰδ. τύρ. 754.

(9) Ξενοφ. Ἑλλ. σ' γ' 6.

(10) Παρὰ Στεφ. Βυζ. λέξ. Χαλκίς. Ἐν ἰδίᾳ δὲ διατριβῇ ποιήσομαι πλατύτερον περὶ τῆς ἀποικίας ταύτης λόγον, ὡς καὶ τῆς ὅλης ἰδιογνώμονος καὶ εἰς οὐδὲν δέον ὑπὸ τοῦ σφοῦ Κλουβερίου γενομένης διορθώσεως, ἢ μάλλον διαστροφῆς τοῦ Ἑλληνικεῖο χωρίου, ἦν ἄπορον ἀληθῶς πῶς καὶ ἡ τῶν Μυλλέρων (Καρόλου καὶ Θεοδώρου) εὐκλεῆς συνωρίς οὕτως ἀτακτικῶς ὡς ὄρθως ἔχουσιν ἀπεδέξαντο ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκδοθεῖσι Δειψάνοις Ἑλλήνων ἱστορικῶν (Fragm. Hist. Graec. tom. I, pag. 51. Paris. 1844.)

(11) Ῥομ. ἐμφυλ. Ε. ρθ'. — Πρὸς. καὶ Θουκ. σ' γ'.

χηγέτας Ἀπόλλων» (12), ἐνθα ὁ σχολιαστὴς ἐρμηνεύει: «ὁ τῆς ἀποικίας ἀρχηγέτης». Οὕτω καὶ οἱ Ἀθηναῖοι Ἀρχηγέτιδα αὐτῶν ἐκάλουσαν τὴν Ἀθηνᾶν. Ὁ δ' Ἡσύχιος: «Ἀρχηγέται, ἥρωες ἐπώνυμοι τῶν φυλῶν, ἢ θεοὶ ἐν Ἀθήναις».

Ἄλλ' εἰ μὲν εἰς θεότητά τινα ἀνεφέροντο τὰ τῶν Ἀλικαρνασσιῶν Ἀρχηγέται, τὰ καὶ ἐν στίχῳ 18 μνημονευόμενα, ἀδελφον τοῦτο: ἢ γε μὴν πόλις ἐστὶ Τροϊζηνίων ἀποικίος, ἢ Ἄνθου τῆς ἀποικίας ἠγῆσαμένου: ὅθεν καὶ διττῆς ἔτυχον προσηγορίας οἱ Ἀλικαρνασσεῖς παρὰ ποιηταῖς, Ἀρθέαδαι ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ λεγόμενοι. Ἀρχηγέσια ἄρα ἢ εἰς τιμὴν τοῦ τῆς ἀποικίας ἀρχηγέτου παρ' ἐκάστοις ἑορτή. Τοῖς γὰρ τῶν ἀποικίων ἀρχηγέταις μετὰ θάνατον τιμαὶ ὡς ἥρωσι ἀπενέμεντο. Καλεῖται δὲ σήμερον ἡ Ἀλικαρνασσὸς ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καὶ τῶν περιόικων Ἑλλήνων Πετρούμι[ο]r, ἐπικρατήσαντος τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τῆς τῶν Ἰωαννιτῶν ἱποποτῶν ἐποχῆς. Οὗτοι γὰρ ἐν ἔτει 1400 τὰ τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως τείχη ἀνοικοδομήσαντες ἀπὸ τῶν τότε σωζομένων ἐτι λειψάνων τοῦ Μαυρωλείου, ἀνέθεντο αὐτὴν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Μπονδρόμ[ο] δ' ὀνομάζουσι αὐτὴν οἱ Ὀθωμανοὶ μικρῷ τῷ ὀνόματι παραφθεύσαντες. Ἄλλ' ἤδη πάλιν ἐκ φιλοτιμίας τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ἀναλαμβάνει τὸ ἀρχαῖον κλεινὸν ὄνομα. Οὗτοι δ' εἰσὶ τὸ πλεῖστον Κύπριοι τὸ γένος, πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας σχεδὸν ἑκατονταετηρίδος ἀποικίσαντες εἰς αὐτὴν. Εἶχε δὲ ποτε καὶ αὐτὴ ἴδιον ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν Σταυρουπόλεως μητροπολίτην. Παρατηρητέον δ' ἐν ταῦθα, ὅτι τὸ ἐν τῇ λέξει Ἀλικαρνασσῶι προσγραφόμενον I (ὅπως ἔχει καὶ κατωτέρω ἐν στίχῳ 19 καὶ 24, καὶ Μόνδοι, στίχ. 23), ἐν ἄλλαις δοτικαῖς παρέλιπεν ὁ τὴν ἐπιγραφὴν ἐγγραφάξας (ἴδε στίχ. 12, 13, 17) τῆς δὲ τοιαύτης παραλείψεως τὸ ἔθος ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν τῆς ἐπιγρα-

(12) Η. ο. Ε. 80.

φῆς χρόνων ἤρξατο κρατεῖν, ὡς ὁ συγχρονῶν Στράβων φησὶ: «Πολλοὶ γὰρ χωρὶς τοῦ ἱεροῦ τὰς δοτικὰς, ἐκβάλλουσι τε τὸ ἔθος, [ὡς] φυσικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον». Ἐνὶ δὲ μόνον Σ γέγραπται ἡ αὐτὴ λέξις ἐν στίχῳ 24, ἐξ ἀβλεψίας ἴσως τοῦ γλύπτου, διότι οἱ τελευταῖοι δύο στίχοι φαίνονται ἄλλης χειρὸς χάραγμα.

Στίχ. 23.) Τοῖς εὐστοχωτέρου νοῦ εὐμοιρήσασι παρήμι τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ λέξει... ΛΩΝΙΕΙΑ λελωθμένων τριῶν γραμμάτων, ὧν μόνον τοῦ τελευταίου ἔχονος, τουτέστι τὸ δεξιὸν σκέλος τοῦ Α ἴσως ἢ Λ, ἀπολείπεται οὕτω δὴ γνωσθήσεται καὶ ἄλλης νέας τῶν Μυνδίων ἑορτῆς τὸ ὄνομα. Ἡ δὲ Μύνδος ἦν τῆς Καρίας πόλις παράλιος, ἧς ἡ ἀκρόπολις ἐπὶ πέτρας κειμένη, μέσον τοῦ λιμένος προηκούσης δεξιᾶ τῷ εἰσπλέοντι, ἐσώζετο κατὰ μέγα μέρος τῷ 1841 ἔτει, ὅτε ὑπὸ πνεύματος βιαίου κατήχθη ἐγὼ εἰς τὸν τόπον. Ἐκεῖ δὲ τὰ τῆς πόλεως εἰρηπία θεωρῶν ἀνεμνήσθη ἐκεῖνο δὴ τὸ τοῦ Κυνικοῦ Διογένης ἐπίχαρι σκῶμμα, ὅς: «Εἰς Μύνδον ἔλθῶν, καὶ θεασάμενος μεγάλας τὰς πόλεις, μικρὰν δὲ τὴν πόλιν, Ἄνδρες Μύνδιοι, ἔφη, κλείσατε τὰς πόλεις μὴ ἢ πόλιν ὑμῶν ἐξέλθῃ». Ἐτετιμῆτο δὲ καὶ θρόνῳ ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Σταυρουπόλεως μητροπολίτην. Καλεῖται δὲ σήμερον ἡ Μύνδος τουρκοβαρβάρως Γκλουμουσ.λοῦ (= Ἀργυροῦν, ἢ μᾶλλον Ἀργυρεῖον, ὡς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ περιχώρῳ ποτὲ ὑπαρχόντων ἀργυρείων μετάλλων, καθὰ οἱ ἐγγχωριοὶ Ὀθωμανοὶ διηγούονται), οὐχ ὡς τινες τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων ἀνδρῶν γράφουσι: Μεντεσε, παρενεχθέντες, ὡς εἰκεν, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου γεωγράφου Μελετίου. Μέντες γὰρ καλεῖται ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ τῆς Καρίας θέμα, ὅπερ καὶ Μέντες-σαντζαγὶ διὰ τοῦτο λέγεται, ἀπὸ Μέντες τοῦ κατὰ τὴν II' ἑκατονταετηρίδα καθυποτάξαντος τὴν χώραν Ὀθωμανοῦ ἀρχηγοῦ.

Στίχ. 25.) Τρία ἐκ τῆς τοῦ στίχου ἀρχῆς ἐξήλειπται γράμματα, ὡς ὁ χώρος

δεικνύει, τοῦ δεξιοῦ μόνον σκέλους ἀπολειφθέντος ἐκ τοῦ τρίτου, δηλονότι τοῦ Λ. Ἀμφιταλαντευόμενος δὲ, πότερον, διὰ τοῦ Ἰλλίου ἄμεινον εἶη ἀναπληρῶσαι τὸ χάσμα, ἢ διὰ τοῦ Ζαῦλος, προτίμησα τοῦτο, ἅτε δὴ συνθέστερον καὶ ἐν ἄλλῃ Κωικῇ ἐπιγραφῇ ἀπαντῶν. Εἰ δὲ φαίνεται πλεονάζον τὸ I, ἀλλὰ τοῦτο, μεταξὺ κείμενον τοῦ Ω καὶ Λ, ἀνεπαίσθητον κατέχει χώρον. Οὗτος οὖν ὁ Ζαῦλος φαίνεται ἐπιστατήσας τῆς τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀθλητοῦ ἀναθέσεως.

Ἐκ Πάτρου Ἰουίου φθίνοντος 1874.

I. Σακκελίω.

Η ΝΕΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῶ ΝΕΚΡΟΠΟΛΙΣ.

Ἀναγνόντες ἐν τινι περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Ἑσπερίας πραγματεῖαν τινα περὶ τῆς νέας τοῦ Λονδίνου νεκροπόλεως, μεγάλως ἐλυπήθημεν εὐρόντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τοιαύτης παρ' ἡμῖν ἐπιχειρήσεως κατὰ πλείστα ὅσα ὑποδεεστέραν ἐκείνης. Σκοποῦμεν δ' ἐν ὀλίγοις νὰ διαλάβωμεν τὰ κυριώτερα περὶ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Λονδίνου, ὅπως παραβαλόντες αὐτὰ πρὸς τὰ τοῦ ἡμετέρου, ἴδωμεν τὰς ὑπαρχούσας μεγίστας διαφορὰς.

Ἐν Λονδίῳ συνεστήθη ὑπὸ διαφόρων ἐπιστημόνων καὶ ἐμπόρων ἐταιρία, προτιθεμένη τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ κατασκευὴν νεκροταφείου ἐκτὸς τοῦ Λονδίνου, τοῦ παλαιοῦ κειμένου ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ γέμοντος βορβόρου. Οἱ ἐπὶ τούτῳ συνεταιρισθέντες ἄνδρες γινώσκοντες καλῶς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπιχειρήσεως, ἧς τὴν ἐκτέλεσιν ἀνέλαβον καὶ τὰς προλήψεις τοῦ Ἀγγλικοῦ Λαοῦ καθ' ὧν ἐμελλε νὰ παλαίσωσι, προσεπάθησαν νὰ ἐκλέξωσι θέσιν κατάλληλον, ἔχουσαν ἅπαντα τ' ἀπαιτούμενα προσόντα εἰς νεκροπολιν

μεγαλοπόλεως, οἷα τὸ Λονδίνον δηλ. νὰ ἐπιτύχωσιν ἕκτασιν μεγάλην ἀρκουσαν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πρωτευούσης, τοποθεσίαν ὠραίαν ἔχουσαν ὀρίζοντα εὐρὴν καὶ ἀέρα καθαρὸν, μὴ ἀπέχουσαν δὲ πολὺ τοῦ Λονδίνου ὅπως εὐκόλως δύναται νὰ προσέρχονασι, καὶ εἰς μέρος ἀπομεινωμένον μακρὰν οἰκημάτων. Τοιαύτην θέσιν ἔχουσαν ἅπαντα τὰ μνησθέντα προσόντα ἐπέτυχον τὰς παρὰ τὴν Surrey κειμένας ἀπεράντους γαίας, ὑφ' ἐλωδῶν μυρικών κατελιημμένας καὶ ἀποτελουμένας ἐκ λόφων καταφύτων. Ἴδωμεν λοιπὸν κατὰ πόσον τὸ ἡμέτερον νεκροταφεῖον εὐμοιρεῖ τῶν τοιούτων προσόντων. Ἡ ἕκτασις τοῦ ἡμετέρου νεκροταφείου φαίνεται μοι, ἀρκουσα πρὸς τὴν Σμύρνην, ἢ θέσις ὅμως αὐτοῦ οὐ μόνον οὐδὲν τὸ ὠραῖον ἔχει κειμένη εἰς χαμηλὸν μέρος, ἀλλ' εἶνε καὶ ἀκατάλληλος, διότι μετ' οὐ πολὺ θέλει περιστοιχισθῆ οἰκημάτων, μὴ ἐκπληροῦν οὕτω τὸ σπουδαιότερον αἶτιον δι' ὃ τὰ νεκροταφεῖα γίνονται ἐκτὸς τῆς πόλεως. Καὶ ἡ γεινίασις δὲ τῆς Θαλάσσης καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ἀλατῶδες τοῦ ἐδάφους ὑφ' ὃ θάπτονται τὰ σώματα, δύναται νὰ κωλύῃ καὶ παρατείνῃ τὴν σψῆν καὶ διάλυσιν αὐτῶν.

Ἡ ἐταιρία τοῦ Λονδίνου κατεσκεύασε ἴδιον σταθμὸν, ὅπως ἐναποτίθενται τὰ φέρετρα μέχρι τῆς ὠρισθείσης παρ' αὐτῆς ἡμέρας διὰ τὴν ταφὴν, καθὼς καὶ ἴδιαν νεκροφόρον ἄμαξαν. Ἡ νεκροφόρος ἄμαξα διήρηται εἰς θήκας, ἐν ἐκάστη δὲ θήκῃ τίθεται ἐν φέρετρον, κλείεται δὲ ἰσχυρῶς διὰ θυρῶν ἐκατέρωθεν.

Ἄξια πλείστων ἐπαίνων εἶνε ἡ τάξις, ἢ εὐπρέπεια καὶ ἡ κοσμιότης, μεθ' ὧν ἐκτελεῖται ἡ ἐναπόθεσις τῶν φερέτρων ἐν τῷ σταθμῷ ἢ ἐν τῇ νεκροφόρῳ ἄμαξῃ, ὡς καὶ ἡ καθαρὴ ἢ δι' ὄλου τοῦ καταπτήματος διήκουσα. Εἰς ταῦτα καθὼς καὶ εἰς τὴν εὐτέλειαν τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἐναπόκεινται τὰ αἷτια τῆς ἐπιτυχίας: διότι, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ἐπρόκειτο ν' ἀφαιρέσωσι τὴν παρὰ τῷ ἀγγλικῷ λαῷ

υπάρχουσαν πρόληψιν, καθ' ἣν δὲν ἠνείχτο τὴν ἐκτὸς τῆς πόλεως ταφὴν τῶν οἰκείων, νομίζων αὐτὸ ἀπρεπὲς καὶ ἐξευτελιστικόν.

Ἡ ἑταιρία ὥρισε τὴν τιμὴν τοῦ ἐνταφιασμοῦ εἰς 1½ σελλίνια, περιλαμβανομένων τῶν ἐξόδων τῆς παραλαβῆς, τῆς μεταφορᾶς, τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν καὶ τῆς συνοδείας δύο προσώπων. Ὁ θέλων ἢ ἀγοράσῃ τάφον ἰδιόκτητον διὰ τὴν οἰκογένειάν του, ἀντὶ 2 1)2 ἀγγλ. λιρ. πρώτης τάξεως καὶ 1 1)2 δευτέρας δύναται νὰ λάβῃ ἑκτασίον περὶ τοῦς 16 τετραγωνικοὺς πήχεις. Ὅποια τῆς τιμῆς εὐτέλεια παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὑπέρογκον ἐνταῦθα τιμὴν.

Ἡ ἑταιρία παρεχώρησε δωρεὰν ἑκτασίον τινα εἰς διαφόρους τοῦ Λονδίνου ἐνορίας διὰ τοῦς ἐνταφιασμοὺς αὐτῆς, μὴ ἀπαιτοῦσα εἰμὴ τὴν εὐτελεῖ ὠρισμένην τιμὴν διὰ τὰς ταφάς.

Ἡ γῆ τῶν πέριξ οὔσα ἐπιτηδεῖα πρὸς κατασκευὴν κεράμων, ἡ ἑταιρία ὠφελήθη αὐτῆς κατασκευάζουσα κεράμους δι' ἰδίαν χρῆσιν, ἀποστέλλουσα πρὸς τοῦτοις καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἀγγλίας, ὅθεν οὐ μικρὰν προσπορίζεται τὴν ὠφέλειαν.

Ἐνταῦθα ὅμως ὕλως ταναντία συμβαίνουσιν ἡ ἐφορία τοῦ νεκροταφείου κατε-

σκεύασε περὶ τὰ 600 μνημεῖα κτιστὰ, ὑποβληθεῖσα οὕτω εἰς ματαίαν ὑπέρογκον δαπάνην, οὐ μόνον οἰκονομικῶς ἀσύμφορον, ἀλλὰ καὶ μέγα προθεῖσα κώλυμα εἰς τὸν καλλωπισμὸν αὐτοῦ δι' ἔργων τέχνης· διότι ἕκαστος εὐρίσκων ἔτοιμον μνημεῖον, δυσκολεῖται νὰ υποβληθῇ εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἀνεγέρσεως μνημείου τινος καλλιτεχνικοῦ. Ὡς εἰ μὴ ἤρκει ὅμως τὸ ἐμπόδιον τοῦτο, ἡ ἐφορία προβάλλει καὶ ἕτερον ἔτι μεγαλειότερον ὥρισε τὴν τιμὴν τοῦ πρὸς οἰκοδομὴν μνημείου ἀπαιτουμένου χώρου δηλ. 12 τετραγ. πήχεις εἰς 20 μέχρι 30 ἔθωμ. λιρ. ἀναλόγως τῆς θέσεως· τιμὴ ἀληθῶς ὑπέρογκος. Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἀντὶ μόνον 2 1)2 ἀγγλ. λιρ. παραχωρεῖται μεγαλειτέρα ἑκτασίον ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Λονδίνου, ὡς καὶ ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν ἀντὶ μόνον 80 — 100 δραχμῶν.

Ὅθεν ἂν θέλωσι νὰ ἴδωσι τὸ ἡμέτερον νεκροταφεῖον ἡμέραν τινα πλουτιζόμενον δι' ἔργων τέχνης, πρέπει νὰ ἐλαττώσωσι τὰς τιμὰς τῶν μνημείων, ὅπως πρρακινηθῶσι πολλοὶ καὶ ἀνεγείρωσι μασωλεῖα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δαπανηρά, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων ἐκάστου.

K.